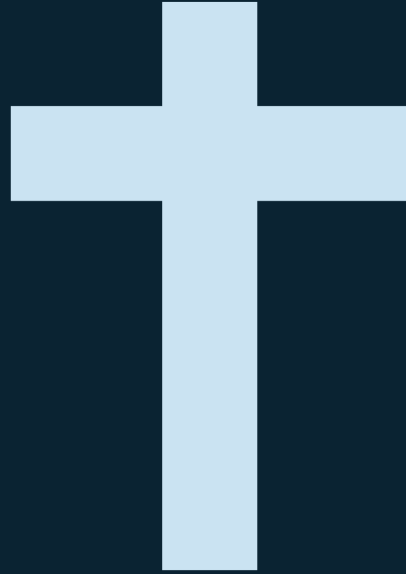

Luka

The Gospel According to Luke in the Arli dialect of the Vlax
Romani language

Luka

The Gospel According to Luke in the Arli dialect of the Vlax Romani language

© 2018.

Language: Arli (Romani, Vlax)

Dialect: Arli

DRAFT VERSION

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2022-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 11 Nov 2022

0ae3729f-5fc8-5aa0-b49a-b7759ad04491

Contents

Luka	1
----------------	---

O evandjelje e Lukasoro

Akava Evandjelje pisinda o manuš palo anav Luka, kova inele doktori hem misionari kova putujinda e apostoleja e Pavleja (dikh ano Kol 4,14; Flm 24; 2. Tim 4,11) hem na inele Jevrejco. Akava lil vačeri taro e Isusesoro bijandipe, dživdipe, sikaviba, čudesija, meriba ko krsto, uštiba taro mule hem taro lesoro legariba ko nebo. Jekh oto glavna teme oto akava Evandeljei da o Isus pherela o obećanja saven o Devel dinda e Izraelese ano Purano zavet, ali ađahar hem da o Šukar lafi nane samo zako Jevreja nego hem zako manuša kola nane Jevreja. Ano akava Evandelje o Isus sikaj taro but teme, đi tari molitva, Sveto Duho, radost, zahvalnost hem love. Akava lil mothoj hem adava sar o Isus dinda sastipe hem oprostiba bute manušende, đi okolende kola inele but namborme ili opsednutime demonencar, e čororende, e grešnikonende, okolende kolen avera na mangle hem bute đuvljende. O Luka akava pisinda, verovatno, đi sar ko 65. berš palo Hrist.

O Luka pisini akava lil e Isusestar e Teofilese

¹ Cenimeja Teofile, sar so džane, but džene lelje te pisinen oto događaja zako save o Devel dinda plo lafi, a save pherdile maškar amende. ² On pisinde adalestar palo adava sar so o manuša, kola dikhle adala događaja, vačerde amende. Adala manuša dikhle adava pana oto anglunipe e Mesijasere dživdipastar ki phuv. On ule sluge e Devlesere te sikaven amen o lafi e Mesijastar. ³ Ađahar hem me, palo so oto anglunipe šukar ispitujindum sa

adava, mangljum tuće sa palo redo te pisinav. ⁴ Čerđum adava te šaj ove uverime dai čače sa adava so sikliljan e Mesijasere dživdipastar.

O anđeo phenela so ka bijandol o Jovan o Krstitelj

⁵ Kad o Irod inele caro ani Judeja, nesavo manuš palo anav Zaharija inele svešteniko e izraelconengoro. Ov inele svešteniko oto redo e Avijasoro.* E Zaharijasiri romni da inele oto pleme e Aronesoro.† Lakoro anav inele Jelisaveta. ⁶ O Zaharija hem i Jelisaveta inele pravedna anglo Devel adalese so živinde palo sa o naredbe hem o zakonja e Gospodesere. ⁷ Na inolen čhave adalese so i Jelisaveta našti ine te ačhol khamni, a soduj džene već purandile.

⁸ Jekh dive kad e Zaharijasiri grupa oto sveštenici kandlja ano Hram, tegani hem o Zaharija ćerela ine pli buti sar svešteniko anglo Devel. ⁹ Palo pumaro adeti, o sveštenici frdinde o barbuti te dikhen ko te đerdini ko sveto than e Gospodesoro. I ađahar pelo upro Zaharija te đerdini ano Hram e Gospodesoro te kadini.‡ ¹⁰ Đikote o Zaharija kadinda ano Hram, sa o čedime manuša molinena pe ine avrijal.

¹¹ A ano Hram e Zaharijase mothovđa pe o anđeo e Gospodesoro. Terdino ki desno strana oto oltari kotar kadinda pe. ¹² Kad dikhlja le o Zaharija, darandilo but.

¹³ A o anđeo phenda lese: “Ma dara, Zaharija! O Devel šunđa ti molitva. Ti romni i Jelisaveta ka bijani će čhave, i ka de le anav Jovan. ¹⁴ Ka ove but radosno zbog leste hem but džene ka radujinen pe so ov ka bijandol. ¹⁵ Ka ovel baro manuš anglo Gospod. Nikad naka pijel mol hem ništa sostar šaj

* **1,5** O Avija inele šerutno akala grupakoro oto sveštenici hem sare on inele potomci e Aronesere, kova inele prvo svešteniko e izralesoro (dikh 2. Dnev 24). † **1,5** Sa o sveštenici inele oto pleme e Aronesoro. ‡ **1,9** O sveštenici valjande te tharen o gudlo–mirišljavo tamjan sar prinos e Devlese dijekh sabajle hem dijekh rat ko posebno oltari savoi ano hram.

te mačol pe. § Ka ovel pherdo e Svetone Duhoja pana pe dajaće ano vodi. ¹⁶ Bute Izraelconen ka irini anglo Gospod, anglo lengoro Devel. ¹⁷ Ka džal anglo Gospod sar glasniko ano duho hem ano zoralipe savo inele e purane proroko e Ilija. Ka mirini e daden lengere čhavencar hem ka ćerel da okola kola na šunena e Devle te oven mudra sar o manuša kola ćerena okoya so o Devel phenela dai šukar.* Sa akava ka ćerel sar te pripremini e narodo te šaj oven spremna zako e Gospodesoro aviba.”

¹⁸ I o Zaharija pučlja e anđele: “Sar me te džanav da čaće ka ovel adava so phendān? Me injum purano hem mli romni da beršali.”

¹⁹ A o anđeo phendā lese: “Me injum o Gavrilo, o anđeo kova terđola anglo Devel† te kandel le. O Devel bičhalđā man te vaćerav tuja hem te anav će akava šukar lafi. ²⁰ I aće, ka ove laloro, naka šaj te vaćere sa đi o dive kad adava ka ovel. Adahar ka ovel adalese so na verujinđan mle lafonenđe save ka oven čaće ko pravo vreme.”

²¹ Sar o anđeo vaćeri ine e Zaharijaja, o manuša adžićerde e Zaharija te ikljol pućindoj pumen so edobor aćhilo ko sveto than e hramesoro. ²² A kad o Zaharija iklilo, našti ine te vaćeri olenar. O Zaharija ćerela ine nesar te mothoj lenđe vastencar, ali aćhilo laloro. O manuša xalile da o Devel mothovđa lese nešto ko sveto than e hramesoro.

²³ Kad pherdile o dive oto lesoro kandiba ano Hram, o Zaharija dželo čhere. ²⁴ Na nakhlo but, i lesiri

romni i Jelisaveta aćhili khamni. Pandž masek na iklili avri taro čher. † Phendā: ²⁵ “O Gospod ćerđa te šaj aćhovav khamni. Akana mothovđa maje pli milost hem cidinđa mli lađ anglo manuša.” §

O anđeo phenela e Marijaće so ka bijani e Isuse e Mesija

²⁶ Kad i Jelisaveta inele šofto masek khamni, o Devel bičhalđā ple anđele e Gavrilo ki tikori diz Nazaret ani regija Galileja. ²⁷ Adari valjandā te legari o lafi e Marijaće koja pana inele čhaj. Oj inele mangli e muršese palo anav Josif, kova inele oto pleme e carosoro e Davidesoro. ²⁸ Kad alo o anđeo, phendā e Marijaće: “Radujin tut!* O Gospodi but milostivno premala tute!”

²⁹ A i Marija but uznemirinda pe taro e anđeosere lafija, i pučlja pe so šaj te ovel adava pozdrav. ³⁰ A o anđeo phendā laće: “Ma dara, Marije! O Devel mothovđa će plo šukaripe!† ³¹ Aće, ka aćhove khamni hem ka bijane čhave, i ka de le anav Isus. ³² Ov ka ovel baro† hem ka vićini pe Čhavo e Najbare Devlesoro. O Devel o Gospod ka del le autoritet te vladini sar caro, sar so vladinda lesoro pradad o David. § ³³ Ka carujini upro pleme e Jakovesoro zauvek; zako lesoro carstvo naka ovel kraj.”

³⁴ Tegani i Marija pučlja e anđeo: “Sar šaj te ovel adava kad me pana injum čhaj?”

³⁵ A o anđeo phendā laće: “O Sveto Duho ka huljel upra tute hem

§ **1,15** O Jovan inele posvetime e Devlese te ćerel but bitno buti. O Devel naredinda da o Jovan na troma te pijel mol sar znako adalestar soi posvetime. * **1,17** Ko original terđola: “te irini o vile e dadengere nakoro čhave hem okolen so na šunena te irini nakori mudrost e pravednikonengiri.”

† **1,19** kova terđola anglo Devel Akavai phendo sar ukor e Zaharijase. O prisutnost e Gavrilosoro, kova avela direktno taro Devel, valjandā ine te ovel dovoljno dokaz e Zaharijase. † **1,24** Palo pandž masek ka dičhol dai khamni. Tegani o manuša naka asan ine e Jelisavetaće vaćerindoj da pana našti aćhol khamni. § **1,25** Akate vaćeri pe oti lađ savi inola adalese so našti ine te oven la čhave. * **1,28** Radujin tut! Šaj te prevodini pe hem sar “Zdravo!” † **1,30** Ko original terđola “arakhljan milost koro Devel.” I fraza “te arakhi milost” znaćini te ovel šukar prihvatime nekastar: “O Devel odlućinda te del tut pli milost” ili “O Devel mothoj pli ljubaznost.” † **1,32** baro baro manuš, ka ovel le baro autoritet. § **1,32** Ko original terđola: “ka del le o tron lesere dadesoro e Davidesoro.”

o zoralipe e Najbare Devlesoro ka učhari tut. Adalese adava čhavo, kole ka bijane, ka ovel sveto hem ka vičini pe Čhavo e Devlesoro. ³⁶ Eče, ti bibi i Jelisaveta da, ko purane berša, ačhili khamni hem ka bijani murše. I oj, kolaće sare džande da našti te ačhol khamni, akanai šov masek khamni. ³⁷ Jer o Devel sa šaj te čerel!”

³⁸ Tegani i Marija phenđa: “Ače, sluškinja e Gospodesiri injum. Nek ovel maje palo to lafi.” I o anđeo dželo olatar.

I Jelisaveta pendžari da i Marija akhari e Mesija ano vođi

³⁹ Adala dive i Marija spremiđa pe hem siđarđa ko bregalo krajo, ki jekh diz ani regija Judeja. ⁴⁰ Kad resli adari, đerdinđa ko čher e Zaharijasoro hem pozdravinđa e Jelisaveta. ⁴¹ I kad i Jelisaveta šunđa e Marijakoro pozdrav, o čhavoro oti radost zorale mrdinđa olaće ano vođi, a oj pherdili e Svetone Duhoja. ⁴² I bare glasoja phenđa e Marijaće: “Najblagoslovime injan maškaro đuvlja hem blagoslovime o čhavoro kole akhareja ano vođi! ⁴³ Akavai bari čast maje so tu, mle Gospodesiri daj, aljan kora mande.* ⁴⁴ Adalese so kad šunđum to pozdrav, o čhavoro oti radost zorale mrdinđa maje ano vođi. ⁴⁵ Blago tuće so verujinđan da ka ovel adava so phenđa će o Gospod!”

I Marija hvalini e Devle

⁴⁶ Tegani i Marija phenđa: “Barjari mlo vilo e Gospode; ⁴⁷ Radosnoi mlo duho ano Devel, ano mlo Spasitelj ⁴⁸ so ulo milostivno upri pli na edobor bari sluškinja. I ače, od akana sa o generacije ka phenen da injum blagoslovime đuvli,

⁴⁹ adalese so but šukaripe čerđa maje o Zoralo Devel kasoro anavi sveto!

⁵⁰ Ovi milostivno e manušenje oto sa generacije kola darana olestar.

⁵¹ Ple zorale vasteja čerđa bare buća; frdinđa pestar e manušen kolai barikane ano pumare vile.

⁵² Peravđa e vladaren taro lengoro tron, a vazdinđa e poniznonen.

⁵³ Čaljarda e bokhalen šukaripnaja, a čučen muklja e barvalen.

⁵⁴ Pomožinđa e Izraelconende, ple slugende.

Na bisterđa te ovel milostivno† ⁵⁵ e Avraamese hem lesere potomkose zauvek, sar so dinđa plo lafi amare pradadende.”

⁵⁶ I Marija ačhili e Jelisavetaja đi ko trin masek, i tegani irinđa pe čhere.

Bijandilo o Jovan o Krstitelj

⁵⁷ A e Jelisavetaće alo o dive te bijani, i bijanđa murše. ⁵⁸ Kad lakoro jeri hem lakere komšije šunde so o Gospod čerđa laće baro šukaripe, radujinde pe olaja.

⁵⁹ A kad e čhavore inele ofto dive, koro Zaharija čedinde pe o manuša zako obreziba e čhavoresso. I mangle te den le lesere dadesoro anav-Zaharija, ⁶⁰ ali i Jelisaveta phenđa: “Na! Lesoro anav ka ovel Jovan!”

⁶¹ A on phende laće: “Niko te jerjestar na vičini pe adahar.” ⁶² I vastencar pučle e Zaharija savo anav mangela te del ple čhavore. ⁶³ Tegani o Zaharija rodinđa te den le jekh tikori phal zako pisiba hem pisinđa: “Lesoro anavi Jovan.” I sare začudinde pe. ⁶⁴ I otojekhvar

* **1,43** Ko original terđola: “Sar adava mle Gospodesiri daj te avel đi mande?” † **1,54** O Devel našti bistrel. Kad o Devel “podsetini pe”, adava značini da o Devel čerela nešto palo adava so dinđa plo lafi pana angleder. Akava vačeri oto e Devlesoro dindo lafi e Avraamese (“adalese so dinđa plo lafi amare puranende da ka ovel milosrdno”). ‡ **1,64** Ko original terđola: “phravdilo lesoro muj hem lesiri čhib”.

o Zaharija šaj ine palem te vačeri, † i lelja te slavini e Devle.

65 I uklinđa i dar sa lengere komšijen. Ko sa o bregalo krajo e Judejakoro vačerđa pe adalestar so ulo. 66 I sare kola šunde adava, razmislindeš adalestar hem phende: “Akava čhavoro isi te ovel baro manuš. Čačei upro leste o vas e Gospodesoro.”*

O Zaharija prorokujini e Mesijastar hem e Jovanestar

67 A o Zaharija, e Jovanesoro dad, pherdilo e Svetone Duhoja hem prorokujinđa:

68 “Slava e Gospodese e Izraelesere Devlese adalese so alo hem otkupinđa ple narodo!

69 Vazdinđa amende zorale Spasitelje† oto pleme e carosoro e Davidesoro ‡, ple slugasoro

70 sar so vačerđa pana angleder kroz o muja ple svetone prorokonengere.

71 Vazdinđa amende zorale Spasitelje te spasini amen amare dušmanjendar hem sa e manušengere vastendarŠ kola mrzinena amen.

72 Mothovđa milost amare pradadende hem ispuninđa plo sveto savez,

73 i sovli savi xalja e Avraamese amare pradadese:

74 so ka ikali amen amare dušmanjengere vastendar te šaj kanda le bizi dar

75 ani svetost hem ani pravednost anglo leste sa đikote injam dživde.

76 A tu Jovane, mlo čhavo, ka ove pendžardo sar proroko e Najbare Devlesoro, adalese so ka dža anglo Gospod te phrave lese o droma.

77 Ka sikave lesere narodo sar te pendžaren o spasenje prekalo oprostiba lengere grehija

78 palo amare Devlesoro milosrdno vilo palo savo o svetlost odupral* ka avel kora amende sar ikljojba e khamesoro,

79 te svetlini okolende so bešena ani tomina† hem ani senka e meribnasiri, ‡ te legari amen ko drom oto mir.”Š

80 A o čhavoro o Jovan barjola ine hem zoraljola ano duho. Kad barilo, živinđa ani pustinja sa đikote na iklilo anglo Izraelci te propovedini.

2

O Isus bijandilo (Mt 1,18–25)

§ 1,66 razmislinde Ko original terđola: “čhivde pumende ano vile”. * 1,66 upro leste o vas e Gospodesoro. Kad phenela pe “o vas e Gospodesoro”, mislini pe upro zoralipe e Gospodesoro. “E Gospodesoro zoralipe inele oleja” ili “O Gospod zorale radinđa oleja/ano leste.” † 1,69 e zorale Spasitelje Ko original terđola: “i šing oto spasenje”. I šing e životinjakiri inele simbol lakere zoralipnastar te branini pe. E Mesijastar vačeri pe dai ov šing savi isi la zoralipe te spasini o Izrael sar “neko e zoralipnaja te spasini amen.” ‡ 1,69 oto pleme e carosoro e Davidesoro Ko original terđola: “Ano čher lesere slugasoro e Davidesoro.” E Davidesoro “čher” akate predstavini lesere porodica, po precizno, lesere potomstvo: “ani porodica lesere slugasiri e Davidesiri” ili “kovai potomko lesere slugasoro e Davidesoro.” § 1,71 O lafi “vas” akate predstavini zoralipe savo o bišukar manuša koristinena protiv e Devlesoro narodo. * 1,78 svetlost odupral O Svetlost but puti metafora zako čačipe. Akate vačeri pe oto duhovno čačipe save o Spasitelj ka del le sar dai ikljojba e khamesoro palo savo i phuv ovela rasvetlime. Dikh Mal 4,2. † 1,79 ani tomina Akatei “i tomina” metafora zako nedostatak oto duhovno čačipe. Akate vačeri pe e manušendar kolende falini o duhovno čačipe sar te phene da bešena ani tomina: “o manuša kola na džanen o čačipe.” ‡ 1,79 ani senka e meribnasiri I senka but puti predstavini nešto so sigate ka ovel. Akate vačeri pe oto meriba savo avela. § 1,79 drom oto mir Adavai metafora zako živiba savo legari di adava e manuše te ovel mir e Devleja: “te živini pe mirno dživdipe” ili “te phirel pe dromeja savo legari di o mir.”

¹ ŽA ano adava vreme kad o Jovan bijandilo, o caro o Avgust naredinča te čerel pe popis oto sa o manuša ano carstvo e rimesoro. ² Adava inele prvo popis čerdo sar o Kvirinije ine vladini ani Sirija. ³ I sa o manuša džele ko dizja kaj beše lengere preci te prijavinen pe zako popis.

⁴ Ađahar da o Josif, adalese so inele potomko e carosoro e Davidesoro, dželo tari diz Nazaret oti regija Galileja ko gav Vitlejem* oti regija Judeja, kote o David bijandilo. ⁵ Dželo adari sar te prijavini pe zako popis pe verenicaja e Marijaja koja inele khamni. ⁶ I sar on inele ano Vitlejem, alo e Marijakoro vreme te bijani. ⁷ I bijanča ple prvone čhave. Pačarča le hem pašljarda le ano jasle† adalese so ki gostionica‡ na inele than olenče.§

O anđelja vačerena e pastirenče so bijandilo o Spasitelj

⁸ Adaja rat paše uzalo Vitlejem inele nesave pastirija kola arakhena ine pumare bakren ko polje. ⁹ I otojekhvar o anđeo e Gospodesoro terdino uzalo lende hem i slava e Gospodesiri osvetlinča len, i on but darandile. ¹⁰ A o anđeo phenča lende: “Ma daran! Ače, anava tumenče šukar lafi oto baro bahtalipe savo ka ovel sa e manušenče! ¹¹ Avdive, ani diz ani savi bijandilo o caro o David, bijandilo tumenče o Spasitelj kovai o Hrist o Gospod. ¹² Akava ka ovel tumenče znako

palo savo ka pendžaren le: ka arakhen e čhavore pačarde hem sar pašljola ano jasle.”

¹³ Otojekhvar uzalo anđeo pojavinča pe bari vojska e anđelendar* koja hvalinča e Devle vačerindoj:

¹⁴ “Slava ko učipe† e Devlese, a ki phuv mir e manušenče kolencar o Devel zadovoljno!”

¹⁵ I kad o anđelja irinde pe ko nebo, o pastirija phende jekh averese: “Hajde te dža či o Vitlejem hem te dikha adava so ulo, so phenča amenče o Gospod.”

¹⁶ I džele sigate, hem arakhle e Marija, e Josife hem e čhavore sar pašljola ano jasle. ¹⁷ A kad dikhle e čhavore, vačerde averenče sa so ine lende phendo e čhavorestar. ¹⁸ I sare kola šunde e pastiren inele zadivime. ¹⁹ A i Marija pantinča sa so vačerde lače‡ hem razmislinča adalestar.§ ²⁰ I o pastirija dželefse slavindoj hem hvalindoj e Devle zako sa okova so šunde hem so dikhle ađahar sar so ine lende phendo.

²¹ Kad nakhle ofto dive, kad e čhavore valjande te obrezinen,* dinde le anav Isus–sar so vičinča le o anđeo angleder so i Marija ačhili khamni.

I Marija hem o Isus ano Hram, palo Zakoni

²² Kad alo o vreme zako adeti e dajakere kosljari nasoro savo palo e Mojsijasoro zakoni† valjanča te

* **2,4** Vitlejem Iako o Vitlejem inele tikori diz, adari o caro o David inele bijando hem inele jekh proroštvo da o Mesija ka bijandol adari (Mih 5,2). † **2,7** jasle Akava inele sar kutija ili okvir ano savo o manuša ine čhivena pus hem aver nešto xajbnase e životinjende. Verovatno na inele melalo hem šaj ine te ovel andre nešto kovlo hem šuko, nešto sar pus, hem ađahar inele kovlo zako čhavore. O životinje but puti inele čhivde paše uzalo čhera te oven ko sigurno hem te šaj po lokhe te parvaren pe. I Marija hem o Josif beše ani prostorija savi inele koristime zako životinje. ‡ **2,7** gostionica Čher kote lovenče šaj te xal pe hem te sovel pe. § **2,7** na inele than olenče Verovatno adalese so but manuša ale ano Vitlejem te prijavinen pe zako popis. * **2,13** vojska e anđelendar Ko original terčola: “vojska e nebosiri”. † **2,14** ko učipe ili “ko nebo” ‡ **2,19** sa so vačerde lače Na samo so vačerde lače o pastirija, nego hem adava so vačerča lače o anđeo (1,31–35), a verovatno hem adava so vačerča lače i Jelisaveta (1,42–45). § **2,19** I Marija smatrinča adava so ine lače phendo lakere čhaviestar dai dragoceno: “radosno/brižljivo ine setini pe adale lafonendar.”

* **2,21** obrezinen O zakonja saven o Devel dinča e jevrejengere vernikonenče rodona obreziba e murše čhavesoro hem posebno žrtva savi e čhavoresoro dad hem i daj valjani te den (3. Mojs 12,1–3). † **2,22** Dikh ano 3. Mojs 12,1–4.

čerel pe palo adava so o čavoro bijandola, ande e Isuse ano hram ko Jerusalem te preden le† e Gospodese²³ (sar so pisini ano zakoni e Gospodesoro: “Dijekh murš prvenco te ovel posvetime e Gospodese”) ²⁴ hem te den žrtva (sar soi vačerdo ano zakoni e Gospodesoro: “duj tikore golubija ili duj terne golu-bija”).

O Simeon dikhela e Mesija hem prorokujini

²⁵ I tegani ano Jerusalem inele manuš palo anav Simeon. Ov inele pravedno hem pobožno. Adžićeri ine te avel o Mesija te spasini e Izraelconen§ hem o Sveto Duho inele upro leste. ²⁶ O Sveto Duho mothovđa lese da angleder so ka merel, ka dikhel e Mesija e Gospodesere. ²⁷ I o Sveto Duho phenđa lese te džal ko Hram,* i ov dželo. Tegani o Josif hem i Marija ande e čhavore e Isuse ano Hram sar te čeren o adeti savo i palo e Mojsijasoro zakoni. ²⁸ Kad o Simeon dikhlja e čhavore e Isuse, lelja le ki angali hem hvalinđa e Devle vačerindoj:

²⁹ “Gospode, akana šaj me, o sluga kło, te merav ano mir sar so phenđan maje.

³⁰ Adalese so mle jača dikhle o spasenje† savo avela tutar,

³¹ savo spreminđan anglo sa o nacije.

³² Akava spasenje ka ovel svetlo‡ te mothoj tut avere nacijende hem anela slava te narodose, e Izraelconende.”

³³ E Isusesoro dad hem i daj divinde pe adaleja so o Simeon vačerđa olestar. ³⁴ Tegani o Simeon blagoslovinđa len hem phenđa e Marijaće, e Isusesere dajaće: “Dikh, akavai čavoro birime te čerel buten ano Izrael te peren hem bute averen te ušten.§ Ovi odredime te ovel e Devlesoro znako, ali but džene ka odbacinen le. ³⁵ Adava ka ovel sar te mothoven pe bute manušengere garavde mislija. A o mači* ka posaj ti duša.”

I Ana zahvalini e Devlese zako Mesija

³⁶ A adari da inele i proročica i Ana, i čhaj e Fanuilesiri, oto pleme e Asiresoro†. Oj inele ano purane berša. Efta berš živinđa ple romeja, ³⁷ a palo adava živinđa sar udovica đi oftovardešustarto berš.‡ Stalno inele ano Hram, i dive i rat slavinđa e Devle ano postiba hem ano moliba. ³⁸ I samo so o Simeon završinđa ple vačeribnaja, i Ana nakhini đi o Josif hem i Marija zahvalindoj e Devlese zako čavoro. I lelja te vačeri e čhavorestar sarijende adari kola adžićerde upro Devel te oslobodini o Jerusalem.

³⁹ Kad o Josif hem i Marija čerde sa soi palo zakoni e Gospodesoro phendo te čeren e čhavoresoro dad hem i daj, irinde pe ki pumari diz Nazaret ki Galileja. ⁴⁰ A o čavoro barjola ine hem zoraljola. Pherđola ine mudrost hem i milost e Devlesiri inele upro leste.

O terno čhavo o Isus vačeri e učiteljencar ano Hram

† **2,22** te preden le Ko original terđola “te mothoven le”. § **2,25** Adžićeri ine te avel o Mesija te spasini e Izraelconen Ko original terđola “adžićeri ine e Izraelconen uteha.” * **2,27** ko Hram “Ko boro e hramesoro.” Samo o sveštenici šaj ine te đerdinen ko Hram. † **2,30** spasenje Vačeri e manušestar kova ka anel spasenje e čhavore e Isuse–kole o Simeon ičeri: “e Spasitelje kole tu bičhalđan” ili “okole kole tu bičhalđan te spasini amen” ‡ **2,32** svetlo Akaja metafora značini da o čavoro ka pomožini e manušende te dikhen hem te xaljojen ko isto način sar so o svetlo pomožini e manušende te dikhen šukar. § **2,34** te peren hem bute averen te ušten “Te peren” značini te ciden pe taro Devel, te oven osudime ili te oven uništíme, a “te ušten” značini te aven po paše e Devlese, te oven blagoslovime ili te oven spasime. * **2,35** o mači značini “i bari tuga”. † **2,36** e Asiresoro O Asir inele jekh oto dešuduj čhave e Jakovesere. ‡ **2,37** oftovardešustarto berš Akava šaj te značini: 1. Oj inele udovica 84 berš ili 2. Oj tani udovica kola akana isi 84 berš.

⁴¹ E Isusesoro dad hem i daj đijekh berš zato prazniko Pasha džana ine ki diz Jerusolim. ⁴² Kad e Isuse inele dešuduj berš, palo adeti, hem ov dželo olencar te slavini o prazniko ko Jerusolim. ⁴³ Kad nakhlo o prazniko, o Josif hem i Marija lelje te džanfse, a na džande so lengoro čhavo o Isus ačhilo ano Jerusolim. ⁴⁴ Sar mislinde dai o Isus maškaro manuša kola putujinde olencar, džele jekh dive phirindoj i lelje te roden le maškaro pumarende hem maškaro pendžarutne. ⁴⁵ I kad našti ine te arakhen le, irinde pe ko Jerusolim te roden le. ⁴⁶ I o trito dive arakhle le ano Hram sar bešela maškaro e verakere učitelja, sar šunela len hem pučela len. ⁴⁷ I sare kola šunde e Isuse, divinde pe lesere džandipnase hem lesere iribnase ko pučiba.

⁴⁸ I kad dikhlja le lesoro dad hem lesiri daj, inele iznenadime. Lesiri daj phenđa lese: “Vačer sose adava ćerđan amende, mlo čhavo? To dad hem me but darandiljam hem rodinđam tut!”

⁴⁹ A o Isus pučlja len: “Sose rodinđen man? Na džanđen li so valjani te ovav ano mle Dadesoro čher?”[§] ⁵⁰ A i Marija hem o Josif na xalile so o Isus manglja te phenel

lende adaleja.

⁵¹ I palo adava, o Isus irinda pe olencar ko Nazaret hem ine lende poslušno. A lesiri daj ićerđa pese ano vilo sa adava so ulo.* ⁵² A o Isus ulo po mudro hem barjola ine.† Sa više barjola ine ano jača e Devlese hem e manušenje.‡

3

O Jovan o Krstitelj pripremini o drom e Isusesese

(Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Jn 1,19–28)

¹ Kad o caro o Tiberija vladinđa upro e Rimesoro carstvo dešupandžto berš,* o Pontije Pilat vladinđa ani Judeja, o Irod vladinđa ani Galileja, a lesoro phral o Filip vladinđa ani Itureja hem ani Trahonitada, o Lisanije vladinđa ani Avilina,† ² hem o Ana hem o Kajafa inele šerutne sveštenici,‡ o lafi e Devlesoro alo e Zaharijasere čhavesse e Jovanese ki pustinja. ³ I o Jovan dželo ko sa o krajo e lenjakoro Jordan te propovedini e manušenje da valjani te pokajinen pe zako pumare grehija hem te oven krstime sar te mothoven dai lende oprostime o grehija. ⁴ Sar so angleder pisinđa o proroko o Isaija, o Jovan inele “o glaso so vičini ani pustinja:

[§] **2,49** Na džanđen li so valjani te ovav ano mle Dadesoro čher Lesoro dad hem lesiri daj valjande te džanen zaki buti zaki savi lesoro Dad bičhalđa le. O Isus, o Čhavo e Devlesoro, džanđa dai o Devel lesoro pravo Dad (a na o Josif, e Marijakoro rom). * **2,51** ićerđa pese ano vilo sa adava so ulo Oto sa so i Marija šunđa, vačeri pe sar dai blago savo oj brižljivo pamtinđa hem vrednujinđa: “brižljivo setini pe ine oto sa adava.” † **2,52** ulo po mudro hem barjola ine Akate vačeripe oto mentalno hem fizičko barjojba. ‡ **2,52** Sa više barjola ine ano jača e Devlese hem e manušenje. Akava vačeri oto duhovno hem društveno barjojba. Akava šaj te vačeri pe hem ađahar: “O Devel blagoslovinđa le sa više hem više, a o manuša mangle le sa više hem više.” * **3,1** Palo amaro kalendar adavai 27. ili 28. berš. † **3,1** O Irod, o Filip hem o Lisanije inele “tetrarsija.” O lafi “tetrarh” mislini pe upro manuš oti vlada kova vladini ine upro jekh kotor oto e Rimesoro carstvo. Đijekh tetrarh inele talo autoritet e rimesere carosoro. O carstvo e Irodesoro “e Baresoro”, kova inele caro ano vreme kad o Isus bijandilo, inele ulavdo ko štar kotora palo lesoro meriba, a adale kotorencar vladinđe lesere čhave sar “tetrarsija” ili “vladarija upro štarto kotor.” Đijekh kotor inole jekh ili više po tikore kotora save vičinde pe regije, sar so inele i Galileja hem i Samarija. ‡ **3,2** hem o Ana hem o Kajafa inele šerutne sveštenici ili šaj te prevodini pe ađahar: “dok o Ana hem o Kajafa kandle zajedno sar bare sveštenici.” O Ana inele baro svešteniko, a o Jevreja ađahar ine pendžarena le čak hem palo adava so o Rimljanja čhivde lesere đamutre e Kajafa te zamenini le sar baro svešteniko. [§] **3,4** O manuša akava ćerena ađahar so pokajinena pe zako pumare grehija: “Pripreminen tumen te šunen e Gospodesoro lafi kad ka avel” ili “Pokajinen tumen hem oven spremna o Gospod te avel.”

‘Ćeren o drom e Gospodese,
ravnonen lese o droma!§

⁵ Đijekh dolina te pherđol
a đijekh planina hem brego te
peren!

O bange droma te oven ispravime
a o hrapava droma te oven
ravnome!*

⁶ I sa o manuša ka dikhen o spasenje
savo avela taro Devel.’”

⁷ Akava o Jovan vaćerđa butenđe
kola iklile te krtini len: “E
sapengere čhavalen!† Ko vaćerđa
tumenđe da šaj te našen tari e
Devlesiri xoli savi avela?‡ ⁸ Bijanen
bijandipa§ savencar ka mothoven
da čaće pokajinđen tumen! I ma
mislinen dai dovoljno te phenen:
‘Amaroi prasad o Avraam.’*
Phenava tumenđe da o Devel hem
akale barendar šaj te vazdel čhaven
e Avraamese. ⁹ Aće o tover oto sudo
e Devlesoroj već vazdime te čineli o
kašta ano koreno.† I đijekh kaš savo
na bijani šukar bijandipe ka čineli
pe hem ka frdel pe ani jag.”

¹⁰ A o narodo pučlja le: “So valjani
te ćera?”

¹¹ O Jovan phenđa lenđe: “Kas isi
duj gada, jekh valjani te del okolese
kas nane. A kas isi xajbnase, te ćerel
isto ađahar.”

¹² Nesave carinicija da ale te krs-
tini len o Jovan, i phende lese:
“Ućitelju, so amen te ćera?”

¹³ A ov phenđa lenđe: “Ma roden
buderj porez okolestar so o zakoni
phenela tumenđe te roden.”

¹⁴ I nesave vojnici da pučle e
Jovane: “A so amen te ćera?”

A ov phenđa lenđe: “Nikastar ma
len love ađahar so ka mothoven
lenđe zoralipe ili so ka tužinen len
xovavne hem oven zadovoljna tu-
mara plataja.”

¹⁵ A o narodo adžićerđa e Mesija
hem sare pučle pe nane li o Jo-
van o Mesija. ¹⁶ Adalese o Jovan
phenđa sarijenđe: “Me krtinava
tumen panjeja, ali avela o po baro
mandar, kase na injum dostojno ni
o dorikha oti obuća te phravav.† Ov
ka krtini tumen e Svetone Duhoja
hem jagaja.§ ¹⁷ Ano vas lese i lopata
te čistini o gumno* plo hem te odvo-
jini o điv taro ljuške.† O điv ka čhivel
pese ki šupa, a o ljuške ka tharel
jagaja savi nikad na mudarđola.”‡
¹⁸ Esavke da but avera lafija o Jovan
phenđa e narodose sar te terini len
te pokajinen pe hem vaćerđa lenđe
o Šukar lafi.

¹⁹ A e vladare e Irode o Jovan
ukorinđa adalese so lelja romnjaće

* **3,5** Kad o manuša pripreminena o drom zako caro kova avela, peravena o uće thana hem pherena o rupe te šaj o drom te ovel ravno. Akavai kotor oti metafora savi počinda ko stih angleder akalestar. † **3,7** E sapengere čhavalen! Averčhane: “Bišukar manušalen!” ‡ **3,7** O Jovan ukorini ine e narodo adalese so rodinde te krtini len sar te na kaznini len o Devel, ali na mangle te ačhaven pe pumare grehendar. Šaj te prevodini pe da ađahar: “Našti te našen tari xoli e Devlesiri samo ađahar so ka oven krtime.” § **3,8** Bijanen bijandipa Ki akaja metafora o ponašiba e manušesoro uporedini pe e bijandipaja. Sar e luludatar so adžićeri pe te del bijandipe savoi primerno zaki lakiri vrsta, e manušestar kova vaćeri da pokajinda pe adžićeri pe te živini sar o Devel so rodela lestar. * **3,8** Mislinde da o Devel naka kaznini len adalese soi o Avraam lengoro prasad. † **3,9** O toveri metafora zaki kazna savi sigate ka avel: “O Develi sar o manuš kova čhivđa plo tover upro koreno e kaštengoro.” ‡ **3,16** kase na injum dostojno ni o dorikha oti obuća te phravav Adaleja o Jovan vaćeri da nane dostojno ni lesoro robo te ovel. § **3,16** jagaja Akatei i “jag” metafora ili zako “čistiba oto grehija” ili zako “sudo”. * **3,17** gumno Akavai than kote čedela pe o điv te odvojini pe tari pleva. † **3,17** E vilencar o điv frdela pe ano vazduho sar te šaj o zrnja e đivesere odvojinen pe tari pleva. O zrnjai po phare hem perena tele, a e pleva legari i barval. Akate o điv predstavini okolen kola pokajinde pe, a i pleva okolen kola na pokajinde pe. ‡ **3,17** O Jovan vaćeri e Hristestar kova avela te sudini sar dai zemljoradniko kovai spremno te odvojini o zrnja e đivesere tari pleva: “ov ićeri i vila ano vasta adalese soi spremno” ili “ovi spremno sar soi o zemljoradniko spremno te čedel o điv.”

ple phralesere romnja e IrodijadaŠ hem zako but avera bišukar buća so ćerđa. ²⁰ Tegani o Irod ćerđa aver bišukaripe: čhivđa e Jovane ko phandlipe.

*O Jovan krstini e Isuse
(Mt 3,13–17; Mk 1,9–11)*

²¹ Kad sa o manuša krstinde pe, krstinda pe hem o Isus. I tegani sar ine o Isus molini pe, phravdilo o nebo, ²² a o Sveto Duho huljilo upro leste ano e golubesoro oblik. A taro nebo šundilo o glaso e Devlesoro: “Tu injan mlo Čhavo o manglo! Tuja injum bahtalo!”

*E Isusesoro poreklo
(Mt 1,1–17)*

²³ O Isus počinda pli služba* anglo narodo kad inole đi ko trijanda berš. O narodo smatrinda dai o Isus čhavo e Josifesor.

O Josif inele čhavo e Ilijasoro.

²⁴ O Ilija inele čhavo e Matatesoro.

O Matat inele čhavo e Levijesor.

O Levije inele čhavo e Melhisoro.

O Melhi inele čhavo e Janajesoro.

O Janaj inele čhavo e Josifesor.

²⁵ O Josif inele čhavo e Matatijesor.

O Matatije inele čhavo e Amosesoro.

O Amos inele čhavo e Naumesoro.

O Naum inele čhavo e Eslijasoro.

O Eslija inele čhavo e Nangejesor.

²⁶ O Nangej inele čhavo e Maatesoro.

O Maat inele čhavo e Matatijesor.

O Matatije inele čhavo e Semeinesoro.

O Semein inele čhavo e Josihesor.

O Josih inele čhavo e Jodasoro.

²⁷ O Joda inele čhavo e Joananesoro.

O Joanan inele čhavo e Risasoro.

O Risa inele čhavo e Zorovavelesoro.

O Zorovavel inele čhavo e Salatiilesoro.

O Salatiil inele čhavo e Nirisoro.

²⁸ O Niri inele čhavo e Melhisoro.

O Melhi inele čhavo e Adisoro.

O Adi inele čhavo e Kosamesoro.

O Kosam inele čhavo e Elmadamesoro.

O Elmadam inele čhavo e Iresoro.

²⁹ O Ir inele čhavo e Isusesoro.

O Isus inele čhavo e Eliezeresor.

O Eliezer inele čhavo e Jorimesoro.

O Jorim inele čhavo e Matatesoro.

O Matat inele čhavo e Levijesor.

³⁰ O Levije inele čhavo e Simeonesoro.

O Simeon inele čhavo e Judasoro.

O Juda inele čhavo e Josifesor.

O Josif inele čhavo e Jonamesoro.

O Jonam inele čhavo e Eliakimesoro.

³¹ O Eliakim inele čhavo e Melejasoro.

O Meleja inele čhavo e Menasoro.

O Mena inele čhavo e Matatasoro.

O Matata inele čhavo e Natanesoro.

O Natan inele čhavo e Davidesoro.

³² O David inele čhavo e Jesejesoro.

O Jesej inele čhavo e Jovidesoro.

O Jovid inele čhavo e Voozesoro.

O Vooz inele čhavo e Salmonesor.

O Salmon inele čhavo e Naasonesor.

³³ O Naason inele čhavo e Aminadavesoro.

O Aminadav inele čhavo e Adminesor.

O Admin inele čhavo e Arnisoro.

O Arni† inele čhavo e Esromesor.

O Esrom inele čhavo e Faresesor.

O Fares inele čhavo e Judasoro.

³⁴ O Juda inele čhavo e Jakovesoro.

O Jakov inele čhavo i Isaakesoro.

O Isaak inele čhavo e Avraamesoro.

O Avraam inele čhavo e Tarasoro.

O Tara inele čhavo e Nahoresoro.

³⁵ O Nahor inele čhavo e Seruhelesoro.

§ 3,19 lelja romnjaće ple phralesere romnja e Irodijada E Mojsijasoro zakoni ano 3. Mojs 18,16; 20,21 na muklja e manušese te lel romnjaće ple phralesere romnja đikote adava phral inele dživdo. O Jovan ukorinda e Irode adalese so lelja ple phralesere romnja, a lesoro phral inele dživdo.

* 3,23 pli služba sar Mesija † 3,33 Umesto “čhavo e Adminesor. O Admin inele čhavo e Arnisoro. O Arni inele čhavo e Esromesor” ano nesave grčka rukopisija terđola samo “čhavo e Aramesoro. O Aram inele čhavo e Esromesor.”

O Seruh inele čavo e Ragavesoro.
 O Ragav inele čavo e Falekesoro.
 O Falek inele čavo e Everesoro.
 O Ever inele čavo e Salasoro.
³⁶ O Sala inele čavo e Kainamesoro.
 O Kainam inele čavo e Arfaksadesoro.
 O Arfaksad inele čavo e Simesoro.
 O Sim inele čavo e Nojesoro.
 O Noje inele čavo e Lamehesoro.
³⁷ O Lameh inele čavo e Matusalasaroro.
 O Matusala inele čavo e Enohesoro.
 O Enoh inele čavo e Jaretesororo.
 O Jaret inele čavo e Malaleile-sororo.
 O Malaleil inele čavo e Kainamesoro.
³⁸ O Kainam inele čavo e Enosesoro.
 O Enos inele čavo e Sitesoro.
 O Sit inele čavo e Adamesoro.
 O Adam inele čavo e Devlesoro.

4

O Isus na perela e bengese ko kušnje

(Mt 4,1–11; Mk 1,12–13)

¹ A o Isus, pherdo e Svetone Duhoja, irinđa pe tari len Jordan; i oto Duho inele legardo ko čučo than,
² kaj inele saranda dive iskušime e bengestar. I na xalja ništa adala dive, i kad on pherdile, tegani bokhalilo.

³ I o beng phenđa lese: “Te injan o Čavo e Devlesoro, vačer akale barese te ovel maro.”

⁴ A o Isus phenđa lese: “Pisimei ko Sveto Lil: ‘O manuš na ka živini samo oto maro.’”

⁵ I o beng legarđa le ko učo than hem mothovđa lese đijekh carstvo e phuvjakoro otojekhvar, ⁶ i phenđa lese: “Tuće ka dav sa akava zoralipe hem i slava olengiri adalese soi maje dindi, i dava la kase me mangava.
⁷ Adalese, te peljan ko kočija angla mande, sa ka ovel klo.”

⁸ I o Isus phenđa lese: “Pisimei ko Sveto Lil: ‘Per ko kočija samo e

Gospodese, te Devlese, hem samo ole kande!’”

⁹ I o beng anđa le ko Jerusalem hem čivđa le upro najučo than e Hramesoro hem phenđa lese: “Te injan e Devlesoro Čavo, frde tut akatar tele! ¹⁰ Adalese soi pisime ko Sveto Lil:

‘Ka naredini ple anđelende te arakhen tut,’

¹¹ hem: ‘ka akharen tut ko vasta te na khuve tut preja ko bar.’”*

¹² O Isus phenđa lese: “Vačerdoi ko Sveto Lil:

‘Ma kušin e Gospode, te Devle.’”†

¹³ I kad završinda đijekh kušnja, o beng cidinda pe olestar di nesavi aver prilika.

O Isus sikaj ani Galileja

(Mt 4,12–17; Mk 1,14–15)

¹⁴ I irinđa pe o Isus, ano zoralipe e Duhosoro, ki regija Galileja, i šundilo o glaso olestar ko sa o krajo.

¹⁵ I sikavđa olende ano sinagoge hem inele pohvalime sarijendar.

E Isuse ispudinena oto Nazaret

(Mt 13,53–58; Mk 6,1–6)

¹⁶ I alo ki diz Nazaret kote barilo hem, palo plo adeti ko dive e savatesoro, đerdinda ki sinagoga. Uštino te čitini, ¹⁷ a ine lese dindo o lil e prorokosoro e Isaijasoro. Ov phravđa o lil hem arakhlja o than kaj inele pisime:

¹⁸ “O Duhoi e Gospodesoro upra mande,

adalese so pomazinda man hem bičhalđa man

te anav o šukar lafi e čororende,

te proglasinav: da o phandle ka oven oslobodime,

e kororende ka irini pe o dikhiba,

o mučime ka oven slobodna,

¹⁹ te proglasinav o adžičerdo berš e Gospodesoro.”‡

²⁰ Tegani phandlja o lil, irinđa le e slugaste, i beštino te sikaj. I sare ani sinagoga dikhle ano leste. ²¹ A

* 4,11 Ps 91,11-12 † 4,12 5. Mojs 6,16 ‡ 4,19 Is 58,5-6; 61,1-2

o Isus lelja te vačeri lenđe: “Avdive pherdilo o Lil savo šunđen tumare kanencar.”

²² I sare vačerde šukar olestar hem inele zadivime oto šukar lafija save iklile lesere mujestar, i vačerde: “Nane li ov e Josifesoru čhavo?”

²³ A ov phenđa lenđe: “Čače ka vačeren maje adaja poslovica: ‘Doktore, sasljar korkore tut!’ So šunđam so ulo ano Kafarnaum, čer hem akate, ano to than kaj bariljan.” ²⁴ I phenđa: “Čače, vačerava tumenđe, nijekh proroko nane prihvatime ano plo than kaj barilo.

²⁵ I čače, vačerava tumenđe, inele but udovice ano Izrael kad o proroko o Ilija živinđa, kad na pelo bršinš trin berš hem šov masek i pojavisalo baro bokhalipe ki sa i phuv. ²⁶ I nijekhače olendar na inele bičhaldo o proroko Ilija sem ki e abandijengiri diz Sarepta uzalo Sidon e udovicače. ²⁷ I inele but gubavci* ano Izrael kad o proroko o Jelisej živinđa, i nijekh olendar na inele sasljardo sem o Neman o Sirijco.”

²⁸ I sare ani sinagoga pherdile xoli kad šunde adava. ²⁹ I uštindoj ispuđinde le tari diz, i legarde le upre ko brego upro savo lengiri diz inele vazdime te šaj frden le odupral. ³⁰ Ali o Isus nakhino maškar olende hem dželo.

O Isus ispuđini e demone e manušestar
(Mk 1,21–28)

³¹ I o Isus huljilo ani e galilejakiri diz Kafarnaum, i sikavđa e manušen ko dive e savatesoro. ³² I on inele zadivime lesere sikavibnaja adalese so lesoro vačeriba inele ano autoritet.

³³ A adari, ani sinagoga, inele manuš opsednutime e demonesere melale duhoja hem oto sa o glaso vičinda: ³⁴ “Oh, so mangeja amen-dar, Isuse Nazarećanine? Aljan li te

uništine amen? Džanav ko tu injan: o Sveco e Devlesoro.”

³⁵ Tegani o Isus ukorinđa le: “Phand to muj hem ikljov olestar!” I o demoni frdinđa le ki phuv maškaro manuša, iklilo olestar hem ni xari na dukhavđa le.

³⁶ I sare začuđinde pe hem vačerde jekh avereja adahar: “Savo li vačeriba adava da ano autoritet hem ano zoralipe naredini e melale duhenđe te ikljon i onda ikljona?” ³⁷ I o glaso e Isusestar dželo ko sa o pašutne thana.

O Isus sasljari e Petresere sasuja hem bute avere nambormen hem opsednutimen

(Mt 8,14–16; Mk 1,29–39)

³⁸ O Isus iklilo tari sinagoga hem dželo ko čher e Simonesoro. E Simonesere sasuja inele bari jag. I on zamolinde le te sasljari la. ³⁹ I o Isus terdino uzalo late, naredinđa e jagače hem oj muklja la. I odmah uštini hem lelja te kandel len.

⁴⁰ Kad o kham huljilo,† sarijen kolen inele namborme manuša oto razna nambormipa, ande len koro Isus. A ov upra đijekheste olendar čhivđa ple vasta hem sasljarđa len.

⁴¹ A butendar da iklile o demonja vičindoj hem vačerindoj: “Tu injan o Čhavo e Devlesoro!” O Isus pretinđa len hem na muklja len te vačeren adalese so džande dai ov o Hrist.

⁴² Kad dislilo, o Isus iklilo tari diz hem dželo ko jekh čučo than. I but džene rodinde le. Ale đi leste hem na mukena le ine te džalfse olendar. ⁴³ A ov phenđa lenđe: “I ko avera dizja valjani te vačerav o šukar lafi oto carstvo e Devlesoro adalese so adalese injum bičhaldo.”

⁴⁴ I o Isus nastavinđa te propovedini ano sinagoge e judejakere.

Š 4,25 kad na pelo bršin Ko original terđola: “kad o nebo inele phandlo” * 4,27 gubavci I guba inele e kožakoro nambormipe. † 4,40 Kad o kham huljilo Adava značini da nakhlo o savato dive i adalese o manuša tromandile te anen pumare nambormen.

5

*O Isus vičini e prvone učeníkonen
(Mt 4,18–22; Mk 1,16–20)*

¹ A jekhvar but džene čedinde pe uzalo Isus te šunen o lafi e Devlesoro, a ov terdino uzalo E galilejakoro jezero.* ² I dikhlja duj čamcija uzalo jezero savendar iklile o manuša kola dolena mačhen adalese so kosena ine pumare mreže. ³ I đerdinda ano jekh čamco, kova inele e Simone-soro, i zamolinda le te cidel pe xari e phuvjatar, i bešindoj ano čamco, sikavđa e narodo.

⁴ A kad završinda o vačeriba, phenda e Simonese: “Čhiv tut ko xor hem frden tumare mreže te šaj dolen mačhen.” ⁵ A o Simon phenda: “Gospodarona, sa i rat dindam zori i ništa na dolindam, ali palo to lafi ka frdav i mreža.” ⁶ I kad čerde adava, dolinde bute mačhen i lengere mreže lelje te pharavdon. ⁷ I vastencar mothovde pumare amalende, kola inele ko aver čamco, te aven te pomožinen lende. I on ale hem pherde soduj čamcija edobor da lelje te pherdon pani.

⁸ A kad dikhlja adava o Simon o Petar, pelo ko kočija anglo Isus vačerindoj: “Dža mandar, Gospode, me injum grešno manuš!” ⁹ Adalese so i dar prelelja ole hem sarijen kola inele oleja zbog o baro doliba e mačhengoro. ¹⁰ Ađahar da i dar dolinda e Jakove hem e Jovane, e Zevedejesere čhaven, kola inele e Simonese amala.

I o Isus phenda e Simonese: “Ma dara! Od akana manušen ka dole.”† ¹¹ I kad ikalde o čamcija upri phuv, ačhavde sa hem džele palo leste.

*O Isus sasljari e gubavco
(Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)*

¹² I jekhvar o Isus inele ki jekh diz, i nekotar anglo leste iklilo manuš pherdo gubaja. So dikhlja e Isuse,

* **5,1** Aver anav zako Genisaretakoro jezero Petar ka legari o Lafi e Devlesoro e manušende.

pelo anglo leste mujeja di phuv hem molinda le vačerindoj: “Gospode, te mangeja, šaj te sasljare man!”

¹³ I o Isus pružinda plo vas, dolinda le hem phenda: “Mangava, ov sasljardo!” I otojekhvar i guba cidinda pe olestar. ¹⁴ Tegani naredinda lese: “Ma vačer nikase akalestar, nego dža mothov tut e sveštenikose hem de žrtva adalese so injan sasljardo, sar so naredinda o Mojsije, zako svedočanstvo olende.”

¹⁵ A o glaso e Isusestar džala ine po dur, i but džene čedena pe ine te šunen le hem te oven sasljarde oto pumare nambormipa. ¹⁶ A ov cidela pe ine te molini pe ko thana kote na inele manuša.

*O Isus mothoj so isi le pravo te oprostini o grehija
(Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)*

¹⁷ I jekh dive o Isus sikavđa ano jekh čher, a o fariseja hem o učitelja e Zakonestar, kola ale oto sa e galilejakere hem judejakere gava hem oto Jerusalem, beštine adathe. A o zoralipe e Gospodesoro inele upro Isus te sasljari. ¹⁸ I nesave manuša ande upri nosiljka jekhe manuše kova našti ine te phirel ni te mrdini. Mangle te anen le andre hem te čhiven le anglo Isus. ¹⁹ I taro narodo našti ine te arakhen kotar te anen le andre, i uklinde upro čher hem odupral mukle le sa e nosiljkaja ko maškar anglo Isus.

²⁰ I kad o Isus dikhlja lengiri vera, phenda: “Manušeja, oprostimei će te grehija!”

²¹ I o fariseja hem o učitelja e Zakonestar lelje te vačeren ana pumende: “Kovai akava so hulini? Ko šaj te oprostini o grehija sem o jekh Devel?”

²² A o Isus džanda lengere mislija, i phenda lende: “Sose ađahar mislinena? ²³ Soi po lokhe te phenel pe: ‘Oprostimei će te grehija’ ili te phenel pe: ‘Ušti hem phir?’”

† **5,10** “Ka dole manušen” simbolično značini: o

24 Ka dokažinav tumende da man, e Čhave e Manušesere, isi pravo te oprostinao o grehija ki phuv.” Tegani irinda pe nakoro manuš kova našti ine te phirel hem phenda lese: “Tuće vačerava! Ušti, le ti nosiljka hem dža čhere!”

25 I o manuš odmah uštino anglo lende, lelja i nosiljka hem dželo čhere slavindoj e Devle. 26 I sare začudinde pe, hvalinde e Devle, pherdile dar hem vačerde: “Avdive dikhljam čudesija!”

E Isusesiri buti te vičini e grešnikonen ko pokajiba
(Mt 9,9–13; Mk 2,13–17)

27 I palo adava, o Isus ikילו adathar hem dikhlja e cariniko† palo anav Levije sar bešela ko than kotar čedela pe o porez, i phenda lese: “Phir pala mande!” 28 I ov uštino, ačhavda sa hem dželo palo leste.

29 I ćerda lese o Levije baro xajba pese ano čher, hem adari inele but carinici hem avera kola beštine olencar uzalo astali. 30 Tegani o fariseja hem lengere učitelja e Zakonestar mrmljinde vačerindoj e Isusesere učenikonende: “Sose tumen xana hem pijena e carinikonencar hem avere grešnikonencar?”

31 I o Isus phenda lende: “E sastende na valjani doktori, nego e nambormende. 32 Me na aljum te vičinav e pravednikonenš, nego e grešnikonen te irinen pe taro greh ko Devel.”

E Isusesoroi sikaviba nevo
(Mt 9,14–17; Mk 2,18–22)

33 A on phende lese: “E Jovanesere e Krstiteljesere učenci but postinena hem molinena, adahar hem e

farisejengere učenci, a te učenci stalno xana hem pijena.”

34 A o Isus phenda lende: “Sar šaj te terinen e mladoženjasere amalen te postinen kadi olencar o mladoženja? 35 Ali ka aven o dive kad ka lel pe lendar e mladoženja, tegani, ko adala dive, ka postinen.”

36 I vačerda lende akaja uporedba: “Nijekh na čhivela o kotor e neve fostanestar ko purano fostani; adalese so hem o nevo ka pharavdol, a ko purano na ka avel o kotor e nevestar. 37 I niko na čhorela i nevi mol ano purane morča. Te ćerda adahar, i nevi mol ka pharaj o morča hem ka čordol, a o morča ka oven uništite.* 38 Nego, i nevi mol valjani te čhorel pe ano neve morča. 39 I nijekh, kova pilja i purani, na mangela i nevi, adalese so vaćeri: ‘dovoljnoi i purani’.”†

6

O Isus po baro hem oto savato
(Mt 12,1–8; Mk 2,23–28)

1 Ko jekh savato o Isus nakhino maškaro njive. A lesere učenci čedinde e đivesoro klaso, morde le vastencar hem xale. 2 Tegani nesave fariseja phende: “Sose ćerena so na tromal pe ko savato palo e Mojsijasoro zakoni?”*

3 O Isus phenda lende: “Na čitinden li ano Sveto Lil adava so ćerda o David kad bokhalile ov hem okola so inele oleja? 4 Đerdinda ano čher e Devlesoro, lelja o posvetime maro, savo nikase na inele muklo te xan sem e sveštenikonende, i xalja hem dinda okolende so inele oleja.”

5 I phenda lende: “Me, o Čhavo

† 5,27 O Jevreja mrzinde e carinikonen adalese so o carinici inele Jevreja kola ule izdajnici adahar so inele bućarne e Rimljanengere kola osvojinde o Izrael. Adala carinici na inele poštena hem čorena ine o love e Izraelconendar. § 5,32 e pravednikonen Okolen kola šunena e Devle. * 5,37 Kad i nevi mol ine ušljola hem širini pe, tegani pharaj ine o purane morča, adalese so on našti ine više te širinen pe. † 5,39 Akate vaćeri pe da o sikaviba e verakere vođengoro hem e Isusesoro nane ista. Poentai da o manuš kola navikninde ko purano sikaviba na mangena te šunen neve stvarija save o Isus sikaj. * 6,2 O fariseja ićerde pe ko adava da hem tikori buti ko savato sar soi “te morel pe vastencar xari klaso” nane muklo te ćerel pe palo e Mojsijasoro zakoni.

e Manušesoro injum gospodari e savatesoro.”

*O Isus sasljari ko savato
(Mt 12,9–14; Mk 3,1–6)*

⁶ Ko aver savato, o Isus đerdinda ki sinagoga hem sikavđa. Adari inele jekh manuš kasoro desno vas inele šuko. ⁷ Tegani o učitelja e Zakonestar hem o fariseja posmatrinenena le ine te dikhen na li ko savato ka sasljari, sar te šaj tužinen le. ⁸ A ov džanda lengere mislija hem phenda e manušese kas inele šuko vas: “Ušti hem terđov ko maškar!” I ov uštino hem terdino.

⁹ A o Isus phenda lende: “Te pučav tumen: soi muklo te ćerel pe ko savato: šukaripe ili bišukaripe? Te spasini pe ili te uništini pe o dživdipe?” ¹⁰ I dikhindoj sarijen, phenda lese: “Pružin to vas!” I ov ćerđa adahar hem lesoro vas ulo sasto. ¹¹ A o fariseja hem o učitelja e Zakonestar pherdile bari xoli hem vaćerde maškara pumende so te ćeren e Isusese.

*O Isus birini dešuduje apostolen
(Mt 10,1–4; Mk 3,13–19)*

¹² Adala dive, o Isus dželo ki gora te molini pe. I nakhavđa sa i rat ani molitva e Devlese. ¹³ Kad dislilo, vićinda kora peste ple ućenikonen hem birinda olendar dešudujen. Olen vićinda “apostolja”:

¹⁴ e Simone kole vićinda Petar, hem lesere phrale e Andreja, e Jakove hem e Jovane, e Filipe hem e Vartolomeje,

¹⁵ e Mateje hem e Toma, e Jakove e Alfejesere čhave hem e Simone kovai vićime Zilot,†
¹⁶ e Juda e Jakovesere čhave, hem e Juda e Iskariote,‡ kova ulo izdajniko.

O Isus sikaj oto bahtalipe hem oto pharipe

(Mt 4,23–25; 5,1–12)

¹⁷ I o Isus huljindoj e Dešudujencar, terdino ko ravno than. A adari inele pherdo lesere ućenici hem but narodo taro but thana e judejakere, đi hem tari diz Jerusalem, hem taro e tiresere hem e sidonesere pašutne thana savei uzalo more. ¹⁸ Ale te šunen le hem te oven sasljarde oto pumare nambormipa. A saslile hem okola kolen mućinde o melale duhija. ¹⁹ I sa o manuša rodinde te pipinen le adalese so baro zoralipe ikljola ine olestar hem sasljari sarijen.

²⁰ I o Isus dikhlja ano ple ućenici, i lelja te vaćeri:

“Bahtale injen tumen o ćorore, adalese soi o carstvo e Devlesoro tumaro!

²¹ Bahtalei okola kolai akana bokhale,

adalese so ka oven ćaljarde!

Bahtalei okola kola akana rovena, adalese so ka asan!

²² Bahtale injen kad o manuša mrzinenena tumen, kad odbacinena tumen, uvredinenena tumen

hem lađarena tumen da injen bišukar

adalese so verujinena ana mande, ano Čhavo e Manušesoro!

²³ Tegani radujinen tumen hem ripinen oto bahtalipe, adalese so adžićeri tumen bari nagrada ko nebo! Adalese so adahar ćerena ine lengere pradada e prorokonencar ano lengoro vreme!

²⁴ Ali jao tumende e barvalende, adalese so već leljen tumari uteha!

²⁵ Jao tumende kola akana injen ćaljarde, adalese so ka oven bokhale! Jao tumende kola akana asana, adalese so ka tugujinen hem ka roven!

²⁶ Jao tumende kad sa o manuša vaćerena šukar tumendar,

† 6,15 “Zilot” okova kova uštela protiv e rimesiri vlast. ‡ 6,16 e Juda e Iskariote Averćhane: “e Juda tari diz Iskariot”

adalese so ađahar vačerena ine lengere pradada e xovavne prorokonendar ano lengoro vreme!”

Mangen tumare dušmanjen
(Mt 5,38–48; 7,12)

²⁷ “A vačerava tumenđe so šunena: Mangen tumare dušmanjen! Čeren šukaripe okolende so mrzinena tumen!²⁸ Vačeren šukaripe okolende so dena tumen armanja! Molinen e Devle okolende so čerena tumenđe bišukaripe!²⁹ Okolese kova khuvela tut ki čham, irin hem aver čham. Okolese kova lela to ogrtači, ma zabranin te lel tutar hem o gad.³⁰ De đijekhese kova rodela tutar, hem ma rode palal okolestar kova lela tutar.³¹ I sar so mangena avera te čeren tumenđe, ađahar čeren tumen olende.

³² Te mangljen samo okolen kola tumen mangena, ko ka vačeri tumenđe hvala? Adalese so hem o grešnici mangena okolen kola olen mangena.³³ Ađahar da, te čerden šukaripe okolende kola tumenđe čerena šukaripe, ko ka vačeri tumenđe hvala? Hem o grešnici čerena ađahar.³⁴ Te dinden ko zajam love okolende kastar adžicerena te irinen tumenđe, ko ka vačeri tumenđe hvala? Hem o grešnici dena ko zajam jekh averese te šaj irini pe lende edobor.

³⁵ Nego, mangel tumare dušmanjen, čeren lende šukaripe hem den len ko zajam bizo nisavo adžiceriba te irini pe tumenđe adava! I o Devel ka vačeri tumenđe bari hvala. I ka oven čhave e Najbaresereš,* adalese soi ov

šukar† hem premalo nezahvalna hem premalo okola kola nane šukar.³⁶ Oven milosrdna sar soi milosrdno‡ tumaro Dad kovai ano nebo!”

O Isus sikaj te na sudina averen
(Mt 7,1–5)

³⁷ “Ma sudinen hem čače naka sudini pe tumenđe! I ma osudinen hem čače naka oven osudime! Oprostinenš hem ka oprostini pe tumenđe!³⁸ Den hem ka del pe tumenđe: mera šukar, pritiskime, tresime hem prepherdi ka čhivel pe tumenđe ki angali. Adalese so, sava meraja merinena, esavkaja ka merini pe tumenđe.”*

³⁹ I vačerđa lende akaja uporedba: “Šaj li o kororo te legari e korore? Na li soduj ka peren ki rupa?⁴⁰ Nane o učeniko upreder o učitelj. I đijekh kovai sikavdo sa, ka ovel sar plo učitelj.†

⁴¹ A sose dikheja i trunka ani jakh te phralesiri, a i greda ani ti jakh na primetineja?⁴² Sar šaj te phene te phralese: ‘Phrala, aš te ikalavtar i trunka oti jakh’, a korkoro na dikheja i greda ani ti jakh? Dujemujengereja, najangle ikal i greda te jakhatar, i tegani šukar ka dikhe te ikale i trunka te phralesere jakhatar.”

So ikljola oto šukar hem oto bišukar vilo
(Mt 7,17–20; 12,34–35)

⁴³ “Nane šukar kaš savo anela bišukar bijandipe, sar so nane bišukar kaš savo bijani šukar bijandipe.⁴⁴ Adalese so đijekh kaš pendžari pe palo lesoro bijandipe.

§ 6,35 ka oven čhave e Najbaresere (e Devlesere) značini “ka mothoven e Devlesere osobine hem ka ponašinen tumen sar ov so ponašini pe.” * 6,35 O lafi “Najbaro” anavi zako Devel. Adava anav vačeri oto lesoro baripe hem zoralipe. Akava lafi sličnoi zako lafija “Legarutno”, “Vođa” ili “Najučo.” Adava značini da nijekh nane po baro ili po učo olestar–Devel kovai po baro sarijendar.

† 6,35 šukar O Devel dela milost ađahar so dela šukaripe okolende so na zaslužinena le.

‡ 6,36 milosrdno O Devel dela milosrđe ađahar so na dela kazna okolende so zaslužinena la.

§ 6,37 Oprostinen Značini “te oslobodinen nekas oti kazna.” * 6,38 O Develi sar o trgovco kova na žalini o điv, kova dela averende điv i buderi oti mera savi rodona olestar. † 6,40 O manuš valjani šukar te dikhel kas ka lel sar ple učitelje, adalese so ka ovel sar plo učitelj. Te o učitelj na sikavđa šukar (adalese soi phandle lesere jača ano duho), o učeniko ka ovel xovavdo.

Sar so džanen, o smokve na čedena pe oto kare ni o drakha na čedena pe oti kupina. ⁴⁵ E šukare manuše isi šukaripe ano vilo, i adahar, ple vilestar ikali šukaripe, a o bišukar manuš ple vilestar ikali bišukaripe. Adalese so e manušesoro muj vačeri adava sojai lesoro vilo pherdo.”

E Isusesoroi sikaviba šukar temelji

(Mt 7,24–27)

⁴⁶ “Sose vičinena man: ‘Gospode, Gospode!’, a na čerena so vačerava? ⁴⁷ Đijekh kova avela mande hem šunela mle lafija hem čerela len, ka mothovav tumenđe upra kastei: ⁴⁸ Ovi upro manuš kova čerindoj plo čher xandlja hem čerđa xor, čerđa o temelji upro bar hem vazdinđa o čher. I kad ale o panja, i len khuvđa ko adava čher, ali našti ine te potresini le adalese soi čerdo šukar. ⁴⁹ A okova kova šunđa mle lafija, a na čerđa len, ovi upro manuš kova čerđa plo čher ki phuv bizo temelji, ko savo khuvđa i len hem otojekhvar peravđa le, i oto čher uli bari ruševina.”

7

E kapetanesiri zorali vera

(Mt 8,5–13; Jn 4,43–54)

¹ A kad o Isus završindā plo vačeriba anglo narodo, đerdindā ki diz Kafarnaum. ² A jekhe rimlja-nengere kapetane* ine sluga kova inele namborme, anglo meriba, a cenindā le. ³ I kad o kapetani šunđa e Isuses,† bičhalđa koro leste nesave starešinen e jevrejengeren‡ te pučen le ako šaj te avel te sasljari lesere sluga. ⁴ A kad ale koro

Isus, šukar zamolinde le vačerindoj: “Ov zaslužini te čere lese adava, ⁵ adalese so mangela amare narodo, a čerđa amende hem sinagoga.”

⁶ I o Isus dželo olenčar. A kad inele paše uzalo čher, o kapetani bičhalđa lese ple amalen vačerindoj: “Gospode, ma mučin tut, adalese so na injum dostojno te đerdine maje ko čher. § ⁷ Adalese na dikhljum man dostojno te avav đi tute. Nego samo naredin hem mlo sluga ka ovel sasto. ⁸ Adalese so hem me injum manuš talo autoritet, hem isi man vojnici teleder mande. I jekhese vačerava: ‘Dža!’, i ov džala. A averese vačerava: ‘Ava!’, i ov avela. A mle slugase vačerava: ‘Čer adava!’, i ov čerela.”*

⁹ A o Isus kad šunđa adava olestar, iznenadindā pe, irindā pe nakoro narodo kova džala ine palo leste hem phendā lenđe: “Vačerava tumenđe, na arakhljum ni jekhe ano Izrael te ovel le esavki vera.”† ¹⁰ I kad okola kola inele bičhalde irinde pe čhere, arakhle e sluga saste.

O Isus vazdela taro mule e udovicakere čhave

¹¹ Na but palo adava, o Isus dželo ki diz savi vičime Nain.‡ Oleja da dzele lesere učenci hem but narodo. ¹² A kad alo paše uzalo udar e dizjakoro, reslja e dizutnen sar legarena e mule čhave, kova inele jekhoru pe dajaće koja inele udovica. But dizutne džana ine e dajaja te parunen e čhave. ¹³ I kad dikhlja la o Gospod, pelo lese žal olaće hem phendā laće: “Ma rov!” ¹⁴ I alo paše hem dolindā pe upro nosilja. Tegani okola so akharde

* **7,2** kapetane Manuš kova naredini upro šel vojnici. † **7,3** O kapetani šunđa sar o Isus sasljarda bute manušen, hem dai ov palem paše, da irindā pe ano Kafarnaum. ‡ **7,3** O Isusi Jevrejco, a o kapetani nane, adalese o kapetani mislindā da o Isus angleder ka čerel nešto e Jevrejende te zamolinde le. Ko but slučajevija o Jevreja hem e rimesere vojnici inele neprijatelj. § **7,6** O Jevreja na đerdinena ine ko čher savo nane e jevrejengoro te na oven, sar so verujinde, melale anglo Devel. * **7,8** Sar so e kapetane isi autoritet te naredini e vojnikonenđe, adahar e Isuse isi autoritet te naredini e nambormipase te cidel pe. † **7,9** O Isus očekujindā e Jevrejendar te ovel len esavki vera, ali olen na ine. Ov na očekujindā e poganendar te ovel len esavki vera, a eče, akale manuše ine. ‡ **7,11** Akavai paše uzalo than kote o proroko o Jelisej vazdinđa taro mule e dajakere jekhore čhave angleder but berša (dikh ki 2. Thag 4,8–37).

terdine, a o Isus phenda: “Terneja, tuće vačerava, ušti!”¹⁵ I o mulo beštino hem lelja te vačeri, i o Isus dinda le lesere dajaće.

¹⁶ Tegani sare darandile hem slavinde e Devle vačerindoj: “Baro proroko iklilo maškar amende!” hem: “O Devel alo te pomožini ple narodose!”[§] ¹⁷ I adava šundilo ki sa i phuv e jevrejengiri hem ko sa o pašutne thana.

O Isusi Mesija, a o Jovan phravđa lese o drom (Mt 11,2–11)

¹⁸ I sa adava e Jovanese e Krstiteljese* vačerde lesere učenici. Tegani o Jovan vičinda kora peste nesave dujen ple učenikonendar ¹⁹ hem bičhalđa len koro Gospod o Isus vačerindoj: “Tu li injan adava kolestar o Devel dinda plo lafi da valjani te avel ili te adžičera avere?”[†]

²⁰ I adala manuša ale koro Isus hem phende: “O Jovan o Krstitelj bičhalđa amen kora tute vačerindoj: ‘Tu li injan adava kolestar o Devel dinda plo lafi da valjani te avel ili te adžičera avere?’”

²¹ Baš ko adava sati o Isus saslarđa buten oto nambormipa, oto pharipa hem oto bišukar duhija, hem bute kororende dinda dikhiba. ²² Tegani o Isus phenda e Jovanesere učenikonende: “Džan hem vačeren e Jovanese so dikhljen hem so šunden: o korore dikhena, o bange phirena, o gubavci čistinena pe, o kašuke šunena, o mule uštena, e čororende vačeri pe o šukar

lafi.[‡] ²³ I bahtaloi okova kova nane sablaznime zbog mande.”[§]

²⁴ Kad e Jovanesere bičhalde manuša dzele, o Isus lelja te vačeri e narodose e Jovanestar: “So ikliljen ki pustinja te dikhen? I trska sava phudela i barval? Na! ²⁵ Ili so ikliljen te dikhen? E manuše ano barvale šeja urjavde? Na! Okola ano sjajna šeja hem so živinena ano luksuz, eče tane ano palate. ²⁶ Ili so ikliljen te dikhen? E proroko? Oja, vačerava tumende, ovi po više oto proroko! ²⁷ Ovi okova kolestar pisime ano Sveto Lil:

‘Ače, bičhalava mle glasniko angla tute,

kova ka ćerel će o drom angla tute.’

²⁸ Vačerava tumende: maškar okolende kolai bijande nijekh nane po baro e Jovanestar, a o najtikoro e Devlese ano carstvo po baroi olestar.”*

O Isus sikaj da o manuša valjana te prihvatinen ole hem e Jovane (Mt 11,12–19)

²⁹ I sa o manuša hem o carinici kola šunde adava, pendžarde dai e Devlesoro sikaviba čačikano. Oni adala so krstinde pe e Jovanesere krtstibnaja. ³⁰ A o fariseja hem o učitelja e Zakonestar na mangle te len o plan e Devlesoro pumende. Oni adala so na mangle o Jovan te krtstini len.

³¹ O Isus phenda: “Kasar akana te uporedinav e manušen oti akaja generacija? Kasei slična? ³² Sličnai e

[§] **7,16** O manuša verovatno mislinde da o Isus inele baro proroko sar o Ilija ili o Jelisej. Samo adala duj manuša vazdinde nekas taro mule (1. Dnev 17,17–24; 2. Thag 4,18–37). * **7,18** O Jovan o Krstitelj inele ko phandlipe. † **7,19** O Jevreja očekujinde da o Mesija ka ovel caro kova ka avel hem ka spasini len tari e rimesiri vlast. Na očekujinde te ovel samo Spasitelji ano duho. O Jovan pendžarda o proroštvoja e Mesijastar sar soi o Is 42,7; 61,1–2 (dikh hem ano Lk 4,18–19). Adahar očekujinda o Isus te ovel caro, te šaj e Jovane hem avere pravednone manušen phravel/oslobodini taro phandlipe, hem te sudini hem te kaznini e manušen kola na prihvatinde e Mesija (dikh e Jovanesoro vačeriba ano Lk 3,9; Lk 3,16–17), ali adalestar pana ništa na ulo. ‡ **7,22** Sa adava so ćerđa o Isus mothoj dai ov o Mesija, sar so o proroko Isaija angleder vačerđa ano Is 29,18–19; 35,5–6; 61,1–2. § **7,23** Ko original terđola: “I bahtaloi okova kova na sablaznini pe zbog mande.”

* **7,28** Duhovno terđojba e manušengoro ano carstvo e Devlesoro po baroi oto duhovno terđojba e manušengoro so živinde angleder so ine ćerdo o carstvo. † **7,32** e manušenje Ko original terđola: “e čhavorende”.

manušende† kola bešena ko trg hem vačerenena jekh averese:

‘Bašaldam tumende veselo,†
a na čhelden!

Dilabdām tužno,
a na runden!’

³³ Ađahar, alo o Jovan o Krstitelj. Ni xalja maro ni pilja mol, a phenena: ‘O demoni ano leste!’ ³⁴ Aljum me, o Čhavo e Manušesoro. Xava hem pijava, a phenena: ‘Eče manuš xalano hem mato, amal e carinikonengoro hem e avere grešnikonegoro!’ ³⁵ Ali i mudrost e Devlesiri mothovđa pe dai čačipe sa lakere čhavorendar.”Š

*O Isus šaj te oprostini o grehija
(Mt 26,6–13; Mk 14,3–9; Jn 12,1–8)*

³⁶ Nesavo fariseji palo anav Simon vičinda e Isuse te avel te xal koro leste. Ov đerdinda e farisejese ko čher hem čhivđa pe uzalo astali.* ³⁷ I eče, adari ali i đuvli kolače džanda pe dai grešnica ani diz, adalese so šunđa da o Isus inele uzalo astali e farisejese ko čher, i anđa† skupo miris ko čaro savo inele čerdo oto šužo bar†. ³⁸ I terdindoj palo lesere pre, runđa hem lelja te sampačeri lesere pre ple asvencar hem koslja len ple balencar. I tegani čumudinda lesere pre hem makhlja len e miriseja.

³⁹ Kad adava dikhlja o fariseji kova vičinda le, phenđa ana peste: “Tei čače dai akava manuš proroko, ka džanel ine koi hem savi akaja

đuvli koja pipini le,Š adalese soi grešnica.”

⁴⁰ A o Isus phenđa lese: “Simone, isi man nešto te vačerav će.”

A ov phenđa: “Učitelju, vačer!”

⁴¹ I o Isus phenđa: “Duj džene inele dužnici nesave manušese kova dela love ko zajam. Jekh alo lese panšel e rimljanengere denarija,* a o dujto pinda. ⁴² Adalese so na ine len te irinen, ov oprostinda o dugo sodujende. Adalese, ko olendar više ka mangel le?”

⁴³ O Simon phenđa: “Mislinava da okova kase oprostinda više.” Tegani ov phenđa lese: “Oja, šukar phendan.”

⁴⁴ Irinda pe nakori đuvli, i phenđa e Simonese: “Dikheja li akala đuvlja? Đerdindum tuće ko čher, pani mle pređe na andan,† a oj sampačerđa mle pre ple asvencar hem koslja len ple balencar. ⁴⁵ Na čumundindan man ni jekhvar, a oj, sar đerdindum na ačhavđa te čumudini mle pre.† ⁴⁶ Na makhljan mlo šero e uljeja, a oj makhlja mle pre e miriseja.Š ⁴⁷ Adalese phenava će: But manglipe mothovđa, adalese soi laće oprostime but grehija; a xari manglipe mothoj okova kolesei oprostime xari grehija.” ⁴⁸ A olaće phenđa: “Oprostimei će te grehija.”

⁴⁹ A o manuša kola inele uzalo astali lelje ana peste te vačeren: “Kovai akava so šaj hem o grehija te oprostini?”

† **7,32** Bašaldam ... veselo Ko original terdola: “Bašaldam ... flauta.” Š **7,35** O Isus akala izrekaja mangela te vačeri da o manuša valjande te prihvatinen e Isuse hem e Jovane. * **7,36** O adeti ko esavke gozbe inele o murša te pašljon udobno uzalo astali hem te xan. † **7,37** Ko adava vreme inele o adeti da okola kola na inele vičime ki večera šaj te aven samo te dikhenfse, a te na xan. † **7,37** ko čaro savo inele čerdo oto šužo bar Ko original terdola: “ko čaro oto alabasteri.” O alabasteri kovlo, parno bar. O manuša ine garavena o skupa stvarija ano alabastera khore. Š **7,39** pipini le O Simon mislinđa da ako adaja đuvli pipini e Isuse, o Isus ka ovel andral nečisto. Adalese mislinđa da o Isus nane proroko. * **7,41** e rimljanengere denarija Jekh e rimljanengoro denari inele plata zako jekh dive buti. † **7,44** O adeti savo o čherutno valjanda te čerel inele te anel pani hem kotor savencar ine thovela hem kosela ple gostonengere pre save inele melale oto prašnjava droma. † **7,45** I đuvli čumudinda e Isusesere pre umesto lesere čhamnja sar znako zako baro pokajiba hem poniznost. Š **7,46** Akava inele adeti zako adžičeriba e cenime gosto. I đuvli but dinda čast e Isuse adaleja so ađahar čerđa. Oj mothovđa poniznost adaleja so makhlja lesere pre umesto lesoro šero. O Isus nastavini te uporedini e Simonesoru bišukar adžičeriba e gostonen e đuvljakere čeribnaja.

50 Tegani o Isus phenda e đuvljaće: “Ti vera spasinda tut! Dža ano mir!”

8

O đuvlja kola džana ine palo Isus

1 Palo adava, o Isus lelja te džal ko dizja hem ko gava vaćerindoj o šukar lafi oto carstvo e Devlesoro; oleja džeze hem o dešuduj apostolja 2 hem nesave đuvlja kola inele saslarde oto bišukar duhija hem oto nambormipa: i Marija (vićimi Magdalena, kolatar ikalđa efa demonen); 3 i Jovana (i romni e Huzesiri, e Irodesere upravnikosiri); i Suzana hem but avera. Adala đuvlja pumare lovenar kandle e Isuse hem lesere učenikonen.

O Isus vaćeri oto seme hem oti phuv

(Mt 13,1–23; Mk 4,1–20)

4 Kad čedinda pe uzalo Isus baro narodo taro but dizja, ov vaćerđa lenđe jekh priča: 5 “Iklilo o sejači te sejini o seme. I sar frdela ine o seme, nesave zrnja pele ko drom, inele gazime hem o čiriklja xale len. 6 Nesave pele ko bar, barile hem šučile adalese so na ine len pani. 7 I nesave pele maškaro kare, o kare barile olencar hem tasavde len. 8 I nesave pele ki šukar phuv, barile hem ande bijandipe šel puti više.” Kad vaćerđa adava, vićinda: “Phraven tumare kana te šunen!”*

O šukar bijandipe anena okola so ićerena e Devlesoro lafi

(Mt 13,10–23; Mk 4,10–20)

9 Tegani lesere učenici pućle le so manglja te vaćeri adala pričaja. 10 A ov phenda: “O Devel tumenđe dinda te džanen o garavdipa oto lesoro carstvo, a averenđe vaćerava

ano priče, te pherđol okova so terđola ano Sveto Lil: ‘anglo jaćhai korore

hem anglo kanai kašuke.’†

11 A akava i priča vaćeri: O semei sar o lafi e Devlesoro. 12 Nesave manušai sar o semke save pele ko drom. On šunena o Lafi, ali avela o beng hem lela o Lafi lengere vilendar te na verujinen hem te na oven spasime. 13 A nesave manušai sar o semke save pele ko bar. On šunena o Lafi, lena le radosno, ali oni sar luluda saven nane koreno. Kola nesavo vreme verujinena, ali kad avela o iskušenje perena. 14 A nesave manušai sar o semke save pele maškaro kare. Oni adala kola šunde o Lafi, ali živinena ano brige, ano barvalipe hem ano dživdipasoro šukaripe, i ovena tasavde hem na anena šukar bijandipe. 15 A nesave manušai sar o semke save pele ki šukar phuv. Oni adala kola e šukare hem e bimelale vileja šunena o Lafi hem ićerena le sa đikote na anena šukar bijandipe.”

Kova šunela e Isusesoro sikaviba, ka barjol lesoro duhovno džandipe

(Mk 4,21–25)

16 “Niko na tharela i svetiljka te učhari la čareja ili te čhivel la talo than e pašljojbnsoro, nego čhivela la ko than zaki svetiljka te šaj dikhen o svetlost okola so đerdinena. 17 Sa soi garavdo ka dićhol; sa soi garavdipe ka šundol. 18 Adalese pazinen sar šunena. Jer, kas isi, lese ka del pe pana,‡ a kas nane, ka lel pe olestar hem adava so mislini da isi le.”§

E Isusesiri čačikani porodica i okola so ićerena e Devlesoro lafi

(Mt 12,46–50; Mk 3,31–35)

* **8,8** Ko original terđola: “Kas isi kana te šunel, nek šunel.” † **8,10** Ko original terđola: “te na dikhen dikhindoj hem te na xaljojen šundindoj.” ‡ **8,18** kas isi, lese ka del pe pana šukar dićhola oto kontekst da o Isus vaćeri oto xaljojba hem oto verujiba. Akava znaćini: “Đijekhe kole isi xaljojba, ka del pe lese više xaljojba” ili “O Devel ka ćerel okolende so verujinena o čaćipe te xaljojen više.” § **8,18** ka lel pe olestar hem adava so mislini da isi le Akava znaćini: “Ali đijekh kas nane xaljojba, ka našali i okova xaljojba so ov mislini da isi le” ili: “Ali o Devel ka ćerel okolende so na verujinena o čaćipe te na xaljojen ni okova xari so on mislinena da xaljojena.”

19 A e Isusesiri daj hem lesere phralja* avena ine nakoro leste, ali oto but narodo našti ine te aven di oleste. 20 A neko phenda lese: “Ti daj hem te phralja terđona avri hem mangena te dikhen tut.”

21 A o Isus phenda: “Akalai mli daj hem mle phralja–kola šunena hem čerena o lafi e Devlesoro.”

E Isuse šunena hem i barval hem o panja

(Mt 8,23–27; Mk 4,35–41)

22 I jekh dive o Isus phenda ple učenikonende: “Te nakha ki aver strana oto jezero!” I đerdinde ano čamco hem pođinde. 23 A sar ine plovina, o Isus zasuča. I muklja pe i zorali barval upro jezero. O čamco lelja te pherđol pani i arakhle pe ani opasnost.

24 I o učenici ale uzalo Isus hem džangavde le vičindoj: “Gospodarona, Gospodarona, meraja!”

I o Isus uštino, naredinda e barvaljaće hem e talasende te ačhon, i ačhile hem ulo mir. 25 Tegani pučlja e učenikonen: “Kaj tumari vera ana mande?”

A on darandile hem začudime pučle jekh avere: “Kova šaj te ovel akava so naredini e barvaljende hem e panjese, a on šunena le?”

O Isus ikali bute melale duhen e manušestar

(Mt 8,28–34; Mk 5,1–20)

26 I resle ko krajo e gerasakoro savoi prekalo jezero E galilejakoro.

27 A kad o Isus iklilo ki phuv, reslja le nesavo manuš tari diz kova inele opsednutime demonencar. Sa edobor vreme inele nango hem na beštino ano čher, nego maškaro grobija. 28 I kad dikhlja e Isuse, vrištinda, pelo anglo leste hem vičinda oto sa o glaso: “So mangeja mandar, Isuse, Čhaveja e Najbare Devlesereja? Molinava tut, ma

mučin man!” 29 (Adalese so o Isus već naredinda e melale duhose te ikljol adale manušestar. Angleder, di hem kad o stražarija ine pazinena le hem phandena le ko lancija hem ko okovija, o manuš phagela len ine hem o demoni legari le ine ko čuče thana.)

30 A o Isus pučlja le: “Sar to anav?”

I ov phenda: “Legija† (but džene injam)”, adalese so but demonja đerdinde ano leste. 31 I molinde le te na naredini lenđe te džan ko phandlipe zako demonja.‡

32 A adari ki gora inele krdo oto bale save xana ine, i o melale duhija molinde e Isuse te mukel lenđe te đerdinen ano bale. I ov muklja lenđe. 33 Tegani o demonja iklindoj taro manuš, đerdinde ano bale. I o bale prastandile taro brego ano jezero hem taslile.

34 I kad okola so arakhena ine e balen dikhle so ulo, našle hem vačerde adalestar e manušende ani diz hem ano gava. 35 Tegani o manuša ale te dikhen so ulo. Ale koro Isus hem arakhle e manuše, kolestar iklile o demonja, sar urjavdo hem saste gođaja bešela uzalo e Isusesere pre, i darandile.

36 A okola so dikhle adava so ulo, vačerde averende sar o Isus sasljarđa e opsednutime manuše. 37 I sa o narodo oto krajo e gerasakoro zamolinde e Isuse te džal olendar adalese so uklinđa len bari dar. Tegani o Isus đerdinda ano čamco te irini pe palal.

38 A o manuš, kolestar o Isus ikalđa e demonen, molinda e Isuse te džal oleja, ali o Isus bičhalđa le vačerindoj: 39 “Irin tut te čhereste hem vačer sa so čerđa će o Devel.” I o manuš dželo maškari sa i diz hem vačerđa so čerđa lese o Isus.

O Isus sasljari e namborma đuvlja hem vazdela taro mule e čhajorja

(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)

* 8,19 phralja Adava inele e Isusesere phralja tari e dajakiri strana. Lengoroj dad o Josif, a e Isusesoroj dad o Devel. † 8,30 Legija E rimljanengiri vojničko grupa ani savi inele di ko šov hiljade vojnici. ‡ 8,31 phandlipe zako demonja Averčhane: “Bezdan.” O Jevreja verujinde dai o than zako mule ko xor e phuvjakoro. Adava inele hem than kaj o bišukar duhija inele phandle dikote na avela o dive kad o Devel ka kaznini len.

⁴⁰ A kad o Isus irinđa pe prekalo jezero, but manuša inele radosna so dikhle le so avela, adalese so sare adžicerena le ine. ⁴¹ I dikh, alo o manuš kasoro anav Jair, kova inele vođa ani sinagoga. I perindoj mujeja di phuv anglo pre e Isusesere, phenđa: “Molinava tut, ava maje ano čher.” ⁴² Adalese so e Jairesiri jekhori čhaj, kola ine dešuduj berš, inele anglo meriba.

I sar o Isus džala ine palo Jair, o narodo gurini pe ano leste. ⁴³ A maškaro narodo inele jekh đuvli kolatar dešuduj berš thavdinđa rat. Oj sa plo barvalipe dinđa e doktorende, ali nijekh našti ine te sasljari la. ⁴⁴ Nakhini oto palal e Isusesem hem dolinđa pe upro lesere fostanesoro krajo hem otojekhvar ačhilo te thavdel latar o rat.

⁴⁵ I o Isus pučlja: “Ko dolinđa pe upra mande?”

A kad đijekh olendar phende: “Na injum me”, o Petar phenđa: “Gospodarona, sar te džana kad but džene čedinde pe hem gurinena pe uzala tute.”

⁴⁶ A o Isus phenđa: “Neko namerno dolinđa pe upra mande. Osetinđum sar ikljola mandar o zoralipe te sasljari nekas.” ⁴⁷ A i đuvli dikhlja so našti te garaj pe, tresindoj oti dar ali hem peli ko kočija anglo leste hem vačerđa anglo sa o manuša sose dolinđa pe upro leste hem sar otojekhvar inele sasljardi. ⁴⁸ A o Isus phenđa laće: “Mli čhaj, ti vera spasinđa tut. Dža ano mir!”

⁴⁹ Sar o Isus vaćeri ine adava e đuvljaće, nesavo manuš taro čher e Jairesoro, e sinagogakere vođasoro, alo hem phenđa: “Jaire, ti čhaj muli. Ma više mućin e učitelje!”

⁵⁰ A o Isus šunđa adava hem phenđa e Jairese: “Ma dara! Samo

verujin hem oj ka ovel spasime, ka uštel!”

⁵¹ I đerdindoj ko čher e Jairesoro, o Isus na muklja nikase te đerdini oleja, sem e Petrese, e Jovanese, e Jakovese hem e čhajorjakere dadese hem e dajaće. ⁵² A sare, kola već inele ano čher, runde hem tugujinde palo late. A o Isus phenđa: “Ma roven! Adalese so oj na muli, nego sovela.”Š

⁵³ I on asandile lese adalese so džande so muli. ⁵⁴ A o Isus dželo hem dolinđa la taro vas hem vićinđa: “Čhajorije, ušti!” ⁵⁵ I lakoro duho irinđa pe ano late, i otojekhvar uštini, a o Isus naredinđa lakere dadese hem lakere dajaće te den la te xal. ⁵⁶ I lakoro dad hem lakiri daj inele začudime, a o Isus naredinđa lende te na vaćeren nikase so ulo.

9

O Isus bićhali e apostolen te vaćeren o Evandelje hem te sasljaren

(Mt 10,9–14; Mk 6,7–13)

¹ A o Isus vićinđa e dešuduje apostolen hem dinđa len zoralipe hem autoritet upro sa o demonja hem te sasljaren o nambormipa. ² I bićchalđa len te propovedinen oto carstvo e Devlesoro hem te sasljaren e nambormen. ³ Angleder so te džan, phenđa lende: “Ma legaren tumencar ništa ko drom: ni štapi, ni torba dromese, ni maro, ni love, hem te na ovel tumen aver gad. ⁴ Sa đikote ačhove na ki nesavi diz, bešen ano jekh čher hem ma nakhen ko aver čhera.* ⁵ Te na mangle tumen nesave dizutne, iklindoj tari adaja diz, tresinen i prašina tumare prenda† sar znako dai kriva so na lelje o lafi e Devlesoro.”

Š 8,52 O Isus džanđa da i čhaj muli. Phenđa da oj sovela adalese so džanđa da sigende ka vazdel la taro mule. O Isus da o lafi “sovela” phenđa kad vačerđa e Lazaresere meribnastar (Jov 11,11–14), a o Lazar inele dujto manuš kole vazdinđa taro mule. * 9,4 Valjani te oven zadovoljna e xajbnaja hem e thaneja sojbnase savo o čherutno dela len; na troman te roden po šukar than sojbnase. Ali, šaj te džan ko avera čhera te propovedinen o šukar lafi. † 9,5 tresinen i prašina tumare prenda Znako zako zoralo odbiba ani kultura e jevrejengiri. Adaleja mothovđa pe da na mangle ni i prašina adala dizjatar te ačhol upro lende.

⁶ I on dzele taro than ko than, vačerindoj o Šukar lafi hem saslarindoj e nambormen ko sa o thana.

*O Irod zbunime
(Mt 14,1–2; Mk 6,14–16)*

⁷ A o Irod o vladari† e Galilejakoro šunđa sa so ulo i inele zbunime adalese so nesave vačerde da o Jovan o Krstitelj uštino taro mule.

⁸ A avera vačerde da o proroko o Ilija mothovđa pe ki phuv, a nesave avera vačerde da taro mule uštino nesavo proroko taro purano vreme.

⁹ A o Irod phenđa: “Me čindum e Jovanesoro šero. A kovai onda akava kastar sa adava šunava?” I manglja te dikhel e Isuse.

O Isus parvari više oto pandž hiljade manušen

(Mt 14,13–21; Mk 6,32–44; Jn 6,1–13)

¹⁰ I kad o apostolja irinde pe koro Isus, vačerde lese sa so čerde. I o Isus legarđa len peja hem cidinđa pe olencar, nakori diz vičime Vit-saida, te šaj oven korkore. ¹¹ A o narodo šunđa adava i dželo palo lende. A o Isus dodžačerđa len šukar, vačerđa lende oto carstvo e Devlesoro hem saslarđa e nambormen. ¹² A kad lelja te perel i rat, o dešuduj apostolja nakhle di o Isus hem phende lese: “Te phene ine e narodose te džan ko pašutne gava hem thana kote šaj te arakhen nešto xajbnase hem than sojbnase. Adalese so injam akate ko čučo than kote nane ništa xajbnase hem nane than sojbnase.”

¹³ A o Isus phenđa lende: “Den len tumen nešto xajbnase!”

A on phende: “Ali isi amen samo pandž mare hem duj mače. Amen li te dža te čina xajbnase zako sa akava narodo?” ¹⁴ Adari inele di ko pandž hiljade murša. § Tegani

o Isus phenđa ple učenikonende, e apostolende:

“Čhiven len te bešen ko kupe po pinda.” ¹⁵ I čerde adahar, čhivde sarijen te bešen. ¹⁶ O Isus lelja o pandž mare hem o duj mače, dikhlja naupre ko nebo, zahvalinđa e Devlese* zako mare hem zako mače hem phaglja len. Tegani dinda o mare hem e mačen ko učenici te ulaven len e manušenje. ¹⁷ I sare xale đikote na čalile. A palo adava, dešuduj korpe čedinde pe okolestar so ačhilo oto xajba.

O Petar xaljovela dai o Isus o Hrist

(Mt 16,13–16; Mk 8,27–29)

¹⁸ A jekh dive o Isus inele korkoro ple dešuduje učenikonencar, i molinđa pe. I kad završinđa i molitva, pučlja e učenikonen: “So phenela o narodo, kova injum me?”

¹⁹ A on phende: “Nesave manuša phenena da tu injan o Jovan o Krstitelj, a nesave avera phenena da tu injan o proroko o Ilija, a palem nesave avera phenena da tu injan jekh oto avera proroci taro purano vreme kova uštino taro mule.”

²⁰ Tegani o Isus pučlja e učenikonen: “A so tumen phenena, kova injum me?”

O Petar phenđa: “Tu injan o Hrist, kole o Devel bičhalđa!”

O Isus vačeri ple meribnastar

(Mt 16,1–23; Mk 8,31–33)

²¹ A o Isus naredinđa e učenikonende te na vačeren nikase dai ov o Hrist. ²² I phenđa: “Me, o Čhavo e Manušesoro, valjani but te patinav. O starešine, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Zakonestar† na ka prihvatinen man. O manuša ka mudaren man, ali o trito dive o Devel ka vazdel man taro mule.”

† **9,7** o Irod o vladari Akate vačeri pe oto Irod Antipa, kova inele vladari upreder jekh oto štar kotora e Izraelesere savo vičinđa pe Galileja. § **9,14** A uzalo lende inele hem đuvlja hem čhavore.

* **9,16** zahvalinđa e Devlese Ko original terđola: “blagoslovinđa (o mare hem o mače)”. † **9,22** O starešine, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Zakonestar zajedno predstavinde sa e Jevrejengere vođen.

So o manuŝ valjani te ćerel te ŝaj ovel e Isusesoro ućeniko

(Mt 16,24–28; Mk 8,34–9,1)

²³ I o Isus vaćerđa ple ućenikonende hem sa e narodose so inele adari: “Ko mangela te džal pala mande, nek aćhaj pe ple dživdipastar, nek lel plo krsto† taro dive ko dive hem nek phirel pala mande. ²⁴ Adalese so đijekh kova mangela te arakhi plo dživdipe, ka našali le, a ko našali plo dživdipe zbog mande, ka ovel le večno dživdipe. ²⁵ So vredini e manuŝese hem sa i phuv te ovel olesiri, a našali ili upropastini pes? ²⁶ Adalese kova lađala mandar hem mle lafonendar, hem me, o Čhavo e Manuŝesoro, ka lađav olestar kad ka irinav ki phuv ano sjaj§ savo ka ovel sar o sjaj mle Dadesoro hem e svetone anđelengoro. ²⁷ A ćaće vaćerava tumende, isi nesave akate maŝkar tumende kola naka meren đikote na dikhena o carstvo e Devlesoro.”

O Devel phenela e trine ućenikonende dai o Isus o Pomazaniko

(Mt 17,1–13; Mk 9,2–13)

²⁸ Kad nakhle sar đi ofto dive sar o Isus phenđa adava, lelja peja e Petre, e Jovane hem e Jakove i dželo ki gora te molini pe. ²⁹ I sar ine molini pe, lesoro muj ulo averćhane hem lesere ŝeja ule but parne hem sjajna. ³⁰⁻³¹ I dikh, nekotar iklile duj manuŝa ano baro sjaj,* o Mojsije hem o Ilija, hem lelje te vaćeren e Isuseja. On vaćerde e meribnastar† savo e Isuse adźićeri ano Jerusolim.‡

³² A o Petar hem okola so inele oleja, zasuće. Kad uŝtine, dikhle e Isuse ano baro sjaj hem e duje manuŝen sar terđona oleja. ³³ I kad lelje o Mojsije hem o Ilija te ciden pe e Isusestar, o Petar phenđa e Isusese: “Gospodarona, ŝukari amende akate so injam. Te ćera trin ŝatorja: jekh tuće, jekh e Mojsijase hem jekh e Ilijase.” Na džandđa so vaćeri. ³⁴ Sar ine vaćeri adava, iklilo jekh oblako savo ućharđa len. A o ućenici darandile kad ućharđa len o oblako.

³⁵ I ŝundilo glaso taro oblako savo vaćerđa: “Akavai mlo Čhavo, kole birinđum! Ole ŝunen!” ³⁶ I palo adava so ŝundilo o glaso, o ućenici dikhle samo e Isuse korkore. I traінде, hem tegani pana nikase na vaćerde adalestar so dikhle.

O Isus ikali e biŝukare duho e ćhavorestar

(Mt 17,14–19; Mk 9,14–29)

³⁷ Tejsato dive, kad o Isus hem o trin ućenici huljile tari gora, baro narodo alo te dikhel e Isuse. ³⁸ I dikh, nesavo manuŝ taro narodo lelja te vićini: “Ućitelju, moli- nava tut te pomoźine mle ćhavesse, adalese soi maje jekhoru! ³⁹ O biŝukar duho but puti prelela le hem otojekhvar vriŝtini; frdela le ano grćevija hem ikljola lestar pena taro muj; uniŝtini le hem skoro nisar na aćhaj le. ⁴⁰ I molinđum te ućenikonen te ispuđinen e biŝukare duho mle ćhavestar, ali on naŝti ine.”§

† **9,23** Manuŝ kovai već osudime te merel ko krsto, legari ine o upruno kotor oto krsto đi ko than kaj ka mudaren le. Akale vaćeribnaja, o Isus manglja te phenel: 1. Te mangaja te ova lesere ućenici, valjani te odrekna amen adalestar so amen mangaja ki akaja phuv hem valjani te ova spremna te ŝuna e Isuse. 2. Da valjani te ova spremna đijekh dive te trpina, ćak hem te valjani te mera zbog o Isus, adalese so injam lesere ućenici. 3. Soduj upruno opcije. § **9,26** sjaj Sjažno velićanstvo, slava.

* **9,30-31** ano baro sjaj ili: “ani slava.” † **9,30-31** O lafi savoi akate prevodime sar “meriba,” ko original terđola “ikljajba,” so vaćeri oto znaćaj e Isusesere meribnastar. Ko Purano zavet kad vaćeri pe oto “ikljajba,” mislini pe upro adava so o Devel ikalđa e Izraelconen taro egipatsko ropstvo. E Hristesoroi meriba ko krsto “ikljajba,” ŝaj hem te vaćeri pe, delo otkupljenja, saveja o Devel ikali e manuŝen taro e grehengoro ropstvo. ‡ **9,30-31** savo adźićeri ano Jerusolim e Isuse. ili: “(e Isusesoro meriba) savo valjani te ovel/te pherđol ano Jerusolim.” O Isus sigende ka merel ano Jerusolim sar te pherđol e Devlesoro plan. § **9,40** Akava verovatno ulo angleder so o Isus huljilo ple trine ućenikonencar tari gora.

⁴¹ A o Isus phenda: “O, biverakiri hem rumimi generacijo! Pana kobar valjani te ovav tumencar hem te trpinav tumen? Ana te čhave akari!” ⁴² I sar o čhavoro avela ine di o Isus, o demoni frdinđa le ki phuv ano grčevija. A o Isus naredinđa e melale duhose te cidel pe e čhavorestar, sasljarđa e čhavore hem phenda lesere dadese: “Ače to čhavo.” ⁴³ Tegani sare inele začudime so dikhle e Devlesoro baro zoralipe.

O Isus dujto puti vačeri ple merib-nastar
(Mt 17,22–23; Mk 9,30–32)

Sar sare čudinena pe ine zako adava so čerđa o Isus, ov phenda ple učenikonende: ⁴⁴ “Šunen šukar akala lafija: Me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te ovav predime ano vasta e manušengere.” ⁴⁵ Ali o učenici na xalile so o Isus manglja te vačeri adaleja. Adava inele olendar garavdo sar te na xaljovent le, a darandile te pučen le so adaleja manglja te vačeri lende.

Ko Carstvo e Devlesoroi najbaro kovai ponizno
(Mt 18,1–5; Mk 9,33–37)

⁴⁶ A o učenici lelje maškara pumende te raspravinen kova šaj olendar te ovel najbaro. ⁴⁷ A o Isus džanda soi lende ki godi*, lelja jekhe čhavore,† čhivđa le uzala peste, ⁴⁸ i phenda lende: “Đijekh kova primini akale čhavore zbog maje,‡ man primini. A đijekh kova man primini, primini e Devle kova bičhalđa man. Kova maškara tumende pes dikhela sar najtikore, ole o Devel dikhela sar najbare.”

* **9,47** ki godi Ko original terđola: “ko vilo”. † **9,47** lelja jekhe čhavore Ko Mk 9,33 pisini da o Isus hem lesere učenici tegani inele andre ano čher. O čhavoro verovatno živinđa ano adava čher. ‡ **9,48** zbog maje Ko original terđola: “ano mlo anav”. § **9,49** ano to anav ili: “ano to autoritet”. * **9,52** I Samarija inele regija/okrug maškari Galileja hem i Judeja. O Samarijanci na mangle pe e Jevrejencar. † **9,53** O Jerusalem inele glavno than kote o Jevreja slavinde e Devle. ‡ **9,54** O Jakov hem o Jovan phende adahar adalese so džande da o proroci sar o Ilija osudinde e manušen kola odbacinde e Devle (dikh ano2. Thag 1,10–12). § **9,55** phenda lende da nane šukar so adahar mislinena Ko original terđola: “ukorinđa len”. * **9,57** Akava značini da ov manglja te ovel e Isusesoro učeniko.

Kova nane protiv tumende, ovi tumencar
(Mk 9,38–40)

⁴⁹ A o Jovan phenda e Isusese: “Gospodarona, dikhljam nesave manuše sar ano to anav§ ispodini e demonen e manušendar. Amen o učenici na mukljam lese te čerel adava, adalese so na džala amencar pala tute.”

⁵⁰ A o Isus phenda lese: “Muken le te čerel adava, adalese so okova kova nane protiv tumende, ovi tumencar!”

O Isus na mangela te uništini e Samarijanconen

⁵¹ A kad inele paše o dive e Isusese te ovel vazdime ko nebo, ov zorale odlučinđa te džal ko Jerusalem. ⁵² I bičhalđa nesave manušen angla peste. I on dže le hem đerdinde ko nesavo gav e Samarijakoro te pripreminen le e Isusesese.* ⁵³ Ali o gavutne na mangle e Isuse adalese so džande da džala ko Jerusalem.† ⁵⁴ A dikhindoj adava o učenici o Jakov hem o Jovan, pučle e Isuse: “Gospode, mangeja li te phena te huljel taro nebo i jag hem sa te tharel len?”‡ ⁵⁵ A o Isus irinđa pe hem phenda lende da nane šukar so adahar mislinena§. ⁵⁶ I ov hem lesere učenici dže le ko aver gav.

Nane lokho te ovel pe e Isusesoro učeniko
(Mt 8,19–22)

⁵⁷ I sar o učenici hem o Isus džana ine dromeja, nesavo manuš alo hem phenda e Isusesese: “Ka džav tuja kaj god tu džaja.”*

⁵⁸ A o Isus phenda lese: “E lisicen isi jazbine hem e čirikljen gnezdija,

a man, e Čhave e Manušesere nane kaj te pašjarav mlo šero.”†

⁵⁹ A avere manušese phenða: “Phir pala mande!”

A ov phenða: “Aš najangle, Gospode, te parunav mle dade.”‡

⁶⁰ Tegani o Isus phenða lese: “Muk o mule te parunen ple mulen, § a tu dža vačer oto carstvo e Devlesoro.”

⁶¹ A aver manuš phenða: “Ka phirav pala tute, Gospode, ali aš te džav te pozdravinav man mle čherutnencar.”

⁶² A o Isus phenða lese: “Nijekh kova dolela pe upro plugo te orini i onda dikhela napalal,* nane korisno zako carstvo e Devlesoro.”†

10

O Isus bičhali e eftavardešuduje učeníkonen te mothoven dai o carstvo e Devlesoro paše

(Mt 11,21–27; 13,16–17)

¹ Palo adava, o Gospod o Isus birinda avere eftavardešuduje* učeníkonen hem bičhalða len duj po duj angla peste ko sa o dizja hem o thana ko save manglja te džal. ² Angleder so te džan, o Isus phenða lenđe: “I žetvai bari, a xari bučarne te čeden. Adalese, molinen e gospodare oti žetva te bičhali e bučarnen ki žetva pli.†

³ Džan! Ače, bičhalava tumen sar bakrorjen maškaro ruva. ⁴ Ma legaren tumencar kesa e lovençar, ni torba dromese, ni buderi obuča. I ma našalen tumaro vreme ađahar so ka terđoven te vačeren nekasar odrumal.

⁵ I kad đerdinena ko nesavo čher, prvo vačeren: ‘Mir akale čhereste!’ ⁶ Te adari bešela o manuš kova mangela mir, tegani o mir, saveše tumen molinena, ka ačhol oleja; a te na manglja mir, tumaro mir ka irini pe tumenđe. ⁷ Kad avena ko nesavo čher, ma palo adava nakhen ko avera čhera. Ačhoven ko jekhan, xan hem pijen adava so o čherutne ikalena angla tumenđe,‡ adalese soi o bučarno dostojno pla plataće.

⁸ I ki savi diz đerdinena, a o dizutne priminena tumen, xan okova so ikalena angla tumenđe. ⁹ Sasljaren e nambormen adari hem vačeren sarijenđe: ‘Akaleja mothovaja tumenđe dai paše o carstvo e Devlesoro!’ ¹⁰ A ki savi diz đerdinena, a o dizutne na priminena tumen, iklindoj ko glavna droma e dizjakere, vačeren: ¹¹ ‘Hem i prašina tumara dizjakiri, savi dolinda pe ko amare pre, amen kosaja laš sar znako da o Devel ka sudini tumenđe.* Ali te džanen

† **9,58** O Isus phenða akaja izreka sar te sikaj e manuše sari adava kadi neko lesoro učeníko. Te adava manuš džala palo leste, možda ni ole na ka ovel čher. ‡ **9,59** Nane jasno da li o dad adale manušesoro mulo i ov ka džal odmah te paruni le ili mangela te ačhol nesavo vreme đikote lesoro dad na merela i te šaj paruni le. Akatei poenta so adava manuš mangela te čerel nešto angleder so ka džal palo Isus. § **9,60** O Isus na mislini čaćimase o mule ka parunen avere mulen. Kad phenela “mule” adava šaj te ovel: 1. metafora zako okola kola sigende ka meren, ili 2. metafora zako okola kola na džana palo Isus hem duhovnoi mule. Akatei poenta so o učeníko nisose na tromal te mukel te ačaj le adalestar te džal palo Isus. * **9,62** Nijekh kova kad orini, a dikhela napalal, našti te čerel o plugo te džal adari kaj valjani. Adava manuš valjani šukar te dikhel anglal te šaj šukar te orini. † **9,62** Đijekh manuš kova ulo e Isusesoro učeníko hem tegani mangela te irini pe ko purano dživdipe, nane korisno sar sluga e Devlese ko carstvo. * **10,1** eftavardešuduje Ano nesave grčka rukopisija terđola “eftavardeš.” † **10,2** O Isus vačeri da isi but manuša kolai spremna te đerdinen ko carstvo e Devlesoro, ali da nane dovoljno učeníci te sikaven hem te pomožinen e manušenđe. ‡ **10,7** O Isus na phenða da on valjani te ačhoven ano adava čher sa adava dive, nego da valjani te soven ano isto čher đijekh rat đikotei adari; šaj te phenel pe hem ađahar: “Ma soven đijekh rat ano aver čher.” § **10,11** “Te kosel pe i prašina taro pre”: ani kultura e jevrejengiri adava značinda nešto simbolično. Dikh i fusnota ko Lk 9,5 * **10,11** Akavai simbolično čeriba saveja mothovena da odbacinena adala dizjakere manušen; šaj te phenel pe hem ađahar: “Sar tumen amen so odbacinden, i o Devel u potpunosti odbacini tumen.”

da o carstvo e Devlesoro alo paše!¹² Vačerava tumenđe da ko diye kad o Devel ka sudini e manušenđe, po lokhe ka ovel zako manuša tari Sodoma† negoli zako manuša tari adaja diz.”

O Isus ukorini e dizjen save na priminena lesoro lafi

(Mt 11,20–24)

¹³ “Jao tumenđe, manušalen taro Horazin! Jao tumenđe, manušalen tari Vitsaida! Te oven ine čudesija maškaro manuša taro Tir hem taro Sidon‡ save ule maškara tumenđe, pana angleder ka kajinen pe ine, bešindoj ano šeja oto kanaj hem ano pepeo.§ ¹⁴ Ali e manušenđe taro Tir hem taro Sidon ka ovel po lokhe ko Sudo negoli tumenđe. ¹⁵ A tumen, manušalen taro Kafarnaum, ma mislinen da o Devel ka povazdel tumen di o nebo; di o than e mulengoro* isi te peraj tumen.

¹⁶ Tegani phenđa e učenikonenđe: Kova šunela tumen, man šunela, a kova odbini tumen, man odbini. A kova odbini man, odbini e Devle kova bičhalđa man.”

O Isus sikaj e učenikonen saveše više te radujinen pe

¹⁷ Kad o eftavardešuduj učenici irinde pe oto drom radosna, phende

e Isuseso: “Gospode, hem o demonja šunena amen kad naredinaja lenđe ano to anav!”†

¹⁸ A o Isus ko adava phenđa lenđe: “Dikhljum e Sotone sar perela taro nebo sar munja.‡ ¹⁹ Eče, dindum tumen vlast te gazinen upro sapa hem o škorpije§ hem upro sa o zoralipe e dušmanesoro e Sotonesoro hem ništa naka ovel tumenđe. ²⁰ Ali ma edobor radujinen tumen zako adava so o bišukar duhija šunena tumen, nego više radujinen tumen adalese soi tumare anava zapisime ko lil e Devlesoro ano nebo.”*

Blagoslovimej okola kola šunena e Isusesoro lafi

(Mt 11,25–27; 13,16–17)

²¹ I tegani o Isus radujinda pe ano Sveto Duho hem phenđa: “Hvalinava tut, Dade, Gospode e nebosoro hem e phuvjako, so garavđan o čačipe okolendar kola pes dikhena sar mudronen hem džanden, a mothovđan okolende kolai sar čhavore.† Oja, Dade, džanav da čerđan adava adalese so adahar mangljan.”

²² Tegani o Isus phenđa okolende so inele adari: “Mlo Dad sa‡ muklja maje ko vasta. Niko na džanel e Čhave, sem o Dad; hem niko na

† **10,12** O Devel e jagaja tharđa e manušen ani diz Sodoma adalese so inele but bišukar (dikh 1. Mojs 19,24–28). ‡ **10,13** O manuša kola živinde ano Horazin hem ani Vitsaida inele Jevreja i valjande te adžiceren e Mesija. O manuša kola živinde ano Tir hem ano Sidon na inele Jevreja adava značini da on na adžicerde te avel o Mesija. Okova so o Isus akate vačeri adavai da čak hem okola kola nane Jevreja valjani te pendžaren dai ov o Mesija adalese so čerđa sa adala čudesija. § **10,13** bešindoj ano šeja oto kanaj hem ano pepeo Ko adava vreme adeti saveja o manuša mothovena dai tužna hem dai lenđe žao zako pumare grehija inele te bešen ano šeja save inele hrapava hem neudobna hem te čhoren upra pumende pepeo. * **10,15** than e mulengoro Ko original terđola: “Had”. O anava “Had” hem “Šeol” ani Biblija koristinena pe zako meriba hem zako than kote o duše e manušengere džana kad merena. † **10,17** Akate kad phenela pe “anav”, mislini pe upro e Isusesoro zoralipe hem upro lesoro autoritet. ‡ **10,18** O Isus koristini akaja uporedba te phenel so o Devel pobedini ine e Sotone dok lesere 72 učenici propovedinde ano dizja. Ili avere lafonencar, o Sotoni pelo sar so taro nebo i munja khuvela natele. § **10,19** sapa hem o škorpije O Isus verovatno uporedini e sapan hem e škorpijen e demonencar sar soi okola savendar o učenici vačerenena ko Lk 10,17. O demonjai sar o sapa hem o škorpije adalese soi opasna hem čerena bišukaripe e manušenđe. * **10,20** anava zapisime ko lil e Devlesoro ano nebo. Ano nebo o Devel pisinda ko lil o anava sarjengere kola ka dobinen o večno dživdipe. Akale lilestar vačeri pe hem ko Ps 69,28; Fil 4,3; Jev 12,23; Pučar 3,5; 13,8; 17,8; 20,12; 20,15; 21,27. † **10,21** Akava odnosini pe upro okola kolen možda nane but obrazovanje, ali spremnai te prihvatinen e Isusesoro sikaviba adahar sar o čhavore kad spremno šunena okolen kolende verujinena. ‡ **10,22** sa i vlast, o čačipe, o džandipe.

džanel e Dade, sem o Čhavo hem okola kolende o Čhavo mangela te mothoj le.”

²³ Tegani irinda pe nakoro učenici hem samo olende phenda: “Blago e manuŝende kola dikhena adava so tumen dikhena!” ²⁴ Vačerava tumende da but proroci hem carija mangle te dikhen man, ali na dikhle man; hem mangle te ŝunen man, ali na ŝunde man!”

O Isus sikaj e učitelje e Mojsijasere zakonestar sar te dohini o večno dživdipe

(Mt 22,34–40; Mk 12,28–31)

²⁵ I dikh, jekh dive sar o Isus sikaj ine, nesavo učitelj e Zakonestar uštinoŝ te pučel le nešto sar te iskušini le, i pučlja: “Učitelju, so valjani te čerav te dobinav o večno dživdipe?”

²⁶ A o Isus phenda lese: “Soi pisime ano e Mojsijasoro zakoni? So čitineja adari?”

²⁷ I ov phenda e Isuse: “Mang* e Gospode te Devle sa te vileja, sa te dušaja, sa te zoralipnaja hem sa te gođaja; hem mang te pašutne sar kore tut.”†

²⁸ Tegani o Isus phenda lese: “Šukar phendan. Čer adahar hem ka ovel tut o večno dživdipe.”

²⁹ Ali o učitelj e Zakonestar manglja te opravdini pe i pučlja e Isuse: “A kovai mlo pašutno?”‡

³⁰ A ko adava, o Isus phenda lese akaja priča: “Nesave manuŝe, sar ine huljela tari diz Jerusolim ki diz Jerihon, dolinde o čora. On lelje lestar sa, di o ŝeja. Edobor marde le da o manuŝ samo so na ine te merel. Tegani o čora cidinde pe olestar, a o manuŝ pašlilo ko drom hem na džanda pese.

³¹ Na nakhlo but, i nekotar adale dromeja sar huljela ine nesavo sveštenikoŝ, dikhlja e manuŝe sar pašljola ko drom i nakhino avrethar. ³² Adahar da nesavo levit:* alo di adava than kote o manuŝ pašljola, dikhlja le i nakhino oti aver strana adale dromesiri.

³³ A inele nesavo Samarijanco† savo džala ine adale dromeja. Kad reslja di ko than kote o manuŝ pašljola, dikhlja le, i pelo lese žal olese. ³⁴ Tegani o Samarijanco alo di o manuŝ, čorda ulje hem mol upro lesere rane te kosel len‡ hem pačarda len. I vazdinda le upro plo xer hem legarda le ko čer kote lovende ŝaj te xal pe hem te sovel pe, i adari brininda pe olestar. ³⁵ Tejsato dive o Samarijanco ikalđa duj denarijaŝ hem dinda ko manuŝ kasoro inele o čer hem phenda lese: ‘Brinin tut akale manuŝestar, i sa so ka trošine buderi, ka irinav će kad ka irinav oto drom.’”

³⁶ Tegani o Isus pučlja e učitelje e Zakonestar: “So tu pheneja? Kova akale trinendar mothovđa pe

§ **10,25** uštino Ano Izrael ko adava vreme, o učitelj hem o učenici beŝena ine dok ov ine sikaj len. Kad o učeniko mangela ine nešto te pučel, valjani te uŝtel ko pre. * **10,27** Mang ili “čumudin”

† **10,27** I naredba ano 10,27a–b avela oto 5. Mojs 6,5. I naredba ano 10,27c avela oto 3. Mojs 19,18. Akalai duj lila (5. Mojs hem 3. Mojs) kotora oto Zakoni savo o Devel dinda e Mojsijase. O duj naredbe ŝaj te arakhen pe hem ano Mt 22,37–39 hem ano Mk 12,30–31. ‡ **10,29** Akava manuŝ manglja te džanel kas valjani te volini, ili avere lafonencar: “Kas valjani te dikhav sar mle pašutne hem te mangav le sar kore man?” § **10,31** svešteniko Jevrejsko svešteniko inele manuŝ kova dinda žrtve e Devlese ko than e manuŝengoro. Ov predstavinda e manuŝen e Devlese. * **10,32** levit O Levitija inele manuŝa oto pleme e Levijesoro kola pomožinde e jevrejengere sveštenikonon ano Hram. † **10,33** Samarijanco O Samarijanco inele e jevrejengere potomci kola lelje pe avere narodoja. On na slavinde e Devle ko Jerusolim sar so o Jevreja. O Jevreja inele xoljame upro Samarijanco hem na verujinde da o Samarijanco inele e Devlesoro narodo. ‡ **10,34** I mol koristinda pe te kosel pe i rana, a o ulje verovatno koristinda pe te na inficirini pe i rana. § **10,35** duj denarija Duj denarija inele duj srebrna kovanice. Ko adava vreme, zako duj denarija o bučarno valjanda duj dive te čerel buti.

sar pašutno okolese kole dolinde o čora?”

³⁷ A ov phenða: “Okova kova mothovða lese milosrðe.”

Tegani o Isus phenða lese: “Oja, akana dža hem čer ađahar!”

E Isusesoro lafi ko prvo than

³⁸ I sar o Isus hem lesere učenici džana ine dromeja di ko Jerusolim, đerdinde ko nesavo gav. Adari živinda nesavi đuvli palo anav Marta. Oj vičinda len kora peste ko čher hem lelja te čerel lenđe xajbnase. ³⁹ Ola inele phen palo anav Marija, koja beštini uzalo e Gospodesere e Isusesere pre hem šunđa lesoro lafi. ⁴⁰ A i Marta sa ki sig dikhela ine te kandel, i ali uzalo Isus hem pučlja le: “Gospode, so tu pheneja? Šukar li adava so mli phen muklja man korkora te kandav? Phen laće te pomožini maje.”

⁴¹ A o Gospod phenða laće: “Marto, Marto! Brinineja tut hem uznemirineja tut zako but so, ⁴² a samo jekh valjani. I Marija birinda te čerel šukar stvaru, adalese na ka ačhavav la adalestar.”

11

O učeniko pučela e Isuse te sikaj len sar te molinen pe

(Mt 6,9–13; 7,7–11)

¹ I kad jekhvar o Isus završinda e molitvaja, jekh lesere učenikonendar phenða lese: “Gospode, sikav amen te Molina sar so o Jovan o Krstitelj sikavða ple učenikonen.”

² Tegani o Isus phenða lenđe: “Kad molinena, vačeren:

‘Dade Devla! Barjaraja to sveto anav!’*

To carstvo te avel!†

³ De amen maro đijekh dive!

⁴ Oprostin amende amare grehija

sar so hem amen oprostinja† đijekhese kova grešinda premala amende!

Hem cide amen taro iskušenje!§”

⁵ Tegani o Isus phenða lenđe: “Zamislinen da ki ekvaš i rat džana koro tumaro amal te phenen lese: ‘Amala, te de man trin mare, i ka irinav će. ⁶ Mlo amal alo oto drom kora mande, a nane man so te ikalav anglo leste!’ ⁷ A ov od andral te phenel: ‘Ma uznemirin man! O udarai phandle, a mle čhavorei mancar ko than e pašljojbnasoro hem sovena. Našti akana te uštav te dav tut!’ ⁸ Vačerava tumenđe: te na uštino te del le adalese soi lesoro amal, ka uštel hem ka del le sa so valjani adalese so lesere amale nane lađ te ovel uporno.*

⁹ Vačerava tumenđe: Mangen hem ka del pe tumenđe! Roden hem ka arakhen! Khuven hem ka phravel pe tumenđe! ¹⁰ Adalese so đijekh kova mangela, primini; hem kova rodela, arakhi; hem kova khuvela, ka ovel lese phravdo.

¹¹ A kova dad tumendar: kad lesoro čhavo ka rodel lestar ine mače, ka del le sape? ¹² Ili kad ka rodel jaro, ka del le škorpija? ¹³ Kad tumen, kola injen bišukar, džanen te den šukar darija tumare čhavende, kobor više tumaro Dad taro nebo ka del e Svetone Duho okolende kola rodona olestar.”

* **11,2** 1. Akava značini: “Nek to anav ovel priznajime sar sveto” ili “Molinaja o manuša te poštujuinen to sveto anav” ili “Sare te poštujuinen tut, adalese so injan sveto.” 2. E Jevrejende o anav e manušesoro predstavinda e manuše. Kad o manuša poštujuinde nekasoro anav, adava ine isto sar kad poštujuinen ole. † **11,2** Akava značini te barjol hem te širini pe e Devlesiri vladavina ki phuv. ‡ **11,4** sar so hem amen oprostinja ili “hem amen te oprostina.” § **11,4** Ko original terđola: “hem ma legar amen ano iskušenje.” * **11,8** O Isus vačeri akaja priča sar te sikaj kroz i uporedba da tumaro amal ka pomožini tumenđe te isi tumen bari potreba hem molinena le više puta zako pomoć. Ko esavko način o Devel ka del tumen okova so tumenđe valjani te pučljen le uporno. Te čak o komšija, kova na volini tut, ka del tut okova so valjani će kad bizi lađ rodeja, kobor više o Devel, kovai šukar dad hem kova volini tut, ka del tut okova so valjani će kad bizi lađ molineja le.

O Isus kandela pe e Devlesere zoralipnaja, a na e bengesere

(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)

¹⁴ I jekh dive o Isus ispudinđa e demone kova čerela ine jekhe manuše te naši vačeri. Kad iklilo o demoni, o manuš lejla te vačeri. I o manuša kola inele adari inele zadivime, ¹⁵ ali nesave olendar vačerde: “E Veelzevulesere,† e demonengere šerutnesere, zoralipnaja ispudini e demonen!” ¹⁶ A avera iskušinde e Isuse ađahar so rodinde lestar te čerel čudo‡ saveja ka mothoj da o Devel bičhalđa le.

¹⁷ Ali o Isus džanda lengere mislija, i phenđa lenđe: “Đijekh carstvoŠ savoi ana peste ulavdo ka properel, hem o čher* ano savo nane sloga ka perel. ¹⁸ Tei e Sotonesoro carstvo ana peste ulavdo,† sar onda pana trajini? Akava vačerava adalese so tumen phenena da e Veelzevulesere zoralipnaja ispudinava e demonen. ¹⁹ A te me e Veelzevulesere zoralipnaja ispudinava e demonen, kasere zoralipnaja tumare učenicu ispudinena len?‡ Adalese on ka dokazižen tumenđe da na injen u pravu. ²⁰ Ali te e Devlesere zoralipnajaŠ ispudinava e demonen, onda o carstvo e Devlesoro alo maškara tumende.”

O Isus po zoralo e Bengestar

† **11,15** E Veelzevulesere Veelzevul inele dujto anav zako Sotoni ili zako Beng. Ponekad pisini pe hem “Vaal-Zevuv.” Akava anav doslovno značini “gospodari e mačijengoro”, so značini “vladari upro demonja.” Akavai anav povezime e anaveja oto xovavno devel “Vaal-zevuv” taro Ekron (dikh 2. Thag 1,2, 3, 6) ‡ **11,16** te čerel čudo Ko original terđola: (te del len) znako taro nebo. § **11,17** carstvo Akate o “carstvo” vačeri e manušendar ano leste: “Te o manuša oto nesavo carstvo marena pe maškara pumende, on ka uništinen pumaro carstvo.” * **11,17** o čher Akate o “čher” vačeri e porodicatar: “Te o čerutne maškara pumende marena pe, lengiri porodica ka ovel uništine.” † **11,18** e bengesoro carstvo ana peste ulavdo Ko original terđola “Sotoni.” Akate o “Sotoni” vačeri e demonendar, kola služinena e Sotone, hem e Sotonestar: “Te o Sotoni hem o članovija oto lesoro carstvo marena pe maškara pumende, lesoro carstvo naka trajini.” ‡ **11,19** Adalese so hem on (e farisejengere učenicu) čerena isto adava (ispudinena e demonen). § **11,20** e Devlesere zoralipnaja Ko original terđola: “e Devlesere najeja” (dikh2. Mojs 8,19). * **11,21** O Sotoni † **11,22** Akate vačeri pe e Isusestar kova pobedini e Sotone hem lesere demonen sar dai o Isus po zoralo manuš kova lela adava soi e zorale manušesoro. ‡ **11,23** O Isus vačeri oto čediba e učenikonengoro kola phirena palo leste. “Ko na terini e manušen te aven hem te phiren pala mande, ov terini len te džan dur mandar.” § **11,24** ano manuš kolestar ikliljum Ko original terđola: “mle čhereste kotar ikliljum.” * **11,25** sar čučo čher savoi šulavdo hem namestime Adava značini dai adava čher spremno te šaj neko te živini adari.

²¹ O Isus phenđa hem akava: “Kad okova kovai zoralo hem naoružime* pazini plo boro, lesoro barvalipei osigurime. ²² Ali kad avela o po zoralo lestar, ka pobedini le hem ka lel lesoro oružje upro savo inole nada hem ka ulaj plencar adava so lejla e bizoralestar.†

²³ Ko nane mancar, ovi protiv mande. I ko na čedela mancar, ov čhorela.”‡

O Isus upozorini da o bišukar duho šaj te irini pe ano manuš

(Mt 12,43–45)

²⁴ Tegani o Isus phenđa: “Kad o bišukar duho ikljola taro manuš, džala ko šuke thana rodindoj kote šaj te odmorini. Kad na arakhi le, vačeri: ‘Ka irinav man ano manuš kolestar ikliljumŠ.’ ²⁵ O bišukar duho irinđa pe hem arakhlja dai adava manuš sar čučo čher savoi šulavdo hem namestime*. ²⁶ Tegani džala hem lela efta avere duhen po bišukaren pestar hem đerdinena ano manuš hem ačhona adari. I ko kraj adale manušese ovela po bišukar nego angleder.”

Blagoslovime i poslušna e Devlese

²⁷ I sar o Isus vačeri ine adava, nesavi đuvli oto narodo vičinda: “Bahtali i đuvli koja akharda tut ano vodi hem dinda tut čuči!”

28 A o Isus phendā: “Po bahtalei okola so šunena o lafi e Devlesoro hem ćerena le!”

O Isus po baroi e Jonastar hem e Solomonestar, a o manuša na šunena le

(Mt 12,38–42; Mk 8,12)

29 Sar ćedela pe ine po baro narodo, o Isus lelja te vaćeri: “Akajai generacija bišukar. Rodela mandar znako,† ali nisavo znako naka del pe laće sem adava so inele e prorokose e Jonase.‡ 30 Sar so adava so ulo e Jonase inele znako e manušenje kola živinde ki diz Niniva§ da o Devel bićhalđa le, ađahar hem so ka ovel maje, e Čhavesse e Manušeserese, ka ovel znako akala generacijaće da o Devel bićhalđa man.*

31 Ko dive kad ka ovel e Devlesoro sudo, i carica koja angleder vladinđa ki južno phuv† ka uštel hem ka osudini e manušen oti akaja generacija, adalese so tari durutni phuv ali te šunel e Solomonesiri mudrost, a akatei tumencar neko po baro e Solomonestar, a tumen na mangena te šunen! 32 Ko dive kad ka ovel e Devlesoro sudo, o manuša kola živinde ani purani diz Niniva ka ušten hem ka osudinen akala generacija, adalese so on pokajinde pe kad o Jona propovedinđa, a akatei tumencar neko po baro e Jonastar, a tumen pana na pokajinden tumen!”

E Isusesoroi sikaviba svetlost e manušenje

(Mt 6,22–23)

33 “Niko na tharela i svetiljka hem te čhivel la ko garavdo than ili talo čaro, nego čhivela la ko than zaki svetiljka te šaj dikhen o svetlost okola kola đerdinena.‡ 34 Ti jakhi sar svetiljka te telose. Kadi ti jakh šukar, sai to telo osvetlime. A kadi ti jakh bišukar, hem to teloi ani tomina.§ 35 Adalese, pazin da o svetlost so mislineja dai ana tute nane tomina. 36 Tei sa to telo pherdo oto svetlost, bizo jekh kotor oti tomina, tegani sa to dživdipe ka ovel osvetlime sar kad i svetiljka osvetlini tut.”

O Isus kritikujini e verakere vođen soi pobožna samo od avrijal

(Mt 23,1–36)

37 Kad o Isus vaćerđa adava, nesavo fariseji vićinđa le te xal maro koro lešte. I o Isus đerdinđa lese ko čher hem čhivđa pe uzalo astali. 38 A o fariseji dikhindoj adava, ćudinđa pe so o Isus na thovđa ple vasta angleder o xajba, palo adeti e jevrejengoro.* 39 A o Gospod o Isus phendā lese: “Oja, tumen o fariseja kosena i šolja hem o čaro od avrijal, a pherđen len tumara pohlepaja hem bišukaripnaja. 40 Hulavonalen! Nane li o Devel okova kova ćerđa e manuše, kova džanel le hem od avrijal hem od andral?† 41 Akavai po šukar: den

† 11,29 Sar dokaz da o Devel bićhalđa man ‡ 11,29 O Jona inele proroko ano Purano zavet (dikh Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Palo trin dive dživdo iklilo taro vođi e bare maćhesoro, sar o Isus so ka ikljol taro grobo o trito dive.

§ 11,30 O manuša kolende o Jona propovedinđa inele but bišukar. Živinde ki Niniva, ki glavno diz e Asirijakiri, hem inele bare neprijatelja e Izraelese (dikh Jona 3).

* 11,30 Ko original terđola: “Sar so o Jona inele znako e Ninivljanende, ađahar hem o Čhavo e Manušesoro ka ovel znako akala generacijaće.” † 11,31 Carica oti Saba (avdisutni phuv Jemen) putujinđa prekalo 1500 kilometarija te šunel e Solomonesiri mudrost. Živinđa 1.000 berš angleder e Isusestar (dikh 1. Thag 10,1–13; 2. Dnev 9,1–12).

‡ 11,33 O stihija 33-36 oni metafora savaja o Isus vaćeri ple sikavibnastar dai “svetlost” zako savo mangela lesere ućenici te oven poslušna hem te ulaven le averencar. Ov vaćeri e manušendar kola na džanen ili na prihvatina lesoro sikaviba dai ani “tomina”.

§ 11,34 Adava znaćini: Kad neko prihvatini e Isusesoro sikaviba, ka xaljol o čaćipe e Isusestar hem zbog adava ka ćerel soi šukar. A kad neko na prihvatini e Isusesoro sikaviba, aćhola ano bidžandipe e čaćipnastar oto Isus. * 11,38 E Jevrejen inele pravilo o manuša

te thoven pumare vasta sa đi o kunja sar te oven čista palo adeti anglo Devel. † 11,40 O Isus pućela akava te ukorini e farisejen so na xaljovena dai e Devlese bitno okova soi ano lengere vile.

e čororende sar milostinja okova so isi tumen, so xalane icerena ano šolje hem ano čare, i ka oven čista hem od andral hem od avrijal.‡

42 Ali jao tumende e farisejende so dena e Devlese dešto kotor oto začinjaš hem oto sa o povrće, a ačhavden te čeren averende okova soi pošteno hem te mangel e Devle. Valjani te den o dešto kotor, ali na troman te bistren te čeren adava soi po bitno.*

43 Jao tumende e farisejende so volinena te bešen ko anglune thana ano sinagoge hem so volinena kad o manuša, pherde pošujiba premala tumende, pozdravinena tumen ko trgija. 44 Jao tumende adalese so injen sar o bioznačime grobija upra savende o manuša phirena, a na džanen.”†

45 Tegani nesavo oto učitelja e Zakonestar phenda e Isuse: “Učitelju, hem amen vredineja adale lafonencar.”

46 A o Isus phenda: “Jao hem tumende, učiteljalen e Zakonestar! Čhivena upro manuša pharipa but phare te akharen adahar so dena len pravilja save našti te iceren, a ni najeja na mangena te mrdinen te pomožinen lende te akharen adava pharipe. 47 Jao tumende,

adalese so vazdena spomenici e prorokonende kolen tumare pradada mudarde. 48 Adaleja mothovena da odobrinena adava so čerde tumare pradada: on mudarde len, a tumen vazdena lende spomenici.‡ 49 Adalese o Devel mudro vačerda tumendar: ‘Ka bičhalav lende prorokonen hem apostolen. Nekas olendar ka mudaren, a nekas ka progoninen.’

50 Akala generacijatar ka rodel pe o rat sa e prorokonengoro savo thavdinda pana taro čeriba e phuvjakoro, 51 pana taro rat e Aveljesoro sa di o rat e Zaharijasoro,š kova inele mudardo maškaro žrtveniko hem i svetinja ano Hram. Oja, vačerava tumende, akaja generacija ka ovel osudime zako adava rat so thavdinda!*

52 Jao tumende, učiteljalen e Zakonestar! Adalese so e narodostar garavden o ključo oto džandipe e Devlesere carstvostar. Korkore na đerdinden maškaro adava udar hem na mukljen te đerdinen ni okola kola mangle te đerdinen.”†

53 I kad o Isus iklilo adathar, o učitelja e Zakonestar hem o fariseja ani bari xoli lelje te protivinen pe hem te pučen le but so. 54 On dikhle te dolen le ko bišukar lafi sar te šaj tužinen le.

‡ 11,41 i ka oven čista hem od andral hem od avrijal Ko original terdola: “I sa ka ovel tumende čisto.” § 11,42 oto začinja Ko original terdola: “oti nana hem oti ruta”. * 11,42 Ko original terdola: “Adava valjanden te čeren, a okova te na bistren te čeren.” † 11,44 Akala grobija inele xandle rupe ko than kote e mulesoro telo inele parume. Na ine len parne bara save inače o manuša čhivena ine upro grobija te šaj avera dikhen len. Kad o Jevreja phirena ine prekalo grobo, tegani ovena ine nečista palo adeti. Akala bioznačime grobija čerena len ine slučajno te oven nečista. ‡ 11,48 O Isus ukorini e farisejen hem e učiteljen e Zakonestar. On džanen zako mudariba e prorokonengoro, ali na osudinena pumare pradaden zako adava so mudarde e prorokonen. Averčhane: “So te osudinen tumare pradaden, tumen odobrinena adava so čerde hem složinena tumen olencar ko adava te na oven poslušna e prorokonengere lafonende.” § 11,51 O Avelj inele prvo manuš kova inele mudardo ko Purano zavet (1. Mojs 4,1–16), a o Zaharija inele zadnjo manuš kova inele mudardo ko Purano zavet (2. Dnev 24,20–22). * 11,51 O mulei proroci jedina kolen pošujinena! Sar so lengere preci na šunde e prorokonen ano Purano zavet, adahar hem akala fariseja hem o učitelja e Zakonestar na šunena e Isuse hem naka šunen e apostolen kolen o Isus ka bičhali. Ka avel kraj zako strpljenje e Devlesoro hem ov konačno ka sudini e Izraelese zako sa o berša so odbacinde lesoro lafi. † 11,52 O Isus vačeri e Devlesere čajpnastar sar te phene dai ano čher ko savo o učitelja na mangena te đerdinen, ali na mukena ni averende te ovel len o ključo te šaj đerdinen. Akava značini da o učitelja na džanen čajmase e Devle, ali hem na mukena ni averen te upoznajinen le.

12

O Isus vačeri ple učenikonende te na oven dujemujengere
(Mt 10,26–27)

¹ I kad čedinde pe nekobor hiljade manuša, edobor but inele da terdine jekh upra avereste, o Isus prvo lelja te vačeri ple učenikonende: “Arakhen tumen taro kvasco e farisejengoro, te na oven dujemujengere sar soi on.* ² Sa soi garavdo ka arakhel pe; sa soi garavdipe ka šundol pe.† ³ Adalese, sa so vačerden ani tomina, ka šundol pe ano svetlost; hem so poxari vačerden ko kan ano sobe, ka vačeri pe taro krovija‡ sare te šunen.”

Ma daran, adalese so injen dragocena e Devlese
(Mt 10,28–33; 12,31–32; Mk 3,28–29)

⁴ “Ali phenava tumende, amalalen: ma daran okolendar kola šaj te mudaren samo o telo, adalese so više adalestar na ka šaj te dukhaven tumen. ⁵ A ka phenav tumende kastar te daran: te daran taro Devel kas palo mudariba isi zoralipe te frdel ano pakao. Oja, vačerava tumende, olestar te daran!

⁶ Na biknela pe li pandž čiriklja zako samo duj najtikore kovanice? A palem nijekh olendar nane bisterdi anglo Devel. ⁷ A o Devel čak džanel kobor bala isi tumen ko šero.Š Adalese, ma daran! E Devlese injen po dragocena negoli but čiriklja!”

Na valjani te dara te priznajina e Isuse anglo manuša
(Mt 10,32–33; 12,32; 10,19–20)

* **12,1** Sar so o kvasco širini pe maškaro sa o humer, lengoro licemerje širinda pe maškari sa i zajednica. “Arakhen tumen taro licemerje e farisejengoro, savoi sar kvasco” ili “Pazinen te na oven licemerna sar o fariseja.” Lengoro bišukar ponašiba utičini upro sarijende isto adahar sar so o kvasco utičini upro humer. † **12,2** Averčhane: “Ma oven sar olende, adalese so o Devel ka pučari sa so o manuša akana učarena. O manuša ko kraj ka dodžanen sa so đijekh manuš garaj.” ‡ **12,3** O čhera ano Izrael inolen ravna krovija, i o manuša šaj ine te ušten hem te terdoven upro lende. § **12,7** Amaro pouzdanje šaj te ovel ano Devel. Ov džanel but više nego so amen džanaja. Na džanaja čak ni kobor bala isi amen ko šero, ali o Devel džanel adava hem više adalestar. * **12,10** okolese kova hulini upro Sveto Duho Averčhane: “okolese kova namerno na priznajini e Svetone Duhosiri buti.”

⁸ “A vačerava tumende: Đijekh kova anglo manuša ka priznajini dai mlo, me, o Čhavo e Manušesoro, anglo anđelja e Devlesere ka priznajinav dai ov mlo. ⁹ A te odrekniinda pe neko mandar anglo manuša, hem me ka odrekninav man olestar anglo anđelja e Devlesere. ¹⁰ I te vačerda neko lafi protiv mande, protiv o Čhavo e Manušesoro, ka ovel lese oprostime; ali naka ovel oprostime okolese kova hulini upro Sveto Duho.*

¹¹ A kad ka anen tumen anglo sudo ko sinagoge, anglo vladarija hem o vlastija, ma oven zabrinuta sar hem soja te braninen tumen, so te vačeren! ¹² Adalese so tegani o Sveto Duho ka sikaj tumen so te vačeren.”

O Isus vačeri te na ova pohlepna

¹³ Tegani neko oto narodo phenda e Isusesere: “Učitelju, vačer mle phralese te ulaj mancar okova so ačhavđa amende amaro dad.”

¹⁴ A o Isus phenda lese: “Manušejja, ko čhivđa man te ovav sudija ili delioco upra tumende?” ¹⁵ Tegani phenda sarijende: “Arakhen tumen hem ciden tumen tari pohlepa. I sa edobor barvalipe te ovel e manuše, lesoro dživdipe na avela oto adava so isi le.”

¹⁶ Tegani o Isus phenda lende akaja priča: “Nesave barvale manušesiri phuv bijanda but bijandipe. ¹⁷ I ov mislinda pe ana peste: ‘So te ćerav? Nane man edobor baro than kote te čhivav i žetva mli.’ ¹⁸ I phenda: ‘Akava ka ćerav! Ka peravav mle purane

šupe hem ka vazdav po bare, i adathe ka čhivav sa o điv hem sa soi mlo. ¹⁹ Tegani ka vačerav korkoro maje da isi man baro barvalipe bute beršende. Ka šaj te odmorinav, te xav, te pijav, te uživinav!

²⁰ Ali o Devel phenđa lese: ‘Hulavona! Akaja rat ka mere!† A sa adava so spremindan, kasoro ka ovel?’

²¹ Ađahari okolese kova pese čedela blago ki phuv, a na barvaljola okoleja soi šukar e Devlese ano jača.”

O Devel dela ple učenikonende okova so valjani lenđe zako dživdipe (Mt 6,25–34)

²² Tegani o Isus phenđa ple učenikonende: “Adalese vačerava tumende; ma oven zabrinuta zako tumaro dživdipe: ka ovel tumen li so te xan; ni zako tumaro telo: ka ovel tumen li so te urjen. ²³ Adalese soi o dživdipe po bitno e xajbnastar hem tumaroi telo po bitno e šejendar.‡ ²⁴ Dikhen e gavranen!§ Ni sejnena ni čedena, nane len ni šupa kote te čhiven o điv, a palem o Devel parvari len. A tumen injen e Devlese po vredna e čirikljendar! ²⁵ A kova tumendar šaj adaleja so brinini pe te produžini xari plo dživdipe?*

²⁶ Znači te našti ni adava najxari te čeren, sose onda injen zabrinime zako bilo so aver? ²⁷ Dikhen o divlja luluda sar barjona. Na čerena buti, čak na sivenafse šeja, a vačerava tumende da ni o caro o Solomon, kova inele but

barvalo, na inole edobor šuže šeja sar jekha olendar. ²⁸ Te o Devel ađahar šukar urjavela i čar ko polje savi avdive adari, a tejsa frdela pe ani jag, kobor li više tumende ka del šeja, tikora verakere manušalen!

²⁹ Tumen ma oven zabrinuta zako adava so ka xan hem so ka pijen, ³⁰ adalese so adava rodona okola kola na džanen e Devlese. Tumaro Dad, o Devel, džanel da valjani tumende sa adava. ³¹ Nego roden o carstvo e Devlesoro,† a ov ka del tumen sa adava so valjani tumende!

³² Ma daran, mle učenikonalen!‡ Tumare Dadesiri volja inele te del tumen o carstvo.§

³³ Bikninen so isi tumen hem o love den e čororende! Čeren tumende kese zako love save na propereha hem barvalipe ko nebo savo nikad na tikorini. Niko naka šaj te avel adari te čorel tumaro barvalipe hem nijekh moljco naka uništini le. ³⁴ Adalese so tumaro vilo* ka ovel adari kaj tumaro barvalipe.”

Oven spremna zako dujto aviba e Gospodesoro e Isusesoro (Mt 24,45–51)

³⁵ O Isus ple učenikonende phenđa hem akava: “Oven spremna, urjavde zaki buti hem tumare svetiljke te oven tharde, ³⁶ sar sluge kola adžicerena ple gospodare te irini pe čhere taro bijav. Kad irini pe o gospodari hem kad khuvela ko udar, o slugei spremna te phraven lese. ³⁷ Blago okole slugende kolen o gospodari,

† **12,20** Akaja rat ka mere Ko original terđola: “Akaja rat ka rodel pe tutar ti duša!” ‡ **12,23** O Devel dinđa tumen hem tumaro dživdipe hem tumaro telo. Adalese šaj te verujinen lese da ka del tumen hem okova so valjani tumende zako dživdipe. § **12,24** O manuša so šunena ine e Isuse, smatrinena ine so o gavranja nane korisna adalese so o Jevreja našti ine te xan adaja vrsta čirikljen. * **12,25** xari Ko original terđola “kuni”. Akava pučibai metafora adalese soi kuni mera zaki dužina, a na zako vreme. I slikai adaja dai o dživdipe e manušesoro izdužime sar phal, sar thulo thav ili sar nesavo aver fizičko predmeti. † **12,31** roden o carstvo e Devlesoro Akava značini “oven fokusirime upro lesoro carstvo” ili “zorale mangel o carstvo e Devlesoro.” ‡ **12,32** mle učenikonalen! Ko original terđola: “stado tikoreja!” O Devel brinini pe zako e Isusesere učenicu sar so o pastiri brinini pe zako plo stado. Adalese o Isus vičini ple učenikonen “stado tikoreja”. § **12,32** Šaj te vačeri pe hem: “Tumaro dad odlučinđa te mukel tumen te živinen ano carstvo olesoro” ili “Tumaro dad odlučinđa te mukel tumende te vladinen oleja ano lesoro carstvo.”

* **12,34** vilo Akate o vilo odnosini pe upro mislija e manušesere.

kad ka avel, ka arakhi len džangale sar adžicerena le! Čače, vačerava tumenđe, ov, o gospodari, ka phandel pe i kecelja, ka bešljačeri len te xan hem ka kandel len. ³⁸ Blago e slugenđe kolen o gospodari ka arakhi džangalen čak hem te alo ki ekvaš i rat ili anglo disljojba.

³⁹ Ali akava te džanen: te o čerutno džanel ine ko savo sati avela o čor, naka mukel lese ine te đerdini ko čer te čorel. ⁴⁰ Hem tumen oven spremna, adalese so me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav tegani kad na nadinena tumen!”

⁴¹ Tegani o Petar pučlja e Isuse: “Gospode, vačereja li akala uporedbe samo amende e učenikonende ili sarijende?”

⁴² O Gospod o Isus phenđa: “Kovai, onda, verno hem mudro upravniko kas o gospodari ka čhivel upreder ple sluge te del len xajba ko vreme? ⁴³ Blago okole slugase kas lesoro gospodari, kad ka avel, ka arakhi sar čerela ađahar. ⁴⁴ Čače vačerava tumenđe, upreder sa o barvalipe plo ka čhivel le sar upravniko. ⁴⁵ A te vačerđa adava sluga ana peste: ‘Naka avel pana mlo gospodari’ i lela te marel avere slugen, hem te xal, te pijel hem te maćol, ⁴⁶ lesoro gospodari ka avel tegani kad naka očekujini le,† ka čhinel le ko ekvaš hem ka čhivel le maškaro nevernici.

⁴⁷ A okova sluga kova džanda i volja ple gospodaresiri, a na inele spremno ili na čerđa pali e gospodaresiri volja, but mariba ka xal. ⁴⁸ A okova kova na džanda e gospodaresiri volja, a čerđa nešto zako

savo avela lese kazna, xari mariba ka xal. Kasei dindo but, but ka rodel pe lestar. Kasei poverime but, više ka rodel pe lestar.”

E Isusesoro lafi ka anel ulajba maškaro manuša
(Mt 10,34–36)

⁴⁹ Tegani o Isus phenđa: “Aljum te frdav jag e sudosiri ki phuv.‡ So bi mangava već te ovel thardi! ⁵⁰ A valjani te nakhavav bare muke.Š But maje pharo đikote adava na ovela! ⁵¹ Mislinena da aljum te anav mir ki phuv? Na. Aljum te čerav o manuša te ciden pe jekh averestar. ⁵² Adalese od akana, oto pandž čerutne, trin ka oven ki mli strana, a duj ki aver ili duj ki mli strana, a trin ki aver. ⁵³ Ka uštel o dad upro čhavo hem o čhavo upro dad, i daj upri čhaj hem i čhaj upri daj, i sasuj upri bori hem i bori upri sasuj.”

O Isus vačeri e narodose te spremnen pe zako adava so ka avel
(Mt 16,2–3; 5,25–26)

⁵⁴ Tegani o Isus vačerđa e narodose: “Kad dikhena da o kale oblaci avena taro zapad, tegani phenena da ka perel bršin, i čače perela. ⁵⁵ Kad phudela i barval taro jug, phenena da ka ovel tatipe, i ovela. ⁵⁶ Dujemujengere manušalen!* O izgled e phuvjakoro hem e nebosoro šukar pendžarena, ađahar da pendžarena o znakija adalestar so ovela akana, a na mangena te den lenđe značaj.†

⁵⁷ Tumen korkore valjani te pendžaren okova soi ispravno. ⁵⁸ Te

† **12,46** tegani kad naka očekujini le Ko original terđola: “ko dive savo na očekujini hem ko sati savo na pretpostavini.” ‡ **12,49** Aljum te frdav jag e sudosiri ki phuv Šaj te značini: 1. O Isus alo te pripremini e manušen te suočinen pe e Devlesere sudoja, a ov inele kaznime e Devlestar ko than okolende kola ka pokajinen pe ine, ili 2. O Isus alo te pročistini e vernikonen, ili 3. O Isus alo te čerel podela maškaro manuša. § **12,50** valjani te nakhavav bare muke Ko original terđola: “valjani te ovav krstime e krstibnaja.” Akate o “krstiba” odnosini pe upro adava so o Isus valjani te trpini. Sar kad o pani učhari e manuše kad krstini pe, ađahar i patnja ka učhari e Isuse. * **12,56** Adala manuša inele dovoljno džande te pendžaren o znakija da avela o bršin ili da avela o tatipe. Ali na mangle te priznajinen da e Isusesere čudesija inele znakija save mothovena dai ov okova kole o Devel bičhalđa te spasini e manušen. † **12,56** Averčhane: “Adava značini da sigurno valjani te xaljojen so značini adava so o Devel čerđa kroz mande akala dive!”

neko legari tut ko sudo te tužini tut adalese so na irindan lese o love, odrumal de sa tutar te mirine tut oleja angleder nego so resena adari. Te na ćerđan adahar, ov šaj te vucini tut anglo sudija, a o sudija ka del tut ko manuš kova ka čhivel tut ano phandlipe. ⁵⁹ Vaćerava će da čaće naka ikljove adathar sa đikote na irineja đi i zadnjo para.”†

13

Sare valjani te ciden pe taro pumare grehija

¹ Tegani nesave manuša phende e Isusese so o Pilat, o upravniko e rimesoro, naredinđa nesave Galilejci te oven mudarde.* I on inele mudarde sar anena ine žrtve ano Hram e jerusalimesoro. ² A o Isus phenđa lenđe: “Tumen li mislinena da adala Galilejci, adalese so adahar mudardile, inele po grešna sa avere Galilejconendar? ³ Na! Ali te na obratindən tumen taro tumare grehija, sarijen tumen ka adžićeri propast! ⁴ Ili okola dešofto upro kolende peli i kula ano Siloam hem mudarđa len, tumen li mislinena da on inele po bare grešnici sa e manušendar kola živinena ano Jerusolim? ⁵ Na! Ali te na obratindən tumen taro tumare grehija, sarijen tumen ka adžićeri propast!”

Na ačhilo pana but vreme zako pokajiba

⁶ Tegani o Isus vaćerđa lenđe akaja priča: “Inele nesave manuše smokva sadime pese ano vinograd. I alo te rodel o bijandipe lakoro, ali na arakhlja le. ⁷ Tegani phenđa e manušese so ćerela buti lese ano vinograd: ‘Aće, trin berš sar avava te rodav bijandipe upri akaja smokva, ali na arakhava le. Čhin la! Sose te šučari i phuv?’

⁸ A ov phenđa: ‘Gospodarona, ačhav la pana akava berš. Ka xandav la hem ka frdav laće đubrivo, ⁹ i šaj ka bijani. A te na bijanđa, ka čhine la.’”

O Isus sasljari ko savato e đuvlja koja inele bandardi

¹⁰ I jekh savato sar o Isus sikaj ine ani jekh sinagoga, ¹¹ adari inele nesavi đuvli kola o bišukar duho ćerela ine te ovel bandardi dumeja. Oj inele bandardi dešofto berš hem nisar našti ine te ispravini pe. ¹² Kad o Isus dikhlja la, vićinđa la kora peste hem phenđa laće: “Đuvlije, oslobodimi injan taro to nambormipe!” ¹³ I čhivđa ple vasta upro late, a oj otojekhvar ispravinđa pe hem lelja te slavini e Devle.

¹⁴ Tegani e sinagogakoro vođa, xoljame so o Isus sasljarda ko savato, phenđa e narodose: “Isi šov dive ano kurko ko save šaj te ćerel pe buti! Ko adala dive aven hem oven sasljarde, a na ko savato!”

¹⁵ A o Gospod o Isus phenđa lese: “Dujemujengere injen! I tumen ko savato phravena tumare guruve ili tumare xere taro jasle te legaren le te pijel pani. ¹⁶ A akajai đuvli oto pleme e Avraamesoro kola o Sotoni phandlja aće dešofto berš. Oj li na valjani te ovel phravdi taro akala lancija e nambormipasere ko savato?” ¹⁷ Kad phenđa adava, lađandile sare kola inele protiv leste, a sa avera manuša radujinde pe zako sa o šukaripe savo o Isus ćerđa.

O carstvo e Devlesoro sar o tikoro seme savo ovela baro kaš (Mt 13,31–32; Mk 4,30–32)

¹⁸ Tegani o Isus phenđa: “Te phenav tumenđe savesei slično o carstvo e Devlesoro. ¹⁹ Sličnoi e semese oti gorušica save o manuš lelja hem frdinđa pese ki bašta. Ov

† **12,59** O Isus e manušende vaćerđa akaja uporedba te upozorini len da valjani te mirinen pe e Devleja angleder nego so avela o vreme te osudini len. * **13,1** o Pilat, o upravniko e rimesoro, naredinđa nesave Galilejci te oven mudarde Ko original terđola: “o Pilat mešinđa lengoro rat lengere žrtvenar”.

barilo hem ulo kaš, hem o čiriklja cerde gnezdija upro lesere granke.”

O carstvo e Devlesoro sar o kvasco savo cerela o humer te uštel (Mt 13,33)

²⁰ Palem o Isus phenda: “Te phenav tumende savesei slicno o carstvo e Devlesoro. ²¹ Slicnoi e kvascose save i đuvli lelja hem čhivđa ano baro čaro vareja,† i ov cerđa sa o humer te uštel.”

Den sa tumendar te đerdinen ano carstvo e Devlesoro

²² I sar o Isus džala ine ple dromeja di ko Jerusolim, terđola ine ko dizja hem ko gava te sikaj e narodo. ²³ I ko jekh than, neko pučlja le: “Gospode, samo li xari manuša ka oven spasime?”

A o Isus phenda lenđe: ²⁴ “Den sa tumendar te đerdinen maškaro tesno udar e nebosoro adalese so but džene, vačerava tumende, ka roden te đerdinen, ali naka šaj. ²⁵ Kad o čherutno ka uštel hem ka phandel o udar, ka ovel kasno. Tegani ka terđoven avri hem ka khuyen ko udar vačerindoj: ‘Gospodarona, phrav amende!’ Ali ov ka phenel tumende: ‘Na džanav kola injen.’‡

²⁶ Tegani ka phenen: ‘Xaljam hem piljam tuja, hem tu sikavđan ko amare dizjengere droma.’

²⁷ A ov ka phenel: ‘Vačerava tumende da na pendžarava tumen.Š Ciden tumen mandar, sare tumen so čerena bišukaripe!’

²⁸ Tegani ka roven hem but ka xoljanen* so ka dikhen e Avraame, e Isaake, e Jakove hem sa e prorokonen ano carstvo e Devlesoro, a tumen frdime avri. ²⁹ O manuša ka aven taro istok hem taro zapad, taro sever hem taro jug hem ka čhiven pe uzalo astali ki gozba ano carstvo e Devlesoro.† ³⁰ Ače, okola kolai akana prva tegani ka oven zadnja, a okola kolen akate dikhena sar zadnjonen adari ka oven prva.”‡

E Isusesei phare zako manuša taro Jerusolim (Mt 23,37–39)

³¹ I tegani nesave fariseja ale koro Isus hem phende lese: “Dža akatar, adalese so o caro o Irod mangela te mudari tut.”

³² O Isus phenda lenđe: “Džan hem vačeren adala lisicaće:Š ‘Ka ispudinav e demonen hem ka sasljarav avdive hem tejsa, a ko trito dive završinava.’ ³³ Ali avdive, tejsa hem prektejsa valjani te džav mle dromeja, adalese so izgledini dai o Jerusolim than kote sa o proroci valjani te oven mudarde.*

³⁴ Jerusalime, Jerusalime, tu savo mudareja e prorokonen hem frdeja bara upro okolende kolen bičhalđa tumende o Devel! But puti mangljum te čedav te manušen sar i khani ple piličken talo ple phaka,† ali tumen na mangljen! ³⁵ Ače, to čher ka ovel napustime!‡ I

† **13,21** baro čaro vareja Ko original terđola: “trin mere oto varo” savoi di ko 30 kilja. ‡ **13,25** Na džanav kola injen Ko original terđola: “Na džanav tumen kotar injen.” § **13,27** na pendžarava tumen Ko original terđola: “na džanav tumen kotar injen.” Averčhane: “Na injen mle amala ni mlo jeri i na injen vičime maje ki gozba.” * **13,28** but ka xoljanen Ko original terđola: “krciba e dandengoro”. † **13,29** But Jevreja kola mislinde dai e Devlese ano carstvo, naka oven. Ali but okola kola nane Jevreja taro sa o strane e phuvjakere ka oven ano carstvo e Devlesoro. ‡ **13,30** Ko original terđola: “O prva ka oven zadnja, a o zadnja prva.” Kadi neko “prvo”, adava značinda dai bitno hem da dela pe lese čast. Averčhane: “ka oven najbitnija ... ka oven najxari bitna” ili “O Devel ka del čast ... O Devel ka lađari.” § **13,32** lisicaće O Irod inele lukavo sar lisica. * **13,33** O Isus vačerđa akava adalese so džanda da e Jevrejengere vođe hem ole ka mudaren ano Jerusolim sar so lengere pradada mudarde bute averen kola inele proroci bičhalde taro Devel. Ko original terđola: “adalese so našti te ovel adava, o proroko te mudarđol avri taro Jerusolim.” † **13,34** sar i khani ple piličken talo ple phaka Ađahar i khani štitini ple piličken taro povrede. ‡ **13,35** E Jerusalimesere manuša na prihvatinde e Isuse sar Mesija. O Devel akana olen na prihvatini hem na ka štitini len više. Posle e rimesiri vojska uništinda o Jerusolim (70 berš palo Hrist).

vačerava tumende da čače naka dikhen man dikote na phenena: 'Blagoslovime i okova kova avela ano anav e Gospodesoro!' "§

14

O Isus anglo fariseja sasljari e namborme ko savato

¹ I ko jekh savato, o Isus inele vičime ko čher nesave farisejengere vođasoro te xal maro, i dželo. Sare so inele adari, šukar ine posmatrinena le,* ² adalese so anglo leste inele nesavo manuš kasere vasta hem o pre inele pherde pani. ³ I o Isus pučlja e učiteljen e Zakonestar hem e farisejen: "Palo e Mojsijasoro zakoni, tromal pe li te sasljari pe namborme manuše ko savato ili na?"

⁴ A on ništa na phende. Tegani o Isus čivđa plo vas upro namborme manuš, sasljarđa le hem muklja le te džal. ⁵ A olende phenđa: "So mislinena tumaro čhavo ili tumaro guruv ko savato perela ano bunari, ini sigate ine ka ikalen le adathar?" ⁶ I na inolen so te phenen ko adava.

O Isus sikaj te ova ponizna hem te na ova sebična

⁷ Kad o Isus dikhlja sar o gostija kola ale te xan rodenafse anglune thana bešibnase, phenđa lende: ⁸ "Kad injan vičime nekase ko bijav, ma beš ko najšukar than, adalese so šaj maškaro vičime isi nesavo manuš kovai po baro tutar. ⁹ Tegani okova so vičinda tut ka phenel će: 'De o than akalese.' Tegani ka ove lađardo, i ka dža te dole o najpaluno than.

¹⁰ Nego, kad injan vičime, dža hem beš ko najpaluno than. Kad ka dikhel tut okova so vičinda tut ka phenel će: 'Amala, ava beš ko po šukar than!' Tegani sa o gostija ka dikhen kobor injan poštujime. ¹¹ Adalese, ko pes povazdela, ka

ovel peravdo; a o ponizna ka oven povazdime."

¹² Tegani o Isus phenđa okolese so vičinda le: "Kad vičineja gostonen ko ručko ili ki večera, ma vičin samo te amalen, te phraljen, te jerje, hem te barvale komšijen. Te vičindan olen, hem on tut ka vičinen ko xajba kora pumende te irinen će. ¹³ Nego, kad vičineja ko xajba, vičin e čororen, e sakatimen, e bangen hem e kororen. ¹⁴ Tegani ka ove blagoslovime, adalese so olen nane sar te irinen će. A o Devel ka irini će tegani kad ka vazdel e pravednikonen taro mule."

Nesave prihvatinena te aven e Devlese ki gozba, a nesave na (Mt 22,1-14)

¹⁵ Kad adava šunđa jekh okolendar so beštine uzalo astali, phenđa e Isuses: "Bahtaloi okova kova ka xal maro ano carstvo e Devlesoro!"

¹⁶ A ko adava, o Isus phenđa lese: "Nesavo manuš ćerđa bari gozba hem vičinda bute manušen. ¹⁷ I kad sa inele ćerdo xajbnase, bičhalđa ple sluga te phenel e vičimende: 'Sai akana ćerdo xajbnase. Aven!' ¹⁸ Ali jekh pala avereste lelje te phenen lese sose našti te aven. O prvo phenđa lese: 'Čindum njiva i valjani te džav te dikhav la. Molinava tut, vačer te gospodarese da adalese našti te avav.'† ¹⁹ O dujto phenđa: 'Samo so čindum deše guruven‡ i džava te dikhav sar ka orinen. Molinava tut, vačer te gospodarese da adalese našti te avav.'§ ²⁰ O trito

§ 13,35 O Isus palem ka irini pe ki phuv. Tegani ka pendžaren e jerusalimesere manuša dai ov o Mesija. * 14,1 posmatrinena le Mangle te dikhen ka šaj li te tužinen le zako nesavo bišukar ćeriba. † 14,18 vačer te gospodarese da adalese našti te avav Ko original terđola: "izvinin man". ‡ 14,19 deše guruven Ko original terđola: "pandž jarmija e guruvenčar". § 14,19 vačer te gospodarese da adalese našti te avav Ko original terđola: "izvinin man".

phenda: 'Samo so leljum romnja i adalese našti te avav.*'

²¹ I o sluga irinda pe hem phenda sa adava ple gospodarese. Tegani o gospodari xoljađa i phenda ple slugase: 'Siđar, ikljov ko droma e dizjakere hem ko trgija i ana akari e čororen, e sakatimen, e kororen hem e bangen.' ²² Kad o sluga čerđa adava, phenda: 'Gospodarona, čerđum ađahar sar so phenda, ali pana isi thana.' ²³ I o gospodari phenda lese: 'Ikljov avri tari diz ko droma hem ko staze hem terin e manušen te aven te ovel pherdo mlo čher. ²⁴ Vačerava tumende da nijekh okole prvone manušendar kolai vičime naka xal adava so čerđum xajbnase.'"

E Isusesere učenci valjani te oven svesna da ka trpinen zbog lese

(Mt 10,37–38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ I but manuša džana ine dromeja palo Isus. Ov irinda pe nakoro lende hem phenda lende: ²⁶ "Te neko mangela te ovel mlo učeniko, valjani te volini man but više nego ple dade hem pla daja, pla romnja hem ple čhaven, ple phraljen hem ple phenjen, više nego plo dživdipe.† Te na čerđa ađahar, našti te ovel mlo učeniko. ²⁷ Ko na akhari plo krsto† hem na džala pala mande, našti te ovel mlo učeniko.

²⁸ Adalese so nijekh tumendar naka lel ine te vazdel kula, a

angleder adalestar te na bešel te računini o troško te dikhel ka šaj li te završini la.Š ²⁹ Te samo čhivđa o temelji, i na ačhola le love te završini di o kraj, sare kola ka dikhen adava ka asan lese ³⁰ hem ka phenen: 'Akava manuš lelja te vazdel kula, a našti ine te završini la!'

³¹ Ili, kova caro kad džala te arakhi pe ko mariba avere caronen-car, angleder adalestar na bešela te razmislini šukar ka šaj li ple deše hiljadencar te marel pe adaleja kova avela protiv leste ple biše hiljadencar? ³² Te našti, ka bičhali ple manušen koro aver caro, sar pana na alo paše, te pučen le savei o uslovija zako mir. ³³ Ađahar da dijekh tumendar kova na mukela sa so isi le, našti te ovel mlo učeniko."*

O učenci valjani te ačhoven verna sledbenici e Isusesere

(Mt 5,13; Mk 9,50)

³⁴ Tegani o Isus phenda: "Šukari o lon. Ali te našalđa plo londipe, soja ov ka londari pe? ³⁵ Esavko nane šukar ni zaki phuv ni zako đubrivo, i frdela pe. Phraven tumare kana te šunen!"†

15

O pastiri radujini pe kad arakhi ple našalde bakre

(Mt 18,12–14)

* **14,20** Adala manuša kola inele vičime ki gozba uvredinde e caro. Zaki gozba inele pana angleder obavestime, a akana, kad alo o vreme te aven, on izmislinena xovavne hem smešna izgovorija. Sose neko ka činel ine njiva savi nikad ni na dikhlja ili te činel guruven saven na dikhlja, ili te ovel čhere pe romnjaja sa o vreme? On smatrinena dai lengoro imanje hem lengiri porodica po bitno e gospodarestar. O Isus upozorinda dai o love, o imanje hem i porodica nikad na valjani te oven po bitna e Devlestar (dikh o stihija 25-33 tele). † **14,26** valjani te volini man but više nego ple dade hem pla daja Ko original terđola: "valjani te mrzini ple dade hem pla daja ..." Akatei o "te mrzinen" preuveličavanje zako po tikoro manglipe. † **14,27** akhari plo krsto Akaja metafora značini da valjani te pokorinen pe e Devlese hem te oven spremna te patinen ko bilo savo način sar te šaj oven e Isusesere učenci, hem te oven spremna te valjanda hem te meren zbog o Isus. O Isus na mislini da dijekh hrišćanin valjani te ovel kovime ko krsto. O Rimljanja but puti terinde e manušen te akharen pumare krstija angleder so kovinde len upro lende sar znako da pokorinena pe e Rimese. § **14,28** Averčhane: Ma aven pala mande te na džandžen kobor adava ka koštini tumen. * **14,33** Šukari kad neko mangela te ovel e Isusesoro učeniko, ali te pokušinda te džal palo Isus bizo te akhari plo krsto hem te ačaj sa so isi le, ov ka ovel beskorisno sar o graditelji kova našti ine te završini i kula ili sar o caro kova dželo ko mariba savo našti ine te pobedini. † **14,35** Phraven tumare kana te šunen! Ko original terđola: "Kas isi kana te šunel, nek šunel!"

1 But carinici hem prešunde grešnici čedena pe ine uzalo Isus te šunen le. 2 A o fariseja hem o učitelja e Zakonestar mrmljinde vačerindoj: “Akava primini kora peste e grešnikonen hem xala olencar.”*

3 Adalese o Isus phenđa lenđe akaja priča: 4 “Te nekas tumen-dar isi šel bakre i jekh olendar našaldilo, so ka ćerel? Ka ačaj e enjavardešuenjen ko gore† hem ka džal te rodel e našalde bakre sa đikote na arakhi le. 5 I kad ka arakhi le, ka radujini pe, ka čhivel le ko piće 6 hem ka legari le čhere. Tegani ka vičini ple amalen hem ple komšijen kora peste hem ka phenel lenđe: ‘Radujinen tumen mancar! Arakhljum mle našalde bakre.’ 7 Vačerava tumenđe, ađahar da ano nebo ka ovel po bari radost zako jekh grešniko kad irini pe taro ple grehija ko Devel‡ nego li zako enjavardešuenja pravednici kola mislinena da na valjani te obratinen pe.”§

I đuvli radujini pe kad arakhi i kovanica savi našaldā

8 O Isus phenđa hem akava: “Ili te nesava đuvlja isi deš srebrna kovanice* i jekh našali, so ka ćerel? Ka tharel o svetlo, ka šulaj o čher hem šukar ka rodel i kovanica đikote na arakhi la. 9 I kad ka arakhi la, ka vičini ple amalinjen hem ple komšiken kora peste hem ka phenel lenđe: ‘Radujinen

tumen mancar! Arakhljum i kovanica savi našaldum.’ 10 Ađahar, vačerava tumenđe, ovela radost maškaro anđelja e Devlesere zako jekh grešniko kad irini pe taro ple grehija ko Devel.”

O dad radujini pe so irinđa pe lesoro našaldo čhavo

11 I o Isus phenđa: “Jekhe manuše ine duj čhave. 12 I o tikneder čhavo phenđa ple dadesere: ‘Dade, de man akana o kotor oto barvalipe klo so preperela maje.’ I ađahar o dad ulavđa lenđe plo barvalipe.†

13 I palo nekobor dive o tikneder čhavo čedindā sa so inole, dželo ki durutni phuv hem adari xalja sa plo barvalipe ađahar so živindā dilikane. 14 Kad xalja sa o love, ulo baro bokhalipe ani adaja phuv i tegani na inole so te xal. 15 I dželo te ćerel buti koro jekh manuš kova živindā adari. Adava manuš bičhalđa le pese ko polje te arakhi balen.‡ 16 O čhavo edobor inele bokhalo da manglja te xal adava so xana o bale,§ ali niko na dindā le ništa xajbnase, čak ni adava.

17 A kad lelja te razmislini šukar, phenđa: Mle dadesere bućarnen isi da buđeri xajbnase, a me akate merava bokhatar! 18 Ka irinav man koro mlo dad hem ka phenav lese: ‘Dade, grešindum anglo Devel hem angla tute! 19 Na injum dostojno akana te vačerav da injum to čhavo. Moli- nava tut, le man sar jekhe bućarne te ćerav buti kora tute.’

* 15,2 xala olencar O fariseja na xale ano čhera e manušengere kola na poštujinde lengere stroga zakonja zako thojba, zako dešto kotor hem zako odredime xajba, adalese so darandile da adava ka ćerel e fariseje te ovel nečisto hem zbog adalese te na prihvatini le o Devel. † 15,4 Adava verovatno inele pašnjaci kote o bakre bezbedno xale. Paše uzalo lende verovatno inele avera manuša kola arakhle bakren hem pomožinde len ko arakhiba. ‡ 15,7 irini pe taro ple grehija ko Devel Ko original terđola: “pokajini pe (obratini pe)”. § 15,7 enjavardešuenja pravednici kola mislinena da na valjani te obratinen pe. Adalai o fariseja kola mislinde dai pravedna hem da na valjani te pokajinen pe. * 15,8 srebrna kovanice Ko original terđola “drahme”. O drahmei grčka kovanice oto srebro. Zaki jekh drahma ćerela pe ine buti jekh dive. † 15,12 Palo e jevrejengoro adeti, e phuredere čhavesere preperela ine duj puti više oto nasledstvo negoli avere čhavenđe. I verovatno e tiknedere čhavesere prepelo trećina oto e dadesoro imanje. ‡ 15,15 E Jevrejengoro zakoni vaćeri dai o bale nečista životinje. Palo akava zakoni, o Jevreja na tromandile te xan balano. Dikh 3. Mojs 11,7. Adalese o Jevreja mrzinde balen hem e manušen kola arakhena balen. § 15,16 adava so xana o bale Ko original terđola: “Ijuske oto rogač”.

20 I lelja te džal koro plo dad. Pana sar inele dur ple dadesere čherestar, lesoro dad dikhlja le sar avela. Pelo e dadese žal, pras-tandilo di leste, zagrlinda le hem čumudinda le. 21 Tegani o čhavo phenda: 'Dade, grešindum anglo Devel hem angla tute! Na injum dostojno akana te vačerav da injum to čhavo.'

22 A o dad phenda ple slugende: 'Sig anen o najšužo ogrtači hem ur-javen le! Čhiven lese i angrustik* ko naj hem o sandale† ko pre! 23 Anen okole thuljarde telco te čhinen, te xa hem te slavina, 24 adalese so akava mlo čhavo inele mulo, a akana dživdilo, inele našaldo, a akanai arakhlo.' I lelje te veselinen pe.

25 A o phureder čhavo čerela ine buti ki njiva. I ko iriba, alo paše uzalo čer i šunda bašaliba hem čheliba. 26 Tegani vičinda jekhe sluga te pučel le so ulo adava. 27 O sluga phenda lese: 'To phral irinda pe čhere. To dad čhinda e thuljarde telco adalese so dikhlja le dživde hem saste.'

28 I o phureder čhavo xoljanda hem na manglja te đerdini ko čher. Tegani lesoro dad iklilo hem molinda le te đerdini. 29 A ov phenda ple dadese: 'Ače, sa edobor berša kandava tut sar robo hem nikad na phagljum to lafi, a nijekhvar na dindan man ni buzore te šaj mle amalencar te veselinar man. 30 A kad alo akava čhavo klo, kova xalja to imanje e kurvencar, tu čhindan lese thuljarde telco.'

31 A lesoro dad phenda lese: 'Mlo čhavo, tu stalno injan mancar. I sa soi mlo-kloi. 32 Ali, valjandam adahar te slavina hem te radujina amen adalese so akava, to phral,

inele mulo, a akana dživdilo; inele našaldo, a akanai arakhlo!'"

16

Koristinen akala phuvjakoro bar-valipe te čeren tumende barvalipe ano nebo

1 O Isus ple učenikonende vačerda akaja priča: "Jekhe barvale manuše ine upravniko kole tužinde da xalja lesoro barvalipe. 2 I o barvalo vičinda le hem phenda lese: 'So šunava tutar adava? Ana maje o spisko kote pisindan mle lovendar adalese so naši više te čere buti kora mande sar upravniko!'

3 Tegani o upravniko phenda ana peste: 'So ka čerav kad mlo gospodari ka cidel man tari buti? Na injum edobor zoralo te xandav, a lađava te prosinav. 4 Džanav so te čerav te šaj o manuša priminen man pumende ano čhera* kad ka ovav cidime tari buti.'

5 I vičinda sa ple gospodaresere dužnikonen, i phenda e prvonese: 'Kobor aveja mle gospodarese?' 6 A ov phenda: 'Šel burija uljeja.† Tegani o upravniko phenda lese: 'Sidar le o lil klo hem čhiv da aveja lese pinda.'

7 I pučlja avere: 'A tu kobor aveja mle gospodarese?' A ov phenda: 'Šel burija‡ diveja.' I olese da phenda o upravniko: 'Le o lil klo hem čhiv da aveja lese oftovardeš.'

8 I o gospodari pohvalinda e nepoštenone upravniko so inele džando hem so adahar postupinda. Akava mothoj dai o manuša oti akaja phuvš po džande ko postupci premalo pumarende taro manuša oto svetlost.* 9 Vačerava tumende: čeren o manuša te oven tumare amala adahar so ka pomožinen

* 15,22 angrustik I angrustik inele znako zakao autoritet. † 15,22 sandale Ko adava vreme o sluge/robovija phirde pernange, a o slobodna manuša akharde sandale ko pre. * 16,4 o manuša priminen man pumende ano čhera Ov nadini pe da adala manuša ka pomožinen lese kad ka ačhol bizi buti. † 16,6 Adava inele di ko 3.000 litarja ulje oto masline. ‡ 16,7 Šel burija Ko original terdola: "Šel kôrovija." Adava inele di ko 20.000 kilja. § 16,8 manuša oti akaja phuv Manuša kola na džanen e Devlese. * 16,8 manuša oto svetlost E Devlesere manuša.

lende akale phuvjakere barvalipnaja†, te šaj, kad naka ovel tumende više korisno adava barvalipe, te oven primime ano večna čhera‡ ano nebo.

¹⁰ Kovai verno ano najtikore buća, ov ka ovel verno hem ano najbare; a kova nane pravedno ano najtikore buća, ov naka ovel pravedno hem ano najbare. ¹¹ Te na injen verna ano akala phuvjakoro barvalipe, ko ka mukel tumende ano vasta o čačimasoro barvalipe? ¹² Te na injenle verna ano averesoro barvalipe, ko ka del tumen tumaro?

¹³ Nijekh sluga našti kandel duje gospodaren. Ili ka mrzini jekhe, a ka volini e dujtone; ili jekhesa ka ovel poslušno, a e dujtone naka podnosini. Našti kanden hem e Devle hem o barvalipe.”

¹⁴ Sa adava, so vačerda o Isus, šunde o fariseja kola volinde barvalipe, i asandile lese. ¹⁵ A o Isus phenda lende: “Tumen injen adala so čerena tumen pravedna anglo manuša, ali o Devel džanel dai tumare vile bišukar. Jer soi but vredno e manušende, adavai gadno e Devlese.”

O lafi e Devlesoro isi le trajno autoritet

(Mt 11,12–13; 5,18, 31–32)

¹⁶ Tegani o Isus phenda: “O Zakoni e Mojsijasoro hem o Lila e purane prorokonengere sikavena ine e manušen di o aviba e Jovanesoro, a od tegani vačeraja o Šukar lafi taro carstvo e Devlesoro hem terinaja sarijen te đerdinen ano leste. ¹⁷ A palem, angleder o nebo hem i phuv ka nakhen, negoli jekh slovo oto

Zakoni e Mojsijasoro te properel, te našali plo autoritet.

¹⁸ Jekh primer: Kova tumendar ačhaj pla romnja hem lela avera, čerela preljuba. Hem kova lela romnja kola o rom muklja, isto čerela preljuba.”

Priča e barvalestar kova na manglja te šunel e Devlesoro lafi

¹⁹ O Isus phenda: “Inele nesavo barvalo manuš kova urjela pe ine sa ano najšuže šejaš hem taro dive ko dive xala ine najšukar xabinja. ²⁰ Angli lesiri kapija sa ano čirevija pašljola ine nesavo čororo manuš palo anav Lazar. ²¹ Ov but manglja te čaljari pe okolestar so ačhola ine palo xajba e barvalesoro. I ko sa adava, sar pašljola ine angli kapija, di o diline đukle avena ine hem ližinena lesere čirevija. ²² Kad mulo o čororo, o anđelja legarde le e Avraamese ki angali.* I o barvalo da mulo hem inele parume. ²³ I ano than e mulengoro,† ano bare muke, o barvalo vazdinda ple jača hem odural dikhlja e Avraame hem e Lazare lese ani angali.

²⁴ Tegani vičinda: ‘Pradade Avraame, smilujin tut maje hem bičhal e Lazare te čhivel plo upruno kotor e najestar ano pani hem te avel te šudrari mli čhib, adalese so but injum mučime ani akaja jag.’

²⁵ A o Avraam phenda: ‘Mlo čhavo, setin tut da primindan to šukaripe tuće ko dživdipe, a o Lazar plo bišukaripe. A akanai e Lazarese šukar akate, a tu mučineja tut. ²⁶ Sem adava, isi bari provalija maškar amende hem tumende i te manglja neko te nakhel akatar kora

† **16,9** akale phuvjakere barvalipnaja Ko original terđola: “nepošteno barvalipe”. Akate koristini pe o lafi “mamon” so ko aramejski značini barvalipe. Adava isto lafi koristini pe hem ko 16,13.

‡ **16,9** te oven primime ano večna čhera Akava verovatno značini da kad pomožinena e čororende, on ka radujinen pe kad ka dikhen tumen ano nebo. § **16,19** sa ano najšuže šeja Ko original terđola: “ano skerlet hem ano lan”. * **16,22** e Avraamese ki angali Akate mislini pe da o Avraam hem o Lazar pašlile jekh uzala avereste ki gozba. Adava inele e grkengoro način sar xana ine ki gozba. O radost ano nebo čestoi ano Lafi e Devlesoro mothovdo sar gozba. † **16,23** Ko original terđola: “Had”. O anava “Had” hem “Šeol” ani Biblija koristinena pe zako meriba hem

zako than kote o duše e manušengere džana kad merena.

tumende ili adathar kora amende, naka šaj.'

²⁷ A o barvalo phenda: 'Onda molinava tut, pradade Avraame, bičhal e Lazare mle dadese ko čher. ²⁸ Adari isi man pandž phralja. Nek o Lazar vačeri lende te irinen pe taro pumare grehija ko Devel[†], te na aven hem on ko akava than e mukengoro.'

²⁹ A o Avraam phenda: 'Isi len o Zakoni e Mojsijasoro hem o Lila e purane prorokonengere. Nek šunen olen!'

³⁰ A ov phenda: 'Nane adava dovoljno, pradade Avraame! Ali te alo lende neko taro mule, ka obratinen pe.'

³¹ I o Avraam phenda lese: 'Te na šunde adava so pisinda o Mojsije hem o proroci, naka šunen ni te neko uštino taro mule.' "

17

O učenici valjanena te oven verna sluge e Devlesere

(Mt 18,6–7; 15; 21–22; Mk 9,42)

¹ O Isus phenda ple učenikonende: "O iskušnja čače ka aven, ali pharo okolese prekala kaste avena! ² Olese ka ovel ine po šukar ki men te ovel lese phandlo baro bar* hem te ovel frdime ano more, nego te čerel jekh akale tikorendar[†] te perel ano greh. ³ Arakhen tumen! Te grešinda nesavi verno osoba, vačer laće so adava nane šukar, a te pokajinda pe, oprostini laće. ⁴ I te eфта puti ko dive grešini premala tute hem eфта puti avela kora tute hem vačeri će: 'Kajinav man', oprostini laće."

⁵ O apostolja phende e Gospodese e Isuse: "De amen po bari vera!"

⁶ A o Gospod phenda: "Te isi tumen vera tikori sar zrno oti gorušica,[†] ka phenen ine akale

kaštese:Š 'Ikal tut oto koreno hem sadin tut ano more!' I ka šunel tumen ine.

⁷ Kova tumendar ka phenel ine ple slugase, kova xandela ili arakhi e bakren, kad irini pe tari njiva: 'Siđar ava akari hem beš te xas maro?' ⁸ Na li angleder ine ka phenel lese: 'Čer maje te xav, phand tut i kecelja hem kande man đikote xava hem pijava, a palo adava tu ka xas hem ka pije?' ⁹ Na li valjani te zahvalini e slugase adalese so čerđa adava so ine lese phendo? Na valjani. ¹⁰ Adahar hem tumen, kad čerena sa so phenda tumende o Devel, vačeren: 'Amen injam sluge kolende na valjani te zahvalini pe! Čerđam samo soi amari buti!' "

O Isus sasljari deše gubavconen, a samo jekh zahvalini lese

¹¹ I sar o Isus džala ine nakori diz Jerusalem, nakhino maškari regija Samarija hem i regija Galileja. ¹² I sar đerdini ine ko nesavo gav, nakoro leste ale deš gubavci kola terdine po dur olestar ¹³ hem vičinde: "Isuse, Gospodarona, smilujin tut amende!"

¹⁴ Kad dikhlja len o Isus, phenda lende: "Džan hem mothoven tumen e sveštenikonende!"* I sar ine džana dromeja, saslile tari guba.

¹⁵ I jekh olendar kad dikhlja so saslilo, irinda pe koro Isus slavindoj e Devle oto sa o glaso. ¹⁶ Pelo anglo lesere pre mujeja di phuv, zahvalindoj lese. A ov inele Samarijanco.

¹⁷ Tegani o Isus pučlja: "Na li deš saslile? A kaj pana okola enja? ¹⁸ Nijekh li olendar na aračhilo te irini pe hem te slavini e Devle, sem akava jekh kova čak nane ni Jevrejco?" ¹⁹ I phenda e manušese: "Ušti hem dža! Ti vera spasinda tut!"

[†] 16,28 Nek o Lazar vačeri lende te irinen pe taro pumare grehija ko Devel Ko original terđola: "Nek upozorini len". * 17,2 baro bar Ko original terđola: "bar e mlinesoro". † 17,2 jekh akale tikorendar Akate mislini pe upro manuša kola korkore pumen našti braninen, sar o čhavore.

[†] 17,6 seme oti gorušica Akava seme ili zrno inele but tikoro. O Isus adaleja vačeri da olen nane ni xari vera. Š 17,6 kaštese Ko original terđola: "dudinka". * 17,14 mothoven tumen e sveštenikonende O gubavci valjande te roden potvrda taro svešteniko dai saslarde tari guba.

O Isus upozorini e učenikonen te oven spremna zako lesoro dujto aviba

(Mt 24,23–28, 37–41)

²⁰ Jekh dive o fariseja pučle e Isuse kad ka avel o carstvo e Devlesoro. O Isus phenda lenđe:

“O carstvo e Devlesoro na avela e znakonencar saven ka šaj te dikhen tumare jačencar. ²¹ Naka šaj te phenel pe: ‘Ače akatei!’ ili ‘Eče adari!’ Adalese soi o carstvo e Devlesoro maškara tumende!”

²² Tegani phenda ple učenikonende: “Avela o vreme kad ka mangen te dikhen jekh oto dive kad me, o Čhavo e Manušesoro, ka vladinav sar caro,† ali naka šaj te dikhen. ²³ O manuša ka phenen tumende: ‘Eče adari!’ ili ‘Ače akatei!’ Ali ma džan olencar te roden man! ²⁴ Adalese so o aviba e Manušesere Čhavesoro ko lesoro dive ka ovel sar i munja kad činela taro jekh krajo e nebosoro, a svetlini ko dujto. ²⁵ Ali angleder adalestar valjani but te patinav hem te ovav odbacime akala generacijatar.

²⁶ Hem sar so inele ano vreme kad o Noje živinda, adahar ka ovel hem ano vreme kad me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav. ²⁷ O manuša ine xana hem pijena, lena pe hem dena pe sa di o dive kad o Noje đerdinda ki barka. Tegani alo o baro pani hem tasavđa sarijen kola na inele ani barka.

²⁸ Adahar da inele ano vreme kad o Lot živinda. O manuša ani diz Sodoma ine xana hem pijena, činena hem biknena, sadinena hem vazdena čera. ²⁹ A ko dive kad o Lot iknilo tari Sodoma, odupral sar bršin peli jag hem žuta bara

save thabljona† hem mudarđa sar-ijen kola ačhile ani diz. ³⁰ Adahar da o manuša naka oven spremna ko dive kad me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav.Š ³¹ Ko adava dive, ko ka ovel upro čer,* a lesere stvarija ano čer, ma te huljel te lel len. Adahar da, ko ka ovel ki njiva, ma te irini pe čere palo ple stvarija. ³² Setinen tumen so ulo e Lotesere romnjače!† ³³ Ko dikhela te arakhi plo dživdipe, naka ovel le večno dživdipe; a ko našali plo dživdipe, ka ovel le večno dživdipe.† ³⁴ Vačerava tumende, ki adaja rat kad ka irinav, duj džene ka pašljon ko jekh than e pašljojbnasoro. Jekhe ka lel pe, a e dujtone ka ačaj pe. ³⁵ Ka oven duj đuvlja kola zajedno ka čeren xajbnase.Š Jekha ka lel pe, a e dujtona ka ačaj pe. ³⁶ Duj murša ka čeren buti ki njiva; jekhe ka lel pe, a e dujtone ka ačaj pe.”*

³⁷ I on pučle e Isuse: “Kaj, Gospode?”

A ov phenda lenđe: “Kaj isi mulo telo, adari čedena pe o lešinarija.”†

18

O Devel pomožini okolende kola molinena bizo odustajiba

¹ Tegani o Isus vačerđa ple učenikonende priča te sikaj len sar stalno valjani te molinen pe bizo te odustajinen. Vačerđa: ² “Inele nesavo sudija ani jekh diz. Na darandilo e Devlestar hem na ačhilo lese di o manuša. ³ A inele hem nesavi udovica ani adaja diz. Oj stalno avela ine koro leste hem molini le: ‘De man pravda anglo okova kova tužini man!’ ⁴ Ov jekh

† **17,22** Ko original terđola: “jekh oto dive e Manušesere Čhavesere”. † **17,29** žuta bara save thabljona sumpor § **17,30** ka avav Ko original terđola: “ka mothovav man”. * **17,31** Ko adava vreme o Jevreja čerde čera saven inele ravna krovija kote volinde te odmorinen hem te družinen pe. † **17,32** Na šunđa e Devlesiri naredba te na dikhel napalal nakori Sodoma hem o Devel kazninda la zajedno e manušencar tari Sodoma. † **17,33** Ko original terđola: “Ko dikhela te arakhi plo dživdipe, ka našali le; a ko našali le, ka ačaj le.” § **17,35** ka čeren xajbnase Ko original terđola: “ka meljinen o điv”. * **17,36** Ano but grčka rukopisija nane akava stih. † **17,37** Kad o manuša dikhena e lešinaren sar čedena pe, džanen dai adari mulo telo. Ko isto način, sarijenđe ka ovel jasno kad e Devlesoro sudo avela.

vreme na manglja te pomožini laće. Ali kad nakhlo nesavo vreme, phenda korkoro pese: 'Iako na darava e Devlestar hem na ačhilo maje di o manuša, ⁵ ka dav pravda akala udovicaće, adalese so but puti avela kora mande, i te na avel više te dosadini man!' ”

⁶ Tegani o Gospod o Isus phenda: “Razmislinen adalestar so phenda o nepravedno sudija!” ⁷ O Devel li naka del pravda ple birimende kola rat hem dive molinena le? Ov li ka ačaj len te adžiceren? ⁸ Vačerava tumende, ka del len pravda sigate. Ali kad me, o Čhavo e Manušesoro, ka irinav ki phuv, ka arakhav li manušen kolen isi esavki vera?”

O Devel opravdini e poniznonen kola kajinena pe

⁹ Tegani o Isus vačerda akaja priča okolende kola mislinde dai pravedna, a averen dikhle sar po tikoren pumendar: ¹⁰ “Duj manuša džele ko Hram te molinen pe: jekh fariseji, a o dujto cariniko. ¹¹ O fariseji, terdindoj, molinda pestar: ‘Devla, hvala će so na injum sar avera manuša: čora, nepravedna, preljubnici ili sar akava cariniko. ¹² Postinava duj puti ano kurko; dava će dešto kotor oto sa so priminava.’

¹³ A o cariniko, terdindoj odural, na manglja ni te dikhel nakoro nebo, nego khuvela pe ine ko gruda te mothoj pli tuga hem vačeri: ‘Devla, ov milosno maje, e grešnikose!’ ¹⁴ Vačerava tumende: akava cariniko irinda pe čhere opravdime anglo Devel, a na o fariseji! Adalese so dijekh kova povazdela pe, ka ovel peravdo; a o ponizna ka oven povazdime.”

* **18,6** Averčhane: “Akava sudija inele nepravedno, ali den pažnja ko adava so ov odlučinda!”

† **18,17** O Devel rodela e manušendar te prihvatinen lesiri vlast upro lende ano pouzdanje hem ani poniznost. Averčhane: “ko mangela te đerdini ano carstvo e Devlesoro valjani te primini le ano pouzdanje hem ani poniznost sar o čhavoro.” ‡ **18,19** šukareja O Isus pučela akava te dikhel da li o manuš xaljola koi o Isus, dai o Isus Devel. Te o manuš prihvatinda le sar Devle, onda ka prihvatini e Isusesoro lafi te biknel sa so isi le hem te džal palo leste.

O carstvo e Devlesoro i okolende kolai ponizna sar o čhavore

(Mt 19,13–15; Mk 10,13–16)

¹⁵ O manuša anena ine anglo Isus pumare tikore čhavoren te čhivel ple vasta upro lende hem te blagoslovini len. I kad o učenici dikhle adava, vačerena lende ine te na čeren adava. ¹⁶ Ali o Isus vičinda len angla peste vačerindoj e učenikonende: “Muken e čhavoren te aven kora mande hem ma branninen lende, adalese so esavkende preperela o carstvo e Devlesoro! ¹⁷ Čače vačerava tumende, ko na primini o carstvo e Devlesoro sar adala čhavore, naka đerdini ano leste.”†

Pharoi e barvalende te đerdinen ko carstvo e Devlesoro

(Mt 19,16–30; Mk 10,17–31)

¹⁸ I nesavo šerutno e jevrejengoro pučlja e Isuse: “Učitelju šukareja, so valjani te čerav te dobinav o večno dživdipe?”

¹⁹ A o Isus phenda lese: “Sose vičineja man šukareja?‡ Samoi o Devel šukar. ²⁰ O naredbe e Devlesere džane: ‘Ma čer preljuba!’, ‘Ma mudar!’, ‘Ma čor!’, ‘Ma svedočin xovavne!’, ‘Poštujin te dade hem te daja!’ ”

²¹ Tegani o šerutno phenda: “Sa adava ičerava pana taro tikoripe.”

²² Ko adava, o Isus phenda lese: “Pana jekh ačhola tut te čere: biknin sa so isi tut, a o love de e čororende i ka ovel tut barvalipe ano nebo. Tegani ava hem phir pala mande.” ²³ A ov kad šunda adava, rastužisalo adalese so na manglja te biknel plo baro barvalipe.

²⁴ A kad dikhlja le o Isus sar rastužisalo, phenda: “Kobori pharo e barvalende te đerdinen ko carstvo

e Devlesoro! ²⁵ Po lokhei e kami-
laće te nakhel maškaro kan e suv-
jakoro nego e barvalese te đerdini
ko carstvo e Devlesoro.”

²⁶ A o manuša kola šunde adava,
phende: “Kova onda šaj te ovel
spasime?”§

²⁷ A o Isus phenđa lenđe: “So nane
moguće e manušenđe, mogućei e
Devlese.”

²⁸ O Petar phenđa: “Aće, amen sa
ačhavđam te dža pala tute.”

²⁹ A o Isus phenđa lenđe, e
učenikonenđe: “Čaće vaćerava tu-
menđe, đijekh kova ačhavđa plo
čher, ili e romnja, ili e phraljen, ili
e dade hem e daja, ili e čhaven zbog
o carstvo e Devlesoro,* ³⁰ ka primini
po više ko akava sveto adalestar so
ačhavđa hem ka primini o večno
dživdipe ko sveto savo avela.”

*O Isus trito puti vaćeri ple merib-
nastar*

(Mt 20,17–19; Mk 10,32–34)

³¹ O Isus cidinđa pe e dešuduje
apostolencar ki strana hem phenđa
lenđe: “Aće, džaja nakoro
Jerusalim. Adari ka ovel sa adava
so o proroci pisinde ko Sveto Lil
mandar, e Manušesere Čhavestar.
³² Ka den man ko manuša kola
nane Jevreja. On ka maren muj
mancar, ka vrediñen man hem ka
čhungaren man. ³³ Ka šibinen man
hem ka mudaren man, ali o trito
dive ka uštav taro mule.”

³⁴ O učenicu na xalile ništa
adalestar so o Isus vaćerđa lenđe.
O značenje adale lafonengoro inele
garavdo olendar i na džande sostar
o Isus vaćeri.

O Isus sasljari e korore prosjako

(Mt 20,29–34; Mk 10,46–52)

³⁵ Kad o Isus alo paše uzali diz
Jerihon, uzalo drom bešela ine ne-
savo kororo manuš hem prosini.

³⁶ Kad o kororo manuš šunđa sar
o narodo nakhela, raspućlja pe soi
adava. ³⁷ I phende lese so o Isus
o Nazarećanin nakhela. ³⁸ Tegani

o kororo vićinđa: “Isuse, Čhaveja
Davidesereja,† smilujin tut maje!”

³⁹ A o manuša kola phirde anglo
Isus phende lese te traini, ali ov
pana po zorale vićinđa: “Čhaveja
Davidesereja, smilujin tut maje!”

⁴⁰ Tegani o Isus terdino hem
naredinđa te anen e korore anglo
leste. I kad ande le, o Isus pućlja le:

⁴¹ “So mangeja te ćerav će?”

A o kororo phenđa: “Gospode,
mangava te dikhav.”

⁴² I o Isus phenđa lese: “Dikh!
Sasljardo injan adalese so veru-
jinđan.” ⁴³ I otojekhvar o kororo šaj
ine te dikhel hem phirđa palo Isus
slavindoj e Devle. I sa o manuša
kola dikhle adava so ulo zahvalinde
e Devlese.

19

*O spasenje alo ano čher e Zakeje-
soro e carinikosoro*

¹ O Isus đerdinđa ani diz Jerihon.
I sar nakhela ine maškari diz, ² alo
nesavo manuš palo anav Zakej te
dikhel le. O Zakej inele jekh taro
šerutne e carinikonengere ani diz
hem inele barvalo. ³ Ov ćerela ine
nesar te dikhel koi adava o Isus,
ali našti ine taro narodo adalese so
inele pretičkoro. ⁴ Adalese pras-
tandilo po anglal hem uklinđa upro
e smokvakoro kaš te šaj dikhel e
Isuse adalese so džanđa da valjani
te nakhel adathar.

⁵ A kad o Isus reslo adari, dikhlja
upre hem phenđa lese: “Zakej, hulji
sigate! Avdive valjani te ovav ano to
čher.”

§ **18,26** O Jevreja mislinde da o manuš ulo barvalo adalese so o Devel blagoslovinđa le adalese soi adava manuš pravedno. Mislinde da o čorore manuša verovatno na inele pravedna. I kad o manuša, kola šunena ine e Isuse, šunde da nane moguće e barvale manušese te đerdini ano carstvo e Devlesoro, pretpostavinde da o čorore manuša našti te nadinen pe da o Devel ka spasini len taro sudo.

* **18,29** zbog o carstvo e Devlesoro Averćhane: “te pokorini pe e Devlese sar ple carose”. † **18,38** Čhaveja Davidesereja O Isus inele potomko e Davidesoro, e Izraelesere najbitnone carosoro. “Čhavo e Davidesoro” inele titula zako Mesija.

⁶ I o Zakej huljilo sigate hem anđa le čhere kora peste radosno. ⁷ Sa o manuša kola dikhle adava vačerde e Isusestar so na valjanda te džal te bešel e grešnikoja lese ano čher.*

⁸ A o Zakej terdino hem phenđa e Gospodese e Isuse: “Ače, Gospode, ekvaš oto barvalipe mlo ka dav e čororende, a te nekas xovavđum, ka irinav lese štar puti više.”

⁹ A ko adava, o Isus phenđa lese: “Avdive o Devel anđa o spasenje ano akava čher,† adalese soi hem o Zakej potomko e Avraamesoro.‡ ¹⁰ Me, o Čhavo e Manušesoro, aljum te ro-dav hem te spasinav e našalden!”§

O manuša valjani te oven verna adžicerindoj o carstvo e Devlesoro (Mt 25,14–30)

¹¹ But manuša šunena ine adava so o Isus vačerđa. I sar o Isus ine-ele paše uzalo Jerusalem, o manuša mislinde da o carstvo e Devlesoro otojekhvar ka mothoj pe.* Adalese so adahar mislinde, o Isus phenđa lenđe pana jekh priča: ¹² “Inele jekh ugledno manuš kova spremisalo te džal ki durutni phuv koro jekh baro vladari kova ka čhivel le zako caro upri lesiri phuv, a palo adava te irini pe čhere. ¹³ I vičinda ple deše slugen, dinda len po ekvaš kilo srebro† hem phenđa lenđe: ‘Čeren maje više love adahar so ka čeren buti adaleja đikote na avava.’ I dželo ko drom. ¹⁴ A o manuša oti lesiri phuv mrzinde le i bičhalde pumare manušen koro baro vladari

vačerindoj: ‘Na mangaja akale te ovel amaro caro.’

¹⁵ Kad o ugledno manuš irinda pe sar caro, terinda te vičinen koro leste okole slugen, kolende dinda love, te dikhel kobor love čerde lese. ¹⁶ O prvo sluga alo vačerindoj: ‘Gospodarona, oto love‡ save dinda man, čerđum deš puti edobor.’§ ¹⁷ I ov phenđa lese: ‘But šukar. Tu injan šukar sluga! Adalese so injanle maje verno ko najxari, dava tut te vladine upro deš dizja!’

¹⁸ O dujto sluga alo vačerindoj: ‘Gospodarona, oto love* save dinda man, čerđum pandž puti edobor.’† ¹⁹ I lese phenđa: ‘Dava tut te vladine upro pandž dizja!’

²⁰ O trito sluga alo vačerindoj: ‘Gospodarona, ače te love‡ save dinda man. Garavđum len ano jekh kotor e šejengoro. ²¹ Čerđum adahar adalese so darandiljum tutar so injan strogo manuš. Leja so nane klo hem čedeja so avera manuša sejinde.’§

²² A ov phenđa lese: ‘Tu na injan šukar sluga! Palo te lafija ka sudinav tut. Te džandān so injum strogo manuš, da lava so nane mlo hem čedava so avera sejinde, ²³ sose onda na dinda mle love ki kamata? Đi akana ka ovel man ine više love save ka lav ine avindoj čhere.’ ²⁴ Tegani phenđa okolende kola terdine uzalo leste: ‘Len akale slugatar o love* hem den len okolese kas isi deš puti edobor!’†

* **19,7** O Jevreja mrzinde e carinikonen hem smatrinde da nijekh šukar manuš na valjani te družini pe olenar. † **19,9** o Devel anđa o spasenje ano akava čher Ko original terđola: “alo o spasenje ano akava čher”. ‡ **19,9** potomko e Avraamesoro Averčhane: “manuš kole isi vera savi inele e Avraame”. § **19,10** e našalden Okolen kola našaldile e Devlesere dromestar. * **19,11** O Jevreja verujinde da o Mesija ka anel o carstvo e Devlesoro samo so ka avel ko Jerusalem. Averčhane: “da o Isus odmah ka lel te vladini upro carstvo e Devlesoro.” † **19,13** ekvaš kilo srebro Ko original terđola: “mina”. Đijekhese po jekh mina, so tegani inele sar plata zako trine masekengiri buti. ‡ **19,16** love Ko original terđola: “mina”. § **19,16** deš puti edobor Ko original terđola: “deš mine”. * **19,18** love Ko original terđola: “mina”. † **19,18** pandž puti edobor Ko original terđola: “pandž mine”. ‡ **19,20** love Ko original terđola: “mina”. § **19,21** Leja so nane klo hem čedeja so avera manuša sejinde Akava verovatno inele izreka. Manuš kova lela so nane olesoro, ili kova čedela o xajba savo avera sejinde adavai metafora okolese kova barvaljola nekasere averesere phara bućatar. * **19,24** o love Ko original terđola: “i mina”. † **19,24** deš puti edobor! Ko original terđola: “deš mine”.

²⁵ A on inele protiv hem phende: 'Ali, gospodarona, ole već isi pandž kilja srebro.' †

²⁶ O caro phenđa: 'Dikhena daš dijekhe kas isi, ka del pe lese pana, a okole kas nane ka lel pe lestar hem okova xari so isi le.* ²⁷ A okolen mle dušmanjen, so na mangle te ovav lengoro caro, anen akari hem čhinen len angla mande!' "

O Isus džala nakoro Jerusalem sar caro

(Mt 21,1–11; Mk 11,1–11; Jn 12,12–19)

²⁸ I kad vačerđa lenđe adava, o Isus dželo nakoro Jerusalem phirindoj anglo ple učenici. ²⁹ Kad alo paše uzalo gava Vitfaga hem Vitaniya, uzali gora vičimi E maslinakiri, bičhalđa duje učenikonen ³⁰ vačerindoj: "Džan ko adava gav savoi angla tumende. I kad ka đerdinen, ka arakhen phandle terne xere upro saveste pana nijekh manuš na beštino.† Phraven le hem anen le akari. ³¹ Te neko pučlja tumen: 'Sose phravena le?', vačeren lese: 'E Gospodese valjani.' "

³² On dzele hem arakhle ađahar sar so phenđa lenđe o Isus. ³³ I sar phravena ine e terne xere, o manuša, kasoro inele o terno xer, pučle len: "Sose phravena e terne xere?"

³⁴ A on phende: "E Gospodese valjani." ³⁵ I ande e xere anglo Isus. Čhivde pumare fostanja upro xer hem pomožinde e Isuse te uštel upro leste.

³⁶ I sar džala ine anglal bešindoj upro xer, o manuša dinde le čast ađahar so buljarena ine pumare fostanja upro drom anglo leste. † ³⁷ A kad alo paše uzalo than kotar huljela pe ine tari E maslinakiri gora, sa o učenici so inele adari lelje radosno hem oto sa o glaso te slavinen e Devle zako sa o čudesija save dikhle, ³⁸ vačerindoj:

"Blagoslovime o Caro

kova avela ano anav e Gospodesoro!

Nek ovel mir ano nebo

hem slava e Devlese ko učipe!"

³⁹ Tegani nesave fariseja, kola inele maškaro lenđe, phende e Isuse: "Učitelju, phen te učenikonenđe te na vačeren adava."

⁴⁰ A o Isus phenđa lenđe: "Phenava tumenđe, te trainde on, o bara ka vičinen slavindoj!"

E Isusesei phare so o dizutne oto Jerusalem na pendžarena le

⁴¹ I kad o Isus alo paše uzalo Jerusalem, dikhindoj i diz, runđa laće ⁴² vačerindoj: "Oh, so bi mangava hem tu avdive te džane so ka anel će mir!§ Ali akanai garavdo te jačendar. ⁴³ Ka aven o dive kad te dušmanja ka čhiven će barikade,* ka opkolinen tut hem taro sa o strane ka pritiskinen tut. ⁴⁴ Ka uništinen hem tut hem te dizutnen. Naka ačhaven ni jekh bar ko lesoro than adalese so na pendžardan o vreme kad o Devel alo te spasini tut." †

† **19,25** pandž kilja srebro. Ko original terđola: "deš mine". § **19,26** Dikhena da Ko original terđola: "Vačerava tumenđe da". * **19,26** Averčhane: "dijekh kova šukar koristini okova soi lese dindo, ka del pe lese pana ... e manušestar kova na koristini šukar okova soi lese dindo, ka lel pe lestar ..." † **19,30** nijekh manuš na beštino Samo o životinje upro savende pana niko na beštino oni prikladna e Devlese ili e carose (dikh 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7). † **19,36** Verovatno adaleja mangle te mothoven da prihvativena e Isuse te ovel lengoro caro (dikh 2. Car 9,13). § **19,42** O Isus mothoj plo tugujiba da o manuša taro Jerusalem propustinde i prilika te oven mirime e Devleja. * **19,43** ka čhiven će barikade Ađahar niko naka šaj te ikljol taro Jerusalem ili te đerdini ano leste bizo mukiba e dušmanjengoro. † **19,44** Akala stihija opisivena i opsada, kaj i vojska opkolini i diz sava isi duvarija. Kad i vojska opkolini i diz, o manuša našti ikljon olatar hem niko našti pomožini lenđe. O Isus džanda da adava ka ovel e Jerusalimese ki budućnost, hem ulo adava. Ko 70. berš palo Hrist, e rimesiri vojska opkolinda o Jerusalem hem adari mudarđa bute manušen.

O Isus na mukela te biknel pe ano Hram

(Mt 21,12–17; Mk 11,15–19; Jn 2,13–22)

⁴⁵ Kad o Isus alo ano Jerusolim, đerdinda ano boro e hramesoro hem lelja te ispuđini adathar okolen so biknena. ⁴⁶ Phenda lenđe: “Pisimei ko Sveto lil: ‘O čher mlo ka ovel than kote o manuša ka molinen pe’, a tumen čerđen lestar ‘than kote čedena pe o čora!’” †§

⁴⁷ I oto dive ko dive, o Isus sikavđa e manušen ano boro e hramesoro. A o šerutne sveštenici hem o učitelja e Zakonestar zajedno e jevrejengere starešinencar rodena ine sar te čeren o Isus te ovel mudardo, ⁴⁸ ali na arakhle so te čeren adalese so sa o manuša pažljivo šunena ine lesoro sikaviba.

20

E Jevrejengere vođe na mangle te prihvatinen da o Devel dinda autoritet e Isusese

(Mt 21,23–27; Mk 11,27–33)

¹ I jekhvar sar o Isus sikaj ine e manušen ano boro e hramesoro hem vačeri lenđe ine o Šukar lafi, ale uzalo leste o šerutne sveštenici, o učitelja e Zakonestar hem o starešine ² hem pučle le: “Vačer amende kotar tuče pravo te cere akava? Ko dinda tut pravo?”

³ A o Isus phenda lenđe: “Hem me tumen ka pučav nešto. Vačeren maje: ⁴ Ko dinda pravo e Jovanese te krstini e manušen, o Devel kovai ano nebo ili o manuša?”

⁵ A on raspravinde pe maškara pumende vačerindoj: “Te phendam ‘o Devel kovai ano nebo’, ov ka pučel amen sose onda na verujindam lese.

⁶ A te phendam ‘o manuša’, sa o manuša ka mudaren amen ađahar so ka frden bara upra amende, adalese soi uverime da o Jovan inele

proroko.” ⁷ Adalese phende e Isusese da na džanen ko dinda pravo e Jovanese.

⁸ I o Isus phenda lenđe: “Ni me onda naka phenav tumende kotar maje pravo akava te čerav.”

O Isus uporedini e jevrejengere vođen e bišukare vinogradencar

(Mt 21,33–46; Mk 12,1–12)

⁹ Tegani o Isus lelja te vačeri e narodose akaja priča: “Nesavo manuš sadinda vinograd, iznajminda le e vinogradarende hem dželo ko drom ko but vreme. ¹⁰ I kad alo o vreme te čeden pe o drakha, bičhalđa e sluga koro vinogradarija te šaj den le oto bijandipe e drakhakoro sar so dogovorinde pe. Ali o vinogradarija marde le hem bičhalde le palal čuče vastencar. ¹¹ I o gospodari bičhalđa avere sluga. Ali on hem ole marde, lađarde le hem bičhalde le palal čuče vastencar. ¹² I palem o gospodari bičhalđa koro lende avere sluga. A on čerde le ko rata hem frdinde le avri taro vinograd.

¹³ Tegani o gospodari oto vinograd mislinda pe so te čerel, i phenda: ‘Ka bičhalav lenđe mle mangle čhave. Šaj ole ka poštujinen.’

¹⁴ Ali kad o vinogradarija dikhle le, vačerde maškara pumende: ‘Akavai o nasledniko. Hajde te mudara le hem amende te ačhol o nasledstvo.’ ¹⁵ I frdinde le avri taro vinograd hem mudarde le.

So mislinena, so ka čerel o gospodari adale vinogradarende? ¹⁶ Ka avel hem ka mudari len, a o vinograd ka iznajmini averende.”

I okola kola šunde adaja priča, phende: “Te na del o Devel adava te ovel!”

¹⁷ A o Isus dikhlja ano lende hem phenda: “A so onda značini adava soi pisime e Mesijastar ano Sveto Lil:

† **19,46** than kote čedena pe o čora! Ko original terđola: “pećina e čorengiri”. § **19,46** O Isus ukorinda e manušen kola biknena adalese so čerena ine e Hrameja so o Devel na manglja. O Devel manglja o manuša te molinen pe ano lesoro Hram, ali o manuša kola biknena koristine o Hram sar pijac. On da xovavena ine e manušen ađahar so rodena lendar više love zako stvarija save valjani zaki žrtva. * **20,17** bar Ko adala dive o manuša koristine bara te vazden duvarija e čerengere.

‘O bar* savo frdinde o zidarija ulo najbitno bar e čheresoro’?†
 18 Dijekh kova perela upro adava bar, ka phagel pe, a te pelo adava bar upra nekaste, ka zgnječini le.”

19 A o učitelja e Zakonestar hem o šerutne sveštenici mangle tegani te dolen e Isuse, adalese so džande da adaja priča oto bišukar vinogradar-ija vačeri olendar, ali darandile e manušendar.

E verakere vođe naši te dolen e Isuse ko bišukar lafi

(Mt 22,15–22; Mk 12,13–17)

20 O učitelja e Zakonestar hem o šerutne sveštenici posmatrinena ine e Isuse. Bičhalde koro leste špijunen, kola čerde pe dai iskrena, te tužinen le da vačerđa nešto bišukar i te šaj preden le ko upravniko e rimesoro te osudini le. 21 I o špijunja pučle e Isuse: “Učitelju, džanaja da vačereja hem sikaveja šukar hem na dikheja kovai kova, nego čačimase sikaveja o drom e Devlesoro. 22 Valjani li amen o Jevreja te platina o porez e rimesere carose ili na?”†

23 A o Isus džandā so on mangle te prevarinen le i phendā lende: 24 “Mothoven maje i kovanica savaja platinena o porez. § Kasiri slika hem kasoro anav isi la?”

A on phende: “E carosoro.”

25 Tegani o Isus phendā lende: “Onda, den e carose okova so preperela e carose, a e Devlese okova so preperela e Devlese.” 26 I ađahar o špijunja naši ine te arakhen ništa bišukar ano okova so o Isus vačerđa i trainde adalese so inele zadivime lesere vačeribnaja.

O Isus sikaj da čače isi uštiba taro mule

(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

27 I ale koro Isus nesave sadukeja* kola vačerena da nane uštiba taro mule. On pučle e Isuse: 28 “Učitelju, o Mojsije amende e Jevrejende phendā so te čerel o manuš te mulo lesoro phral kova pala peste ačhavđa romnja bizo čhave. Adava manuš valjani te lel ple mule phralsere romnja te šaj oj te bijani čhave kova ka nasledini o barvalipe e mulesoro hem ka akhari lesoro anav.† 29 Ađahar, inele efta phralja. O prvo lelja romnja i mulo, a na ačhavđa pala peste čhaven. 30 O dujto phral lelja ple mule phralsere romnja, ali hem ov mulo. 31 Tegani o trito phral lelja adala romnja i mulo hem ađahar sa avera phralja. I nijekh olendar na ačhavđa čhaven pala peste. 32 Ko kraj muli hem i romni. 33 Kasiri onda romni oj ka ovel kad ka uštel pe taro mule, a inele dindi ko sa o efta phralja?”

34 O Isus phendā lende: “O manuša ko akava sveto lena pe hem dena pe. 35 A okola kolen o Devel smatrini dai dostojna te oven vazdime taro mule hem te živinen ko sveto savo avela, ni ka len pe ni ka den pe. 36 Adalese so naši više ni te meren: ka oven sar o anđelja. On ka oven čhave e Devlesere, adalese so o Devel ka vazdel len taro mule. 37 A so o mule uština, mothovđa hem o Mojsije kad ko than oto Sveto lil kote pisini oto grmo savo ine thabljola, o Gospod vačeri dai ‘Devel e Avraamesoro, e Isaakesoro hem e Jakovesoro’ iako tegani inele mule. 38 A o Devel nane

† 20,17 Akate vačeri pe e Mesijastar dai ov sar bar save o zidarija odlučinde te na koristinen le, ali save o Devel čerđa te ovel najbitno bar. † 20,22 On očekujinde e Isusestar te phenel “oja” ili “na”. Te phendā “oja”, onda o Jevreja ka oven ine xoljame upro leste adalese so vačeri lende te platinen porez zakī e abandijengiri vlast. Te phendā “na”, onda e verakere vođe ka vačeren ine e Rimljanende da o Isus sikaj e manušen te na ičeren e rimesoro zakoni. § 20,24 kovanica savaja platinena o porez Ko original terdola: “denari”. * 20,27 O Sadukeja Legarutni e jevrejengere verakiri hem politikakiri grupa. On prihvatinde samo o prva pandž lila oto Purano zavet hem na verujinde ano dživdipe palo meriba. † 20,28 te šaj oj te bijani čhave kova ka nasledini o barvalipe e mulesoro hem ka akhari lesoro anav Ko original terdola: “te vazdel potomko ple phralse”.

Devel e mulengoro, nego Devel e dživdengoro. Adalese soi e Devlese on pana dživde.”†

³⁹ Nesave učitelja e Zakonestar phende e Isuse: “Učitelju, šukar vačerđan!” ⁴⁰ I darandile te pučen le bilo so aver.

O Mesijai po baro taro caro o David

(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹ Tegani o Isus pučlja okolen so ine šunena le: “Sar šaj o učitelja e Zakonestar te vačeren dai o Mesija samo e carosoro e Davidesoro čhavo? ⁴² A korkoro o David phenela ano Lil oto Psalmija:

‘O Gospod phenđa mle Gospodese e Mesijase:

Beš ko počasno than uzala mandeš

⁴³ đikote na pašjarava te dušmanjen talo te pre!’

⁴⁴ O David e Mesija vičini ‘Gospode’. Sar onda o Mesija šaj te ovel lesoro čhavo?”*

O Isus upozorini dai o učitelja e Zakonestar dujemujengere

(Mt 23,1–36; Mk 12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵ Tegani anglo sa o manuša, o Isus phenđa ple učenikonende: ⁴⁶ “Arakhen tumen e učiteljendar e Zakonestar! On volinena te phiren urjavde ano bare fostanja te dičhol dai pobožna hem te pozdravinen len o manuša ko trgija. Volinena te bešen ko anglune thana ano sinagoge hem ko gozbe. ⁴⁷ Ko xovavne lena e udovicendar okova so isi len,† hem molinena bare molitve sar te dikhen len o manuša dai pobožna.

† **20,38** Adalese so akala manuša fizički mule, on valjani pana te oven duhovno dživde. Averčhane: “nego Devel okolengoro kasoro duho pana živini, iako lengere telija možda mule, adalese so lengoro duho pana živini ani prisutnost e Devlesiri.” § **20,42** Beš ko počasno than uzala mande Ko original terđola: “Beš oti mli desno strana.” *

* **20,44** Adalese so o David phenđa dai o Mesija lesoro Gospod, adava značini dai o Hrist po baro e Davidestar hem nane samo e Davidesoro potomko.

† **20,47** Ko xovavne lena e udovicendar okova so isi len Ko original terđola: “Xana o imanje e udovicengoro.” * **21,1** kutija zako čediba. Adava inele jekh oto kutije ano e hramesoro boro kote o manuša čhivena ine o love sar daro e Devlese.

† **21,2** duj tikore kovanice Ko original terđola: “duj lepte”. Adaja kovanica najxari vredinđa. † **21,5** e daronencar Sar soi stvarija

čerde oto zlato ili oto srebro, stvarija save čerde o Hram te dičhol dai šužo. § **21,8** Me injum o Hrist Ko original terđola samo: “Me injum.”

On ka oven po zorale kaznime nego avera manuša.”

21

I čorori udovica dela e Devlese sa o love so isi la
(Mk 12,41–44)

¹ Na nakhlo but palo adava, o Isus dikhela ine sar o barvale manuša avena ko Hram hem čhivena love ani kutija zako čediba.* ² Ađahar dikhlja hem jekha čorora udovica sar čhivela samo duj tikore kovanice.† ³ Tegani phenđa: “Čače vačerava tumende, akaja čorori udovica čhivđa više sarijendar. ⁴ Adalese so sare akala dinde oto buderi so isi len, a oj, kojai čorori, dinda sa so inola.”

O Isus vačeri e znanonendar save ka mothoven dai paše o kraj akale vremenoro

(Mt 24,1–22; Mk 13,1–20)

⁵ I sar nesave učenici vačerenena ine adalestar sari o Hram šukar ukrasime šuže bare barencar hem e daronencar,† o Isus phenđa: ⁶ “Ka avel o dive kad oto sa akava so dikhena naka ačhol ni bar upro bar. Dijekh ka ovel peravdo.”

⁷ I on pučle e Isuse: “Učitelju, kad adava ka ovel? So ka mothoj amende da alo adava dive?”

⁸ A o Isus phenđa: “Dikhen te na oven xovavde. Adalese so but džene ka aven ano mlo anav vačerindoj: ‘Me injum o Hrist’š hem: ‘Alo paše o kraj akale vremenoro.’ Ma džan palo lende! ⁹ A kad šunena zako mariba hem zako pobune, ma te daran. Adalese so prvo adava valjani te ovel, ali nane odmah o kraj.”

¹⁰ Tegani phenđa lende: “O manuša

ka maren pe e manušencar hem o carstvo e carstvoja. ¹¹ Ko but thana ka oven bare zemljotresija, bokhalipe hem zaraze. Ka mothoven pe čudesna znakija ko nebo savendar o manuša ka daran.

¹² Ali angleder sa adava, ka dolentumen hem ka progoninen tumen, ka legaren tumen ko sudo ano sinagoge hem ko phandlipe, ka legaren tumen anglo carija hem anglo vladarija adalese so injen mle učenci. ¹³ Adava ka ovel tumenđe te šaj svedočinen lenđe mandar. ¹⁴ Adalese pana akana odlučinen te na planirinen save lafonencar te braninen tumen. ¹⁵ Adalese so me ka dav tumen mudra lafija ko save nijekh tumaro protivniko naka šaj te irini lafi. ¹⁶ Ka izdajinen tumen hem tumare dada, tumare daja, tumare phralja, tumaro jeri hem tumare amala; hem nesaven tumendar ka mudaren. ¹⁷ I sare ka mrzinen tumen zbog mande, ¹⁸ ali niko naka šaj te uništini tumen, čak ni jekh bal* tumare šerestar naka ovel uništite. ¹⁹ Adaleja so ka ačhoven maje verna, ka dobinen o večno dživdipe.”

O Isus vaćeri so o Jerusolim ka ovel uništite

(Mt 24,15–21; Mk 13,14–19)

²⁰ O Isus phenđa hem akava: “I kad ka dikhen sar o Jerusolim opkolime e vojskendar, te džanen da alo lesoro vreme te ovel uništite. ²¹ Tegani okola kola živinena ani e judejakiri regija nek našen ko gore. Okola kola živinena ano Jerusolim nek ikljon avri, a kolai avri, te na đerdinen ani diz. ²² Adalese so adala ka oven o dive kad o Devel ka kaznini e manušen. Adahar ka ovel te šaj pherdol sa so o proroci pisinde ko Sveto Lil. ²³ Jao e khamnjende hem okolende kola dena čuči ko adala dive! Adalese so baro bišukaripe ka ovel upri phuv hem

o Devel ka ovel but xoljame hem ka kaznini akale narodo. ²⁴ Nesave olendar ka oven mudarde,† a avera ka oven legarde ko phandlipe maškaro sa o nacije. O Jerusolim ka ovel gazime e nacijendar sa đikote na nakhela lengoro vreme.”

O Isus vaćeri e znanonendar save ka mothoven dai but paše lesoro aviba

(Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ O Isus phenđa hem akava: “I ka oven čudna znakija ko kham, ko masek hem ko čerenja, a ki phuv o nacije naka džanen so te čeren oti dar zbog adava so o more ka čerel glasna zvukija hem bare talasija. ²⁶ O manuša ka meren oti dar hem oto adžiceriba o bišukaripe so avela ki phuv, adalese so o zoralipa e nebosere ka oven potresime. ²⁷ Tegani sare ka dikhen man, e Čhave e Manušesere, sar avava upro oblako ano zoralipe hem ani bari slava. ²⁸ Kad sa adava ka počini te ovel, terđoven ko pre bizi dar hem vazden tumare šere adalese so o Devel sigende ka oslobodini tumen.”

O Isus vaćeri e učenikonende te pratinen o znakija savendar vaćerđa lenđe

(Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹ Tegani o Isus phenđa lenđe akaja priča: “Dikhen i smokva ili bilo savo aver kaš. ³⁰ Kad dikhena da ikljona listija upro leste, korkore džanen dai paše o linaj. ³¹ Adahar hem tumen kad dikhena da ovela adava so phendum tumenđe, te džanen dai o carstvo e Devlesoro paše. ³² Čače vaćerava tumenđe, akaja generacija naka

* **21,18** čak ni jekh bal O Isus vaćeri oto jekh najtikoro kotor e manušestar. Adaleja vaćeri da sa o manuš naka properel. O Isus već vaćerđa so nesave olendar ka oven mudarde, i nesave xaljovena so akava značini da on naka oven duhovno oštetime. † **21,24** ka oven mudardeKo original terđola: “ka peren (ka oven mudarde) taro oštro mači.”

nakhel† dikote sa adava na ovela.
³³ O nebo hem i phuv ka nakhen, ali mle lafija nikad naka nakhen.”

O Isus sikaj e učenikonen te oven uvek spremna zakó olesoro aviba
(Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)

³⁴ I o Isus phenda lenđe: “Arakhen tumen te na oven tumare godaš zaokupirime pibnaja, maćojbnaja hem akale dživdipasere brigencar i te resel tumen otojekhvar adava dive.* ³⁵ Adalese so adava dive ka avel sar zamka upro sa o manuša ki phuv. ³⁶ Adalese oven džangale hem stalno molinen te nakhaven sa adava so valjani te ovel hem te šaj terdon radosno angla mande, anglo Čhavo e Manušesoro.”

³⁷ Diveja o Isus sikaj ine ano Hram, a raćaja ikljola ine tari diz hem džala te raćari ki gora vićimi E maslinakiri. ³⁸ I but manuša saba-
 jleja džana ine ko Hram te šunen le sar sikaj.

22

O Juda pristanini te izdajini e Isuse
(Mt 26,1–5, 14–16; Mk 14,1–2, 10–11; Jn 11,45–53)

¹ Avela ine paše i Pasha, savi inele prvo dive oto Prazniko e bikvascone marengoro.* ² O šerutne sveštenici hem o učitelja e Zakonestar rodena ine sar te ćeren o Isus te ovel mudardo, ali darandile e narodostar.

³ Tegani o Sotoni đerdinda ano Juda vićime Iskariot kova inele jekh oto dešuduj apostolja e Isusesere.

⁴ Ov dželo koro šerutne sveštenici hem koro narednici e hramesere hem dogovorinda pe olencar sar te predel lenđe e Isuse. ⁵ On ule radosna hem phende e Judase da ka den le love. ⁶ I ov pristaninda. I ađahar lelja te rodel šukar prilika te izdajini e Isuse kad naka oven but manuša uzalo leste.

O Isus bićhali duje učenikonen ko Jerusalim te pripreminen i Pasha
(Mt 26,17–19; Mk 14,12–16)

⁷ Kad alo o prvo dive oto Prazniko e bikvascone marengoro, ko savo valjanda te čhinel pe bakrore zaki Pasha,† ⁸ o Isus phenda e Petrese hem e Jovanese: “Džan hem ćeren amende e pashakoro xajba te šaj te xa.”

⁹ A on phende lese: “Kaj mangeja te ćera la?”

¹⁰ Ov phenda lenđe: “Šunen. So ka đerdinen ki diz Jerusalim, ka resel tumen jekh manuš kova akhari pani ano khoro.† Džan palo leste. Ko čher ko savo ka đerdini ¹¹ roden e čherutne hem vaćeren lese: ‘O učitelj pućela ki savi soba šaj te xal e pashakoro xajba ple učenikonencar?’ ¹² I ov ka mothoj tumende i bari upruni soba savi već pripremime. Adari čhiven amende zakó xajba.” ¹³ I on dzele hem arakhle sa ađahar sar so phenda lenđe o Isus i adari čhivde zakó xajba e pashakoro.

† **21,32** akaja generacija naka nakhel Isi but naćinja te xaljol pe akava stih: 1. akaja generacija znaćini okola kola inele dživde ko vreme kad o Isus vaćeri ine, a adava znaćini da o uništiba e Jerusalimesoro hem aver znakija kola ka anen ġi ko e Isusesoro iriba ka len te oven zakó vreme lengere dživdipasoro; 2. akaja generacija znaćini vrsta oto manuša kolai bišukar hem protivinena pe e Isusesa, a adava znaćini da uvek ka ovel nevernici kola ka protivinen pe e Isusesa sa ġi ko momenti kad ov ka irini pe ki phuv; 3. akaja generacija znaćini “akaja nacija” hem mislini pe upro Jevreja, so znaćini da e jevrejengiri nacija naka nakhel angleder so o Isus ka irini pe; ili 4. akaja generacija znaćini o manuša kola ka živinen ko vreme kad o kraj samo so nane te ovel, hem adava znaćini da, kad ka oven adala događaja savendar vaćeri pe ano 25. hem 26. stih, o Isus ka irini pe ki phuv zakó vreme e dživdipasoro adala generacijatar. § **21,34** gođa Ko original terđola: “vile”. * **21,34** te resel tumen otojekhvar adava dive Averćhane: “adava dive ka avel kad naka očekujinen.” * **22,1** Ko adava prazniko o Jevreja na xale maro savo inele ćerdo e kvascoja. † **22,7** te čhinel pe bakrore zaki Pasha Ko original terđola: “te žrtvujini pe i Pasha”. † **22,10** khoro Baro ćaro ano savo anela pe ine pani.

O Isus dela nevo značenje zako maro hem zaki mol

(Mt 26,20–30; Mk 14,17–26; Jn 13,21–30; 1. Kor 11,23–25)

¹⁴ I kad alo o vreme te xal pe i Pasha, o Isus čhivđa pe uzalo astali ple apostolencar. ¹⁵ I phenđa lende: “Edobor zorale mangljum te xav akaja pasha tumencar angleder nego so ka ovav mučime hem mudardo. ¹⁶ Adalese so, vačerava tumende, naka xav aver Pasha đikote lakoro čačimasoro značenje na pherđola ano carstvo e Devlesoro.”Š

¹⁷ Tegani lelja i čaša e moljaja, zahvalinđa e Devlese hem phenđa e apostolende: “Len akaja mol hem ulaven la maškara tumende. ¹⁸ Adalese so, vačerava tumende, naka pijav više mol* đikote o carstvo e Devlesoro na avela.”

¹⁹ I lelja o maro, zahvalinđa e Devlese, phaglja le hem ulavđa le e apostolende vačerindoj: “Akavai mlo telo savo dela pe tumende. Akava nastavinen te čeren te setinen tumen mandar.” ²⁰ Adahar lelja hem i čaša e moljaja palo xajba, vačerindoj: “Akaja čaša e moljaja nevoi savez ano mlo rat savo chorela pe tumende.

²¹ Ali ače, o manuš kova ka izdajini man† mančari uzalo astali. ²² Adalese so, me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te merav sar soi odredime, ali jao okole manušese kova ka izdajini man!” ²³ I o apostolja lelje te pučen pe maškara pumende kova olendar šaj te ovel adava so ka čerel adahar nešto.

O vođe e Devlese ano carstvo valjani te oven sar sluge

(Mt 20,25–28; 19,28; Mk 10,42–45)

²⁴ I o apostolja lelje te raspravinen pe kovai olendar najbaro. ²⁵ A o Isus phenđa lende: “Avere nacijengere carija vladinena upro lende hem o vladarija lengere pumen vičinena ‘manuša kola čerena šukaripe’. ²⁶ Ali tumen ma oven esavke! Nego, o najbaro maškar tumende nek ovel sar najtikoro, a o vođa nek ovel sar sluga. ²⁷ A kovai po baro? Okova kovai uzalo astali ili okova kova kandela le? Ini okova kovai uzalo astali? A me maškara tumende injum sar okova kova kandela. ²⁸ Tumen injen adala kola ačhile mančari ano mle iskušnja. ²⁹ I me dava tumen autoritet te vladinen ano carstvo, sar so mlo Dad o Devel dinda man: ³⁰ te xan hem te pijen maje uzalo astali ano carstvo mlo, hem te bešen ko tronja te vladinen upro dešuduj plemija e Izraelesere.”

O Isus vačeri ple učenikonende da ka ovel proverime lengiri vera ano leste

(Mt 26,31–35; Mk 14,27–31; Jn 13,36–38)

³¹ O Isus phenđa: “Simone, Simone, ače o Sotoni rodinđa e Devlestar te mukel lese te proverini tumari vera ana mande sar kad neko chorela o điv maškari sita. ³² Ali me molindum tuče te ačhol ti vera ana mande. Džanav da ka xovave da na pendžareja man, ali kad ka irine ti vera ana mande, zorjar te phraljengiri vera.”†

³³ A ov phenđa lese: “Gospode, injum spremno te džav tuja hem ko phandlipe hem ko meriba.”

³⁴ A o Isus phenđa: “Vačerava će, Petre, o bašno naka đilabi avdive đikote trin puti naka xovave da na pendžareja man.”

Š **22,16** I Pasha podsetini ine e izraelesere narodo upro adava sar o Devel ikalđa len taro robujiba ano Egipat kad žrtvujinde bakrore hem čhivde lesoro rat upro udara pumare čherengere. Ko slično način, o Isusi e Devlesoro bakrore hem e Isusesere rateja ikali ple narodo taro robujiba e grehese. O Isus palem ka avel hem ka vladini sar caro, a tegani o vernici ka oven ki gozba hem ka slavinen so o Devel ikalđa len. * **22,18** mol Ko original terđola: “oto bijandipe e drakhakoro”. † **22,21** o manuš kova ka izdajini man Ko original terđola: “o vas mle izdajnikosoro”. ‡ **22,32** Džanav da ka xovave da na pendžareja man, ali kad ka irine ti vera ana mande, zorjar te phraljengiri vera. Ko original terđola: “A tu, kad ka irine tut mande, zorjar te phraljen.”

³⁵ I phenda e apostolende: “Kad bičaldum tumen ko drom bizo kese lovenar, bizo torbe hem bizi buderi obuća, na li falinda tumende nešto?”

A on phende: “Ništa.”

³⁶ Tegani o Isus phenda lende: “Ali akana kas isi kesa e lovenar, nek lel la! Ađahar hem i torba! A kas nane mači, nek biknel plo ogrtači hem nek činelfse jekh.Š ³⁷ Adalese so, vačerava tumende, valjani te pherdol adava soi mandar pisime ko Sveto Lil: ‘Dikhle le sar jekhe okolendar kola čerena bišukaripe.’ Čače, pherdola sa soi pisime mandar.”

³⁸ A on phende: “Gospode, ače isi amen duj mačija!”

A ov phenda: “Šukari!”*

O Isus džanel so le adžiceri bari patnja, a e učenikonon iskušnja
(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)

³⁹ I iklindoj adathar, palo plo adeti, dželo ki E maslinakiri gora. Oleja džele hem lesere učenici. ⁴⁰ I kad resle adari, phenda lende: “Molinen tumen te na peren ko iskušnje!”

⁴¹ I cidinda pe dur olendar, edobor kobor šaj te frdel pe o bar, pelo ko kočija hem molinda pe e Devlese, ⁴² vačerindoj: “Dade! Te mangeja, cide akaja čaša e patnjaja mandar, te na pijav olatar. Ali, nek ovel pali ti volja, a na pali mli.” ⁴³ Tegani o anđeo mothovđa pe lese taro nebo hem hrabrinda le. ⁴⁴ A kad inele ani po bari patnja, po zorale molinda pe. Lesoro znoj ulo sar kapke oto rat save perena ine upri

phuv.† ⁴⁵ I pali molitva uštino, alo di ple učenici hem arakhlja len sar sovena adalese so inele umorna taro tugujiba. ⁴⁶ Tegani phenda lende: “Sose sovena? Ušten hem molinen tumen te na peren ko iskušnje!”

O Isus na suprotstavini pe e manušenđe kola ale te dolen le
(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Jn 18,3–11)

⁴⁷ Sar pana o Isus vačeri ine adava, ale nakoro leste but manuša kolen anđa o Juda kova inele jekh oto dešuduj apostolja. Ov alo koro Isus te čumudini le ki čham.‡ ⁴⁸ A o Isus pučlja le: “Judo, čumudipnaja li predeja man, e Čhave e Manušesere?”

⁴⁹ Kad o učenici kola inele adari dikhle so o Isus ka ovel dolime, pučle le: “Gospode, te napadina len li e mačencar?” ⁵⁰ I jekh olendar khuvđa mačeja e šerutne sveštenikosere sluga hem čhinda lesoro desno kan.

⁵¹ A o Isus phenda ple učenikonende: “Ačhaven tumen adalestar! Muken len te čeren adava!” I čhivđa plo vas ko than kote o sluga inele čhindo hem sasljarđa le. ⁵² Tegani phenda okolende so ale te dolen le, e šerutne sveštenikonende, e hramesere narednikonende hem e starešinende: “Mačencar hem kaštencar aljen pala mande sar palo pobunjeniko. ⁵³ Divencar injumle tumencar ano Hram, i na dolinden man. Ali akavai tumaro vreme hem o zoralipe e tominakoro vladini.”Š

Š 22,36 Kad o učenici angleder lelje te propovedinen, o Isus inele but popularno hem o manuša radosno dodžačerenena ine okolen kola propovedinena ine e Isusesoro lafi. Akana o stvarija promeninde pe hem but manuša ka protivinen pe e Isusese hem lesere lafese, i o učenici ka valjani te arakhen pe hem te oven spremna te osigurinen pumari zaštita. * 22,38 Šukari! Šaj te značini: 1. da olen isi dovoljno mačija, averčhane: “Akana isi amen dovoljno mačija,” ili 2. O Isus mangela olendar te na vačeren adalestar da isi len mačija: “Dosta više vačerđen oto mačija.” Kad o Isus phenda da valjani te činen mačija, ov vačerđa lende oti opasnost savaja ka resel pe. Ov možda na manglja čače olendar te činen mačija hem te maren pe. † 22,44 Ano nesave grčka rukopisija nane o 43. hem o 44. stih. ‡ 22,47 Ađahar ine ko adava vreme o murša pozdravinena avere muršen kola inele jeri ili amala te mothoven lende manglipe. Š 22,53 o zoralipe e tominakoro vladini. Adava značini “o vreme kad o Sotoni vladini”.

Oti dar, o Petar xovaj da na pendžari e Isuse

(Mt 26,57–58, 69–75; Mk 14,53–54, 66–72; Jn 18,12–18, 25–27)

⁵⁴ I dolinde e Isuse hem adathar legarde le ko čher e bare sveštenikosoro. A o Petar odural džala ine palo lende. ⁵⁵ Kad resle, tharde jag ko maškar e borosoro hem beše uzalo late. O Petar bešlo olencar. ⁵⁶ I nesavi sluškinja dikhlja le sar bešela uzali jag, i po šukar dikhlja ano leste hem phenđa: “I akava inele e dolime manušeja!”

⁵⁷ A o Petar xovavđa vačerindoj: “Đuvlije, na pendžarava le!”

⁵⁸ Na nakhlo but palo adava, dikhlja le nesavo aver manuš hem phenđa: “I tu injan jekh okolendar kola inele e dolime manušeja!”

A o Petar phenđa: “Manušeja, na injum!”

⁵⁹ I kad nakhlo di ko jekh sati, aver nesavo odlučime phenđa: “Čače akava inele e dolime manušeja, adalese soi hem ov Galilejco!”

⁶⁰ A o Petar phenđa: “Manušeja, na džanav sostar vačereja!” I ko adava momenti, sar pana vačeri ine, o bašno đilabđa. ⁶¹ Tegani o Gospod o Isus irinđa pe hem dikhlja ano Petar, a o Petar setinđa pe lesere lafonendar: “Vačerava će, Petre, angleder so o bašno avdive ka đilabi, trin puti ka xovave da na pendžareja man.” ⁶² I iknilo taro boro hem zorale runđa.

O čuvarija marena muj e Isuseja adalese so na verujinena soi ov pro-roko

(Mt 26,67–68; Mk 14,65)

⁶³ O čuvarija lelje te maren muj e Isuseja hem te maren le. ⁶⁴ Učharde lesere jača hem phende lese: “Pro-rokujin ko khuvđa tut!” ⁶⁵ I bute avere lafonencar vredišina ine e Isuse.

E Isuse dikhena sar krivone adalese so phenela dai o Čhavo e Devlesoro, dai o Hrist

(Mt 26,59–66; Mk 14,55–64; Jn 18,19–24)

⁶⁶ Kad dislilo, čedinde pe o starešine e jevrejengere, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Zakonestar, ande e Isuse pumende ko sabor* ⁶⁷ hem phende lese: “Te injan tu o Hrist, phen amende!” A ov phenđa lende:

“Te phenđum tumende, naka verujinen; ⁶⁸ a te pučljum tumen e Hristestar, naka odgovorinen. ⁶⁹ Ali od akana me, o Čhavo e Manušesoro, ka bešav ko počasno than uzalo zoralipe e Devlesoro.”†

⁷⁰ A on sare pučle e Isuse: “Znači tu injan o Čhavo e Devlesoro?”

A ov phenđa lende: “Korkore šukar phenden da injum.”

⁷¹ Tegani on phende: “Na valjani amende više dokazija dai krivo. Sare amen šundam da korkoro pes osudinđa!”

23

E Isuse xovavne tužinena anglo Pilat hem anglo Irod

(Mt 27,11–14; Mk 15,1–5; Jn 18,28–37)

¹ Tegani sare kola inele ko sabor uštine hem legarde e Isuse koro Pilat, e rimesoro upravniko, ² hem lelje te vačeren protiv oleste: “Akale manuše arakhljam sar zavodini amare narodo hem vačeri lende te na platinen o porez e carose, a pese vačeri dai o Hrist, amaro caro.”

³ Tegani o Pilat pučlja e Isuse: “Tu li injan o caro e Jevrejengoro?”

A o Isus phenđa: “Ađahari sar so phenđan.”

⁴ Tegani o Pilat phenđa e šerutne sveštenikonende hem averende kola inele adari: “Na arakhava nisavi krivica upro akava manuš!”

⁵ Ali on na ačhavde te vičinen: “Ple sikavibnaja vazdela pobuna

* **22,66** ko sabor Ko original terđola: “Sinedrion”. † **22,69** ko počasno than uzalo zoralipe e Devlesoro. Ko original terđola: “ki desno strana oto zoralipe e Devlesoro”.

maškaro manuša ki sa i phuv e jevrejengiri. Lelja te ćerel adava ani regija Galileja hem alo čak đi akate ani diz Jerusalem!”

⁶ A kad o Pilat šunđa adava, pučlja len nane li o Isus tari Galileja. ⁷ I kad phende lese dai o Isus tari Galileja, o Pilat bičhalđa le koro Irod, kova vladinđa ani Galileja. A baš adala dive o Irod inele ano Jerusalem.

⁸ Kad o Irod dikhlja e Isuse, but inele radosno adalese so pana oto angleder manglja te dikhel le adalese so but šunđa olestar hem nadisalo da o Isus ka ćerel nesavo čudo anglo leste. ⁹ But so pučlja le, ali o Isus ništa na vaćerđa lese. ¹⁰ A adari terđona ine o šerutne sveštenici hem o učitelja e Zakonestar vaćerindoj zorale protiv o Isus. ¹¹ A o Irod hem lesere vojnici ponizinde e Isuse hem marde muj oleja. Urjavde le ano carsko fostani hem tegani o Irod bičhalđa le palal koro Pilat. ¹² Angleder o Irod hem o Pilat na inele ano šukar odnosija, a adava dive ule amala.

O Pilat ćerela e narodosiri volja adahar so osudini e Isuse ko meriba (Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Jn 18,39–19,16)

¹³ A o Pilat vićinđa kora peste e šerutne sveštenikonen, e vođen hem e narodo, ¹⁴ i phenđa lenđe: “Anđen kora mande akale manuše vaćerindoj da vazdela pobuna maškaro narodo. Aće, angla tumende pučljum le adalestar, ali na arakhljum nisavi krivica zaki savi tumen tužinena le. ¹⁵ A ni o Irod na arakhlja upro leste krivica i adalese bičhalđa le palal kora amende. Akava manuš na ćerđa ništa savese avela meriba. ¹⁶ Adalese samo ka naredinav te šibinen le, i ka mukav le.” ¹⁷ *

¹⁸ Ko adava sare so inele adari vićinde: “Mudar adale manuše, a muk amende e Varava!” ¹⁹ (O Varava inele phandlo adalese so učestvujinđa ani pobuna savi inele ano Jerusalem hem adalese so mudarđa nekas.) ²⁰ A o Pilat, adalese so manglja te mukel e Isuse, palem vaćerđa olencar, ²¹ ali on vićinde: “Čhiv le ko krsto! Čhiv le ko krsto!”

²² A o Pilat palo trito puti phenđa lenđe: “A savo bišukaripe ćerđa akava manuš? Na dikhava sose valjani te merel. Ka naredinav te šibinen le, i ka mukav le.”

²³ Ali on na aćhavde te vićinen oto sa o glaso rodindoj te čhivel e Isuse ko krsto. I lengoro vićiba inele sa po zoralo hem po zoralo. ²⁴ I adalese o Pilat odlučinđa te del len adava so mangena. ²⁵ Muklja okole kova inele phandlo zbog i pobuna hem zbog o mudariba, a e Isuse dinda ko vojnici te ćeren oleja adava so o narodo manglja.

E Isuse čhivena ko krsto hem marena muj oleja

(Mt 27,32–44; Mk 15,21–32; Jn 19,17–27)

²⁶ Sar legarena ine e Isuse te mudaren le, dolinde nesave Simone tari Kirinija† sar taro polje đerdini ine ko Jerusalem.‡ Čhivde o krsto upro leste hem terinde le te akhari le palo Isus. ²⁷ Palo Isus dželo baro narodo maškaro kolende inele hem o đuvlja kola runde hem žalinde le. ²⁸ Ali o Isus irinda pe nakoro lende hem phenđa lenđe: “Đuvljalen taro Jerusalem, ma roven zbog adava so ka ovel maje, nego roven zbog adava so ka ovel tumenđe hem tumare čhavende. ²⁹ Adalese so, aće, avena o diveš kad o manuša ka vaćeren: ‘Bahtalei o đuvlja kolai bizo čhave,

* **23,17** Ano nesave purane grčka rukopisija terđola: “A valjanđa zako prazniko te mukel lenđe jekhe phandle manuše.” Dikh Mt 27,15; Mk 15,6. † **23,26** Kirinija inele diz ki severno Afrika. ‡ **23,26** sar taro polje đerdini ine ko Jerusalem Akate o polje odnosini pe upro gav. Akate na mislini pe da o Simon ćerđa buti pese ko polje, adalese soi o anav Simon jevrejsko, a e Jevrejende na inele muklo te ćeren buti ko nesave bitna praznici sar soi i Pasha. § **23,29** Esavke dive ale 70 berš palo Hrist. E rimesiri vojska opkolinda hem uništinda i diz Jerusalem hem mudarđa bute Jevrejen.

kola na bijande hem na dinde čuči.*
³⁰ Tegani ka molinen e planinen te peren upro lende hem e bregonen te učharen len. ³¹ Adalese so, te ađahar ćerela pe mancar kova injum sar jekh sapano kaš, sigurno po bišukar ka ćerel pe e manušencar kolai sar o šuke kašta.”†

³² A e Isuseja inele legarde pana duj manuša te oven mudarde. Adala manuša ćerde bišukar buća. ³³ I kad resle ko than vićime Kokalo e šeresoro, o vojnici ćhivde ko krsto e Isuse hem ćhivde adale manušen ko avera krstija: jekhe oti lesiri desno, a e dujtone oti lesiri levo strana.

³⁴ O Isus phenđa: “Dade Devla, oprostini lende, adalese so na džanen so ćerena!”‡ Tegani o vojnici frdinde barbuti hem ađahar ulavde maškara pumende e Isusesere šeja.

³⁵ But manuša terdine adari te dikhenfse, a e jevrejengere vladarija marde muj e Isuseja vaćerindoj: “Averen spasinđa, akana nek spasini korkoro pes tei ćaće ov o Hrist e Devlesoro, o Birime!” ³⁶ Hem o vojnici marde muj e Isuseja. Ale uzalo leste hem kaninde le ušli mol,§ ³⁷ vaćerindoj: “Te injan o caro e jevrejengoro, spasin tut!” ³⁸ A upreder lesoro šero terdino znako kote inele pisime: “Akavai o caro e jevrejengoro.”

³⁹ Jekh okole dujendar kola inele ćhivde ko krsto vredinđa e Isuse

vaćerindoj: “Te injan o Hrist, sose na spasineja tut hem amen?”

⁴⁰ A o dujto manuš ukorinđa adale so vredinđa e Isuse: “Sar na daraja e Devlestar? Hem tu injan ađahar osudime sar soi ov. ⁴¹ Ali amen pravedno injam kaznime zbog amare bišukar buća, a akava manuš na ćerđa nisavo bišukaripe.”

⁴² Tegani phenđa: “Isuse, mislin mandar hem ov maje milostivno kad ka vladine sar caro.”*

⁴³ A o Isus phenđa lese: “Ćaće vaćerava će, avdive ka ove mancar ano raj!”

Ple meribnaja, o Isus mothoj butenđe da nane krivo (Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Jn 19,28–30)

⁴⁴ A ko ekvaš o dive, i tomina učharđa sa i phuv hem ađahar inele trin saća†, ⁴⁵ adalese so o kham kalilo. A e hramesiri zavesa‡ pharavdili ko ekvaš. ⁴⁶ A o Isus vićinđa oto sa o glaso: “Dade, tuće ano vasta mukava o duho mlo!” Kad phenđa adava, mulo.

⁴⁷ A kad e rimesoro kapetani dikhlja so ulo, slavinđa e Devle vaćerindoj: “Ćaće akava manuš inele pravedniko!” ⁴⁸ But manuša kola ćedinde pe adari te dikhenfse, irindoj ćhere khuvana pe ine ko gruđa adalese so ine lende žao. ⁴⁹ A sa e Isusesere pendžzarutne, đī o đuvlja kola phirde palo leste pana

* **23,29** Bahtalei o đuvlja kolai bizo ćhave, kola na bijande hem na dinde čućiKo original terđola: “Bahtalei o đuvlja kola našti ine te aćhon khamne, o vodića save na bijande hem o ćućija savendar na pilja pe.” Akate vaćeri pe adalestar da “ko adala dive” o ćhave taro Jerusolim but ka patinen. Tegani o manuša ka smatrinen dai po šukar okolende kolen nane ćhave, adalese so nane te dikhen pumare ćhaven sar patinena ili sar merena. † **23,31** Akava upozorenje koristini pe sar metafora. O šuko kaš thabljola po zorale e sapano kaš adalese so na zaslužinđa te thabljol (te patini). O manuša kola odbinde e Isuse inele sar šuko kaš. On zaslužinde te thabljon (te patinen) zbog pumare grehija. ‡ **23,34** O Isus phenđa: “Dade Devla, oprostini lende, adalese so na džanen so ćerena!” Akala lafija nane ano nesave grćka rukopisija. § **23,36** kaninde le ušli mol Averćhane: “kanindoj e Isuse te pijel ušli mol.” I ušli mol inele jeftino piće savo pijena ine o obića manuša. O vojnici marde muj e Isuseja ađahar so dinde jeftino piće nekase ko vaćeri dai caro. * **23,42** Ko original terđola: “Isuse, setin tut maje kad ka ave ano to carstvo.” † **23,44** Ko original terđola: “taro šofto đī ko enjato sati”, palo e rimesoro računiba o vreme, ano saveste o dive poćinđa ko šov o sati sabajle. ‡ **23,45** e hramesiri zavesa Adaja zavesa inele prekalo 25 metarića ući hem odvojinđa o naj sveto than oto ostatek e hramesoro.

tari Galileja, odural terdine hem dikhle sa adava.

E Isusesoro telo čhivena ano grobo

(Mt 27,57–61; Mk 15,42–47; Jn 19,38–42)

⁵⁰⁻⁵¹ Inele jekh manuš palo anav Josif tari Arimateja, diz ani Judeja. Ov inele šukar hem pravedno manuš kova adžiceri ine e Mesija te anel o carstvo e Devlesoro. Iako inele člano oto e jevrejengoro odbor, na složinda pe adaleja so inele odlučime te roden o Isus te ovel mudardo. ⁵² Ov dželo koro Pilat hem rodinda te den le o telo e Isusesoro. ⁵³ Tegani huljavda e Isusesoro telo taro krsto, pačarda le čaršaveja hem čhivda le ano grobo savo inele čerdo ano bar, ano savo pana nijekh na inele čhivdo. ⁵⁴ Adava dive inele dive kad o manuša spreminde pe zako savato savo samo so na ine te avel.

⁵⁵ A o đuvlja, kola ale e Isuseja tari Galileja, džele e Josifeja hem dikhle sar e Isusesoro telo inele čhivdo ano grobo. ⁵⁶ I irinde pe adari kaj bešena ine hem spreminde o mirisija hem o mastija savencar te makhen e Isusesoro telo. Ali kad završinde adava, već alo o savato i adava dive na čerde ništa poštujindoj i naredba oto Zakoni e Mojsijasoro.

24

E Isusesoro uštiba taro mule
(Mt 28,1–10; Mk 16,1–8; Jn 20,1–9)

¹ Rano sabajle, palo savato, o đuvlja ale ko grobo hem ande o mirisija save spreminde. ² Tegani arakhle o bar savo phandela ine o grobo* dai cidime. ³ Đerdinde andre, ali na arakhle o telo Gospodesoro e Isusesoro. ⁴ I sar terđona ine adari zbunime, iklile anglo lende duj manuša ano sjajna šeja. ⁵ O đuvlja but darandile hem pravde

pumare šere nakori phuv, a o duj manuša phende lende: “Sose rodna e dživde maškaro mule? ⁶ Ov nane akate. Uštino taro mule! Setinen tumen so vačerda tumende pana ani Galileja: ⁷ ‘Me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te ovav dindo ano vasta e grešnone manušengere, te ovav čhivdo ko krsto, ali o trito dive ka uštav.’”

⁸ Tegani on setinde pe da o Isus phenda lende adava. ⁹ I irinde pe taro grobo palal ki diz te vačeren adava e dešujekhe apostolende hem sarijende averende. ¹⁰ Adala đuvlja inele i Marija tari diz Magdala, i Jovana, i Marija e Jakovesiri daj, hem avera. I on sa adava vačerde e apostolende, ¹¹ ali o apostolja na verujinde lende, adalese so mislinde da sa adava izmislinde. ¹² A o Petar uštino hem prastandilo đi ko grobo. Kad reslo, teljarđa pe te dikhel ano grobo, hem dikhlja samo o čaršavi saveja† e Isusesoro telo inele pačardo. I irinda pe palal pučindoj pes so ulo adava.

O Isus e duje učenikonende odrumal objasnini o proroštvoja e Hristestar

(Mk 16,12–13)

¹³ Adava dive duj oto e Isusesere sledbenici džana ine ko gav Emaus, dur taro Jerusalem dešujekh kilometarija.‡ ¹⁴ Odrumal vačerenena ine maškara pumende adalestar so ulo adala dive. ¹⁵ I sar vačerenena ine adahar, korkoro o Isus alo uzalo lende hem lelja te phirel olencar. ¹⁶ Ali olende na inele muklo te pendžaren le.

¹⁷ O Isus pučlja len: “Sostar vačerenena maškara tumende phirindoj?” Tegani on terdine, a ko lengere muja dikhlilo pe dai žalosna.

¹⁸ Jekh olendar, palo anav Kleopa, phenda lese: “Sar so dičhola, tu

* **24,2** o bar savo phandela ine o grobo Adava inele baro, oblikujime, okruglo bar savo inele edobor baro da šaj ine te phandel o ulaz e grobosoro. Nekobor murša valjani ine te gurinen o bar te šaj phravel pe o grobo. † **24,12** čaršavi saveja Ko original terđola: “platinena trake savencar”.

‡ **24,13** dešujekh kilometarija. Ko original terđola: “šovardeš stadijumija”. Sar đi ko duj saća phirindoj.

injan jedino abandija ano Jerusalem kova na džanel so ulo adari akala dive.”

¹⁹ O Isus pučlja len: “So ulo?”

I on phende lese: “Adava so ulo e Isuseja e Nazarećanineja. Ov inele proroko zoralo ano vačeriba hem ano ćeriba anglo Devel hem anglo sa o manuša. ²⁰ Ali amare šerutne sveštenici hem amare avera vladarija dinde le te ovel osudime ko meriba hem čhivde le ko krsto. ²¹ Amen nadisaljam da ov ka otkupini e Izraelesere narodo. A aće, tritoi dive sar ulo sa adava. ²² Hem pana zbuninde amen nesave amare đuvljendar. Sabajleja dzele ko grobo, ²³ ali na arakhle e Isusesoro telo adari. Ale hem phende amende da dikhle anđelen kola vačerde lenđe dai o Isus dživdo. ²⁴ Tegani nesave amendar dzele ko grobo hem arakhle dai o grobo čučo, sar so phende o đuvlja, ali na dikhle e Isuse.”

²⁵ Tegani o Isus phenđa lenđe: “O, sar na xaljovena? Sosei tumenđe pharo te verujinen sa adava so o proroci vačerde adalestar ano Sveta lila? ²⁶ On prorokujinde da o Hrist valjani te nakhel sa adala patnje angleder so o Devel ka proslavini le.” § ²⁷ I tegani lelja te objasnini lenđe soi e Hristestar pisime ano Sveta lila, počindoj e Mojsijasere lilendar hem ano sa e prorokonengere lila.

²⁸ Sar avena ine paše uzalo gav Emaus, o Isus ćerđa pe da mangela te džal po dur. ²⁹ Ali on terinde le te ačhol vačerindoj: “Ačhov amencar, adalese so lela te perel i rat!” I o Isus ačhilo hem đerdindđa olencar ano čher. ³⁰ Kad inele olencar uzalo astali, o Isus lelja o maro, zahvalindđa e Devlese, phaglja le hem dindđa len. ³¹ Tegani phravdile lengere jača hem pendžarde le dai ov o Isus, ali ov otojekhvar na inele više anglo lende.

³² Tegani lelje te vačeren maškara pumende: “Akana džanaja sose amare vile inele tate kad vačerđa amencar odrumal hem kad objasnindđa amende o Sveta lila.”

³³ Odmah uštine hem irinde pe ko Jerusalem. Adari arakhle sar bešena zajedno o dešujekh apostolja hem avera sledbenici e Isusesere ³⁴ kola phende lenđe: “O Gospod čaće uštino taro mule hem mothovđa pe e Simonese!” ³⁵ Tegani o duj manuša vačerde lenđe sa so ulo ko drom nakoro Emaus hem sar pendžarde e Isuse kad phaglja o maro.

O Isus ikljola anglo učenici hem dokažini lenđe dai dživdo (Jn 20,19–23)

³⁶ Sar on vačerenina ine adalestar, o Isus otojekhvar terdino maškar olende hem phenđa lenđe: “Mir tumencar!” ³⁷ A on iznenadinde pe hem darandile adalese so mislinde da dikhena duho. ³⁸ Tegani o Isus phenđa lenđe: “Sose darana? Nane tumen sose te sumnjinen. ³⁹ Dikhen mle vasta hem mle pre! Me injum! Pipinen man hem ka dikhen! E duho nane telo oto mas hem oto kokala sar so dikhena da man isi!” ⁴⁰ Vačerindoj adava, mothovđa lenđe ple vasta hem o pre.

⁴¹ On edobor inele radosna hem začudime da našti ine te verujinen. Tegani o Isus pučlja len: “Isi tumen li nešto xajbnase?”* ⁴² I on dinde le kotor oto peko mačo. ⁴³ Ov lelja hem xalja le anglo lende.

O učenici ka svedočinen e Isusestar sa e nacijende

⁴⁴ Tegani o Isus phenđa ple učenikonende: “Kad angleder injumle tumencar, vačerđum tumenđe da sa valjani te pherdol soi pisime mandar ano Zakoni e Mojsijasoro, ano Lila e prorokonengere hem ano Psalmija.” ⁴⁵ Tegani phravđa lengere jača te xaljoven o Sveta lila, ⁴⁶ i phenđa lenđe:

§ 24,26 angleder so o Devel ka proslavini le. Akava odnosini pe upro adava kad o Isus ka lel te vladini hem te primini i čast hem i slava. * 24,41 Manglja te xal anglo lende sar te mothoj lenđe da nane duho.

“Ađahari pisime ko Sveta lila: O Hrist ka patini hem ka merel, ali o trito dive ka uštel taro mule,⁴⁷ hem ano lesoro anav ka propovedini pe sa e nacijende, počindoj taro Jerusalim, da valjani te pokajinen pe te šaj o Devel oprostini lenđe lengere grehija.⁴⁸ Tumen injen svedoci adalestar.

⁴⁹ A me ka bičhalav tumende e Svetone Duho, sar so mlo Dad dinda plo lafi. Tumen ačhoven ani diz đikote o zoralipe e Devlestar naka huljel upra tumende.”†

O učenci dikhena e Isusesoro uštiba ko nebo

(Mk 16,19–20; Ćer 1,9–11)

⁵⁰ Palo adava, o Isus ikalđa pe učenikonen tari diz hem anđa len uzalo gav Vitanija. Adari vazdinda ple vasta hem blagoslovinda len.⁵¹ I sar blagoslovini len ine, lelja te cidel pe olendar hem legardilo ko nebo.⁵² On pele ko kočija slavindoj le. Tegani pherde oti radost irinde pe ano Jerusalim.⁵³ I stalno džana ine ko Hram te hvalinen e Devle.

† **24,49** đikote o zoralipe e Devlestar naka huljel upra tumendeKo original terdola: “đikote na ovena urjavde e zoralipnaja taro učipe.” E Devlesoro zoralipe ka učari len ađahar sar so o šeja učarena e manuše. Adaleja ka dobinen o zoralipe e Svetone Duhosoro sar te šaj svedočinen averende e Isusestar.